

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

7 november 2007

BELEIDSBRIEF

Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel

Beleidsprioriteiten 2007-2008

ingediend door mevrouw Patricia Ceysens,
Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap,
Innovatie en Buitenlandse Handel

INHOUD

	Blz.
INLEIDING: NAAR EEN GEÏNTEGREERD BELEID ROND ONDERNEMERSCHAP, INNOVATIE EN INTERNATIONALISERING	7
HOOFDSTUK 1: DE KRACHTLIJNEN VAN HET BELEID	10
HOOFDSTUK 2: OMGEVINGSANALYSE	13
HOOFDSTUK 3: EEN GEÏNTEGREERD EN SLAGVAARDIG BELEIDSDOMEIN	17
3.1. Verdere implementatie van Beter Bestuurlijk Beleid	17
3.2. Beleidsadvisering	17
3.2.1. Omvorming van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) tot Strategische Adviesraad Wetenschap en Innovatie	17
3.2.2. Internationale ‘peer review’	18
3.2.3. Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)	18
3.3. Reguleringsmanagement	18
3.3.1. Decretale onderbouwing van het beleid	18
3.3.2. Oprichting van een Cel Wetskwaliteit	18
3.4. Beleidsleren	19
3.5. Evaluatie en effectmetingen	19
3.6. Mobiliteit	20
3.7. Toekomstverkenningen	20
3.8. Vlaanderen i2010	20
3.9. Dialoog met de ‘stakeholders’	22
3.10. Transversale thema’s	22
3.11. Industrieel beleid	22
HOOFDSTUK 4: WETENSCHAP EN INNOVATIE	23
4.1. Bouwstenen van de kennismaatschappij	23
4.1.1. Evolutie van de overheidskredieten voor wetenschap en innovatie	23
4.1.2. Menselijk kapitaal	26
4.1.3. Infrastructuur	27
4.1.4. Maatschappelijk draagvlak en wetenschapscommunicatie	29
4.2. De versterking van het niet-gericht kennisverruimend onderzoek aan de universiteiten	31
4.2.1. Het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF)	31
4.2.2. Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen (FWO)	31
4.3. Strategisch basisonderzoek: kennis ten behoeve van economie en maatschappij	32
4.3.1. Het Industrieel Onderzoeksfonds	32
4.3.2. Versterking van de onderzoeksbetrokkenheid van ed academische opleidingen aan de hogescholen: de bijkomende academiseringsmiddelen	33
4.3.3. Programma Strategisch Basisonderzoek	33
4.3.4. Toegepast biomedisch onderzoek	34
4.3.5. De strategische onderzoekscentra	34
4.3.6. Instellingen voor postinitieel onderwijs	35
4.3.7. Nationale Plantentuin van Meise	35
4.3.8. Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde	35
4.3.9. Vlaams Instituut voor de Zee	35

4.4.	Verruimde ondersteuning van onderzoek gericht op innovatie	36
4.4.1.	Verruiming en verbreding van het innovatie-instrumentarium.....	36
4.4.2.	O&O-bedrijfsprojecten en het KMO-programma.....	36
4.4.3.	Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek.....	37
4.4.4.	Het TETRA-fonds	38
4.4.5.	Competentiepolen	38
4.4.6.	Proeftuinen.....	39
4.4.7.	Haalbaarheidsstudies	39
4.4.8.	Beleidsdomeinoverschrijdende innovatie.....	39
4.5.	Kennistransfer en valorisatie van onderzoek	42
4.5.1.	Interfacediensten	42
4.5.2.	Intellectuele eigendom.....	42
4.5.3.	Vlaamse innovatiesamenwerkingsverbanden	42
4.5.4.	Dienstverlening vanuit de overheid ter ondersteuning van kennistransfer	44
4.6.	Beleidsrelevant onderzoek	44
4.7.	Grensoverschrijdende samenwerking	45
4.7.1.	Actieplan internationale samenwerking.....	45
4.7.2.	Bilaterale samenwerking.....	45
4.7.3.	Multilaterale samenwerking	46
	HOOFDSTUK 5: COMPETITIEF ONDERNEMEN.....	51
5.1.	Sensibiliseren en coachen	51
5.1.1.	Oproep ondernemerschap.....	51
5.1.2.	Oproep peterschapsprojecten.....	52
5.1.3.	Ondernemend onderwijs.....	52
5.1.4.	Vlaams Ondernemerschapsbevorderend Netwerk.....	52
5.1.5.	Ondernemersplanwedstrijden	53
5.1.6.	Lokaal economisch beleid	53
5.2.	Starten	53
5.2.1.	Winwinlening.....	54
5.2.2.	BAN Vlaanderen	54
5.2.3.	Vlaams Innovatiefonds	54
5.3.	Groeien.....	55
5.4.	Overnemen en familiebedrijven.....	60
5.5.	Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO): een uniek aanspreekpunt voor ondernemers...	61
5.5.1.	Huidige organisatie en werking van VLAO	61
5.5.2.	Beleidslijnen en prioriteiten VLAO	62
	HOOFDSTUK 6: VLAANDEREN ALS COMPETITIEVE INVESTERINGSREGIO.....	64
6.1.	Het sociaal-economisch streekontwikkelingsbeleid	64
6.1.1.	Ondernemingsvriendelijke gemeente	64
6.1.2.	Omgaan met regio-specifieke impulsen	64
6.2.	Ruimte om te ondernemen	64
6.2.1.	Juridisch instrumentarium ruimtelijk-economisch beleid	64
6.2.2.	Permanente actualisering van de ruimtelijk-economische kaart en de monitoring van de ijzeren voorraad bedrijventerreinen.....	64

6.2.3. Verdediging ruimtelijk-economische invalshoek door advisering.....	65
6.2.4. Subsidiëring van terreinen	65
6.2.5. Subsidiëring van bedrijfsgebouwen	66
6.2.6. Activering en verduurzaming van bestemde terreinen	66
6.2.7. Omgaan met regio-specifieke impulsen	67
6.2.8. Ontwikkeling van de luchthaven(regio) Zaventem	67
6.3. Geïntegreerd en coherent beleid inzake het aantrekken van buitenlandse investeringen	67
6.3.1. Intensieve beleidsafstemming	67
6.3.2. Relaties met de buitenlandse investeerder	68
6.3.3. Vlaams imago.....	68
6.3.4. Diversificatie van de oorsprong van buitenlandse investeringen	69
6.3.5. Bedrijvencentra voor buitenlandse investeerders in Vlaanderen	70
6.3.6. Stuurgroep Investeren.....	70
6.4. Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, Doelstelling 2 en 3	70
6.4.1. EFRO: doelstelling 2.....	70
6.4.2. EFRO: doelstelling 3 (ex-Interreg)	72
6.5. CIP – Euro Info Centre.....	73
HOOFDSTUK 7: INTERNATIONAAL ONDERNEMEN.....	75
7.1. Een centrale rol voor Flanders Investment & Trade.....	79
7.2. De Vlaamse buitenlandse handel in kaart gebracht	80
7.2.1. Vlaamse export en handelsbalans	80
7.2.2. Buitenlandse investeringen in Vlaanderen.....	81
7.3. Maximaliseren van de Vlaamse economische belangen.....	82
7.3.1. Het aanzetten tot internationaal ondernemen van new-to-export bedrijven	82
7.3.2. Technologische attachés	82
7.4. Instrumenten en strategieën	83
7.4.1. Erkenning van de faciliterende rol van bedrijfsgroeperingen en gemengde kamers van koophandel	83
7.4.2. Subsidies voor uitrustingsgoederen en haalbaarheidsstudies gecentraliseerd bij FIT	84
7.4.3. Oprichting van een Vlaams Trustfund bij de International Finance Corporation	84
7.4.4. Operationalisering Fonds Vlaanderen Internationaal	86
7.4.5. Stimulering van bedrijvenclusters.....	86
7.4.6. Partnersearch.....	86
7.4.7. Aansluiting bij de vier motoren voor Europa	87
7.4.8. Club Diaspora	87
7.4.9. Ondersteuning langdurige prospectie door tegemoetkoming huurkosten bij geselecteerde bedrijvencentra	88
7.4.10. Oprichting van een meldpunt extracommunautaire handelsbelemmeringen bij FIT	89
7.4.11. Volledige elektronische afhandeling van subsidiedossiers	90

7.5. Strategische planning.....	90
7.6. Duurzaam en Ethisch Internationaal Ondernemen	92
7.7. Structuren	93
7.7.1. Optimalisering van het buitenlands netwerk	93
7.7.2. Samenwerking met strategische partners en kennispartners	94
7.7.3. Tarifiering dienstverlening	95
HOOFDSTUK 8: INVOER, DOORVOER EN UITVOER VAN WAPENS EN AANVERWANT MATERIEEL, EVENALS VAN GOEDEREN EN TECHNOLOGIE VOOR TWEEËRLEI GEBRUIK.....	96
8.1. De dienst Controle Wapenhandel	96
8.2. De databank van de dienst Controle Wapenhandel.....	96
8.3. Transparantie en controle doorheen het vergunningsbeleid	97
8.4. De vertegenwoordiging in internationale fora	97
8.5. Het Vlaams Vredesinstituut	97
8.6. Het Vlaams wapenexportdecreet.....	97
8.7. De adviescommissie Wapenhandel.....	98
BIJLAGEN:	
Bijlage 1: Stand van zaken uitvoering moties Vlaams Parlement	99
Bijlage 2: Lijst van de gebruikte afkortingen	101
Bijlage 3: Regelgevingsagenda	103

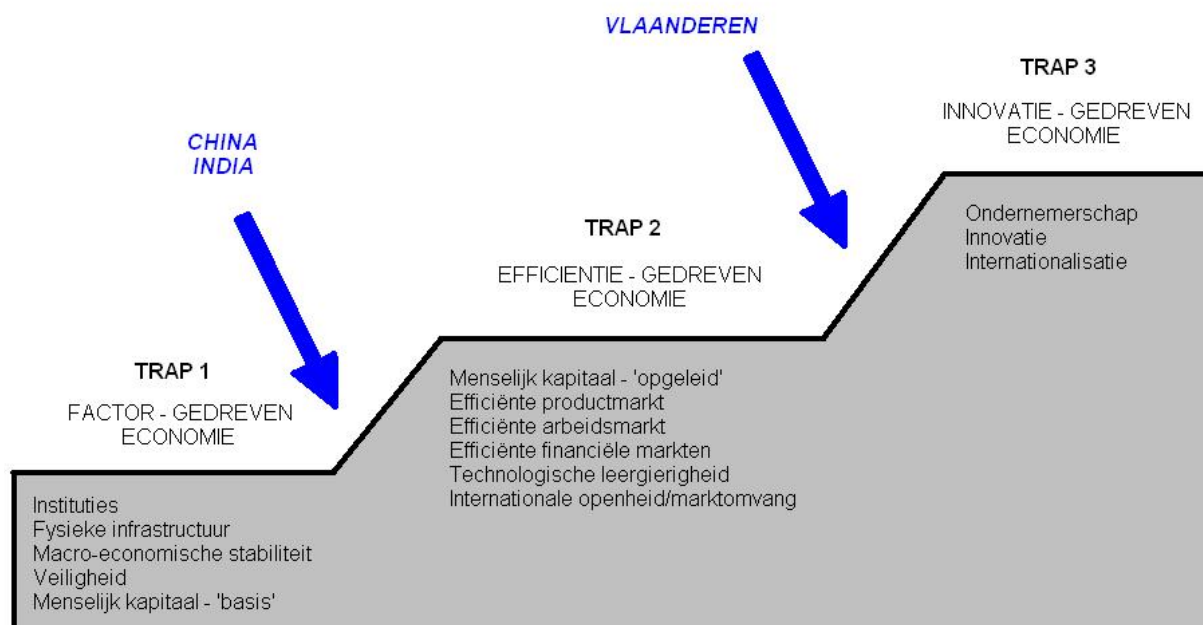
INLEIDING: NAAR EEN GEÏNTEGREERD BELEID ROND ONDERNEMERSCHAP, INNOVATIE EN INTERNATIONALISERING

In een recente vergelijkende studie van de studiedienst van de Vlaamse regering wordt Vlaanderen op een aantal sociaal-economische indicatoren gepositioneerd ten opzichte van 125 andere Europese regio's uit 25 landen van de Europese Unie. Vlaanderen blijkt zich in die studie slechts in de hogere middenmoot te bevinden en niet bij de top. De Zuid-Duitse Länder, de Scandinavische landen, West- en Zuid Nederland en een aantal Britse regio's doen het duidelijk beter dan Vlaanderen.

Het moet onze ambitie zijn Vlaanderen in de Europese top te loodsen. En eigenlijk is dat nog maar het strikte minimum. Onze ambitie moet verder reiken. Vlaanderen moet zich durven meten met andere - niet-Europese groeiregio's in de wereldeconomie -, wil het haar welvaart voor de huidige en toekomstige generaties veilig stellen. Dat vergt een inspanning van alle beleidsdomeinen binnen de Vlaamse overheid, maar in het bijzonder van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie en het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen.

Om de beleidsuitdaging waar Vlaanderen voor staat te situeren, wordt dankbaar gebruik gemaakt van het trappenmodel van economische ontwikkeling dat gehanteerd wordt in de Global Competitiveness Reports van het World Economic Forum. De professoren De Backer en Sleuwaegen van de Vlerick Leuven Gent Management School vertaalden dit conceptueel kader in diverse studies naar de Vlaamse context.

Het trappenmodel onderscheidt drie grote trappen in de ontwikkeling van een regio of een land en twee overgangsfases tussen de verschillende trappen. De economische ontwikkeling wordt daarbij gezien als een dynamisch proces waarbij regio's of landen doorheen de tijd genoodzaakt worden op andere manieren competitief te blijven en economische groei te creëren. De overstap van de ene trap naar de andere vergt telkens een meer gesofistikeerde manier van produceren en concurreren. Maar tevens ook een ander overheidsbeleid.

In de eerste ontwikkelingstrap – “factorgedreven economie” – is economische groei hoofdzakelijk het resultaat van de hogere inzet van productiefactoren. Landen maken gebruik van hun lage kosten productiefactoren – arbeid, land, grondstoffen – en produceren hoofdzakelijk gestandaardiseerde goederen en diensten die ergens anders bedacht en ontwikkeld zijn. Concurrentie gebeurt op basis van

prijzen. In deze trap moet het beleid garant staan voor politieke stabiliteit en veiligheid, een gedegen infrastructuur en voldoende arbeidskrachten.

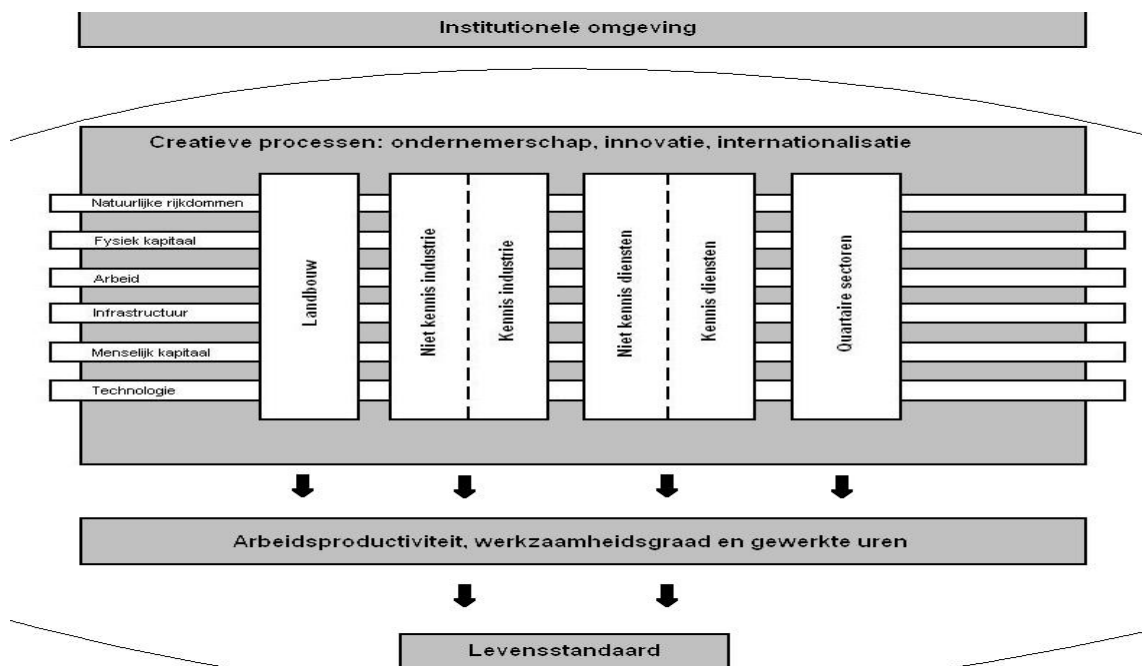
In de tweede ontwikkelingstrap – “efficiëntie-gedreven economie” – wordt de economische groei gedreven door de verbeterde efficiëntie waarmee goederen en diensten worden geproduceerd. Die producten en diensten worden bovendien steeds minder gestandaardiseerd. In deze trap moet het beleid zorgen voor vlot werkende markten, een goed opgeleide beroepsbevolking en internationale openheid bevorderen waardoor schaalvoordelen mogelijk worden.

In de derde ontwikkelingstrap – “innovatiegedreven economie” – volstaat een strategie gericht op lage prijzen en efficiëntieverhoging niet langer. Concurrenieren op het niveau van prijzen is gegeven de relatief hoge kosten van de productiefactoren, in vergelijking met goedkopere landen in de wereld, niet langer mogelijk. Ook een strategie gericht op efficiëntieverhogingen botst aan tegen de grenzen van de technologische mogelijkheden. Economische groei is in deze trap dan ook de resultante van ondernemerschap, innovatie en internationalisatie. De geproduceerde goederen en diensten zijn niet langer standaard, maar uniek. Concurrentie gebeurt niet op basis van prijzen, maar op basis van kwaliteit. De uitdaging bestaat er in producten en diensten te maken met een hoge toegevoegde waarde waarvoor men bereid is in Vlaanderen en op de internationale markten ook hoge prijzen te betalen.

Het succes van de Vlaamse economie is vandaag echter nog grotendeels gesteund op de tweede trap: de sterke efficiëntie- en productiviteitsgroei. Maar de mogelijkheden van een strategie gebaseerd op productiviteitsverhogingen zijn niet onuitputtelijk. Bovendien rukken een aantal nieuwe spelers in de wereldeconomie op naar de tweede ontwikkelingstrap. China en India beschikken immers zowel over goedkope productiefactoren als over een goed opgeleide beroepsbevolking met een sterke drang naar technologische vernieuwing.

Vlaanderen bevindt zich vandaag volop in de overgang van een efficiëntiegedreven naar een innovatiegedreven economie. Die overgang vergt een aangepaste beleidsstrategie die inzet op de creatieve processen van innovatie, ondernemerschap en internationalisatie.

In een vorig jaar verschenen rapport voor de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven benaderen de bovenvermelde professoren de problematiek van het concurrentievermogen vanuit volgende systeemvisie.

Een systeem is een verzameling van elementen die elk bepaalde karakteristieken hebben en via structurele relaties onderling afhankelijk zijn van elkaar. De productieve middelen of productiefactoren vormen de basis van het systeem. Het betreft de natuurlijke rijkdommen, het fysiek kapitaal, arbeid, infrastructuur, menselijk kapitaal en technologie. De auteurs benadrukken dat het concurrentievermogen van een land niet enkel afhankelijk is van de kwaliteit en de kwantiteit van deze productieve middelen, maar tevens van de kwaliteit en kwantiteit van de zogenaamde productieve processen die zorgen voor de omzetting van deze productieve inputs in economische output zoals economische groei, BBP en productiviteit.

Fundamenteel zijn het de creatieve processen die vanuit nieuwe combinaties, markten en producten het systeem doen evolueren naar nieuwe groeimogelijkheden. De Backer en Sleuwaegen onderscheiden drie belangrijke creatieve processen: ondernemerschap, innovatie en internationalisatie. Deze processen worden op hun beurt beïnvloed door de sociale, politieke en institutionele omgeving waarbinnen de transformatie van inputs tot outputs plaatsvindt. Binnen deze omgeving worden immers de regels en randvoorwaarden opgelegd die rechtstreeks het gedrag van individuen, ondernemingen en maatschappelijke groepen beïnvloeden.

Een belangrijke actor in die omgeving is de overheid. Dankzij de operatie Beter Bestuurlijk Beleid zijn de beleidsinstrumenten rond het bevorderen van ondernemerschap en het stimuleren van innovatie gebundeld in één beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie. Het overheidsinstrumentarium rond het ondersteunen van de internationalisering van onze bedrijven bevindt zich wel in een ander beleidsdomein, doch ressorteert onder eenzelfde minister. De voorwaarden om te komen tot een geïntegreerde beleidsaanpak rond ondernemerschap, innovatie en internationalisering zijn derhalve vervuld. Het komt er nu op aan deze geïntegreerde aanpak ook in de praktijk te brengen.

Daartoe dienen maximaal bruggen te worden gebouwd tussen de beleidsvelden Wetenschap, Innovatie, Economie en Internationaal Ondernemen. Voor een vlotte transformatie van een efficiëntiegedreven naar een innovatiegedreven economie is het immers cruciaal de verbindingen tussen de diverse schakels van het Vlaams innovatiesysteem – overheid, kennisinstituten, industrie, ondernemingen, financiële instellingen en gebruikers – te versterken. Met als doelstelling het innovatieve vermogen van Vlaanderen op te drijven en een maximale economische en maatschappelijke valorisatie van onze beleidsinspanningen te garanderen.

Een tweede element van belang hierbij is dat een strategie van “gemiddeld goed” in deze nieuwe constellatie niet langer volstaat. Zoals al gesteld, dienen er zich niet alleen nieuwe spelers aan in het Verre Oosten, maar zitten onze buurlanden ook niet stil. Het komt er voor Vlaanderen als kleine open regio op aan het verschil te maken en dit kan alleen door te excelleren in een aantal domeinen. Denkoefeningen zoals de prioriteitsstelling van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid kunnen hierbij inspirerend werken.

Tot slot is een open geest een laatste belangrijk aandachtspunt om op de komende uitdagingen een antwoord te kunnen bieden. Onze openheid heeft in het verleden al heel wat economische welvaart gegenereerd, denk hierbij aan de massale aanwezigheid van buitenlandse ondernemingen in onze regio. Die kaart moeten we ook in de toekomst trekken. We moeten met andere woorden niet alleen bruggen slaan tussen de innovatieactoren binnen ons Vlaams innovatiesysteem, maar ook met partners in het buitenland.

HOOFDSTUK 1: DE KRACHTLIJNEN VAN HET BELEID

Het beleid inzake Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel kiest resoluut voor de ontwikkeling van een kennisintensieve economie in Vlaanderen. Vlaanderen moet een topregio worden zowel in kenniscreatie, in het opleiden en vormen van mensen, als in het economisch en maatschappelijk valideren van die kennis in economische groei, jobs en welzijn. Een geïntegreerde aanpak is hiervoor vereist. In de eerste plaats tussen de beleidsvelden Wetenschap, Innovatie en Economie, maar ook over de grenzen van de beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid heen.

Op het vlak van Wetenschap en Innovatie sporen de ambities samen met deze van het Europese niveau en wordt in 2008 verder uitvoering gegeven aan het Innovatiepact. De besteding van 3 % van het bruto binnenlands product aan onderzoek en ontwikkeling wordt onverminderd nagestreefd. De verhoging van de middelen is echter maar een eerste stap, de toewijzing en de besteding van de middelen moet op een intelligente wijze gebeuren opdat een maximaal economisch en maatschappelijk effect kan worden gerealiseerd.

Begin juli 2007 bracht de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) haar advies uit over de verdere uitbouw van een competitief en evenwichtig wetenschaps- en innovatiebeleid. Dit advies diende onder meer antwoord te bieden op de vraag hoe bijkomende middelen best verdeeld kunnen worden tussen de verschillende fazen van het onderzoek enerzijds en de diverse financieringsinstrumenten anderzijds. De VRWB bevestigde dat de Vlaamse overheid over een uitgebreid financieringsinstrumentarium beschikt dat op alle schakels van de innovatieketen inwerkt. Elke schakel in de innovatieketen is belangrijk en moet in evenwicht met alle andere adequaat uitgebouwd en ondersteund worden. Volgens de VRWB zijn alle instrumenten echter aan versterking toe (zowel budgettair als inhoudelijk), maar moeten prioritair dié instrumenten worden versterkt die samenwerking tussen bedrijfsleven en kennisinstellingen bevorderen. Een goede samenwerking en interactie tussen de onderzoeks- en innovatieactoren is immers van essentieel belang in een kenniseconomie. Een voorwaarde hierbij is uiteraard dat de individuele actoren zelf voldoende sterk staan om op wereldniveau te kunnen presteren.

Afgelopen jaar werd onder leiding van professor Luc Soete een analyse doorgevoerd van het innovatie-instrumentarium. Deze richtte zich in tegenstelling tot de oefening van de VRWB niet zozeer op de financiële aspecten van het instrumentarium maar meer op de inhoudelijke modaliteiten. Het definitieve rapport van de expertengroep wordt binnenkort verwacht. Deze doorlichting en de eruit voortvloeiende aanbevelingen zullen samen met het advies van de VRWB worden onderzocht en in de loop van 2008 worden vertaald naar bijstellingen van bestaande instrumenten en ontwikkeling van nieuwe beleidsinitiatieven.

De klemtonen die met de bijkomende nieuwe middelen voor wetenschap en innovatie - 75,0 miljoen euro in het budget 2008 - worden gelegd, richten zich op :

- de versterking van de onderzoeksomgeving via extra middelen voor Hercules, Methusalem en het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) en voor de realisatie van het actieplan onderzoekloopbaan,
- de versterking van innovatie via O&O-bedrijfsprojecten,
- de versterking van samenwerking tussen bedrijfsleven en kennisinstellingen via onder meer de verhoging van het Industriële Onderzoeksfonds (IOF), de opstart van het Baekeland-programma voor intersectorale mobiliteit, en de verhoging van de betrokkenheid van het bedrijfsleven bij het IOF en het SBO-programma.

Wil men bijdragen tot de kenniseconomie dan dient men innovatie hand in hand te laten gaan met ondernemerschap. Om ondernemerschap blijvend onder de aandacht te brengen zal in 2008 opnieuw een oproep 'Ondernemerschap' worden gelanceerd. Hierbij zal gestreefd worden naar een afstemming met de andere oproepen en zal de netwerkvorming tussen de geselecteerde projecten worden gestimuleerd. Complementair hieraan zal ook rekening worden gehouden met de belangrijke pijler ondernemerschap binnen het nieuwe EFRO-programma operationeel worden. Meer algemeen is

trouwens de implementatie van het EFRO-gebeuren in Vlaanderen grondig gewijzigd vanaf 2007. Hierbij werd afgestapt van een gebiedsgerichte aanpak. Vanaf nu kunnen projecten voor heel Vlaanderen worden ingediend en dit binnen vier prioriteiten:

- kenniseconomie;
- ondernemerschap;
- ruimtelijk-economische omgevingsfactoren;
- stedelijke ontwikkeling.

In het verlengde hiervan zullen ook de programma's Interregionale Territoriale Samenwerking een nieuwe dynamiek krijgen.

Niet alleen moet het economisch beleid ondernemerschap en creativiteit stimuleren, men moet ook een omgeving creëren die Vlaanderen aantrekkelijk maakt voor ondernemers en investeerders. In de afgelopen jaren werden inspanningen geleverd om tot administratieve vereenvoudiging te komen. Deze inspanningen moeten onverminderd worden verder gezet, maar zelfs met een sterk doorgedreven vereenvoudiging van procedures zal er een behoefte blijven aan persoonlijke begeleiding en ondersteuning van bedrijven doorheen het overheidsgebeuren. Het VLAO-netwerk werd recent versterkt met lokale contactpunten aangebracht door de tien erkende inrichters uit de privé-sector. Dit netwerk zal de komende jaren moeten bewijzen aan deze nood aan informatie en begeleiding op een adequate manier tegemoet te kunnen komen. In het kader van de begeleiding van bedrijven zal eveneens aandacht worden besteed aan de uitbouw van een preventief bedrijfsbeleid.

Een goede omgeving impliceert ook een goed uitgebouwd ruimtelijk-economisch beleid. Op dit vlak zal worden verder gewerkt aan de permanente actualisering van de ruimtelijk-economische kaart en de monitoring van de ijzeren voorraad bedrijventerreinen. In 2008 zullen de nieuwe subsidiebesluiten met betrekking tot enerzijds bedrijventerreinen en anderzijds bedrijvencentra en doorgangsgebouwen op kruissnelheid komen. Tevens zal een diepgaande analyse plaatsvinden van de nood aan een bijkomend of aanvullend juridisch instrumentarium om de realisatietijd van bedrijventerreinen te versnellen en het zorgvuldig en kwalitatief ruimtegebruik op bedrijventerreinen te stimuleren.

Voor de bevoegdheid Economie richten nieuwe beleidsaccenten zich vooral op de heroriëntering van de reeds beschikbare middelen of op de verfijning van bestaande instrumenten. Een voorbeeld van dergelijke verfijning is de omschakeling van de ecologiepremie naar een oproepsysteem. Bij de mogelijke heroriëntering van de instrumenten zal gestreefd worden naar een maximale synergie tussen het economisch beleid en het innovatiebeleid. Een concreet voorbeeld hiervan is de uitbreiding van BEA naar de ondersteuning van KMO's bij octrooiaanvragen. Zo moet de uitbreiding van de toepassingsmogelijkheden van BEA, samen met een intensievere communicatiecampagne, er toe leiden dat het instrument optimaal wordt aangewend.

De Vlaamse economie is sterk exportgericht, waardoor een intensieve beleidsafstemming ook in dit beleidsdomein noodzakelijk is. Het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (FIT) speelt hierin een belangrijke rol, zowel op het vlak van ondersteuning voor potentiële buitenlandse investeerders als de exportondersteuning voor Vlaamse bedrijven. In het kader van de subsidies voor exportbevorderende activiteiten van ondernemingen zal FIT het komende jaar maximaal inzetten op de volledige elektronische afhandeling van de steunaanvragen, waardoor de doorlooptijd en de administratieve lasten van een aanvraag sterk zullen afnemen.

Daarnaast is het een permanente opdracht van FIT om bedrijven te sensibiliseren voor internationaal ondernemen en hen te begeleiden in dit proces. Uit studies is gebleken dat de huidige groeiemarkten niet meer in Europa liggen. De toenemende globalisering zorgt voor een grotere concurrentie waardoor de Vlaamse bedrijven gedwongen zijn om nieuwe internationaal gerichte strategieën uit te werken. Voor de Vlaamse bedrijven is het echter moeilijk om toegang te krijgen tot deze groeiemarkten door allerhande handelsbelemmeringen. Daarom ontwikkelde het Agentschap een meldpunt extracommunautaire handelsbelemmeringen waar de Vlaamse bedrijven de ondervonden belemmeringen inzake toegang tot de groeimarkt kunnen melden. Anderzijds blijkt er een duidelijke

positieve relatie te bestaan tussen innovatie en de internationale gerichtheid van een land of regio. Vlaanderen hinkt duidelijk achterop in de export van hoogtechnologische producten. Daarom zal FIT een samenwerking aangaan met het IWT zodat innovatieve en technologische bedrijven op een volledige waaier aan ondersteuning van de overheid kunnen rekenen. Daarnaast zet FIT technologische vertegenwoordigers in die de Vlaamse bedrijven met hoogtechnologische en kennisintensieve activiteiten beter kunnen begeleiden op buitenlandse markten.

De directe buitenlandse investeringen in Vlaanderen zijn het afgelopen jaar sterk gestegen. De Task Force Buitenlandse Investerings speelt hierbij een belangrijke rol. Het werd opgericht om snel te kunnen inspelen op de vragen van kandidaat-investeerders in Vlaanderen. Deze Task Force moet uitgroeien tot een platform waar ieder belangrijk potentieel investeringsdossier voor Vlaanderen een technische coördinatie en opvolging krijgt. FIT zal daarom grote inspanningen doen om deze Task Force ruimer bekend te maken. Daarnaast krijgt de Task Force Buitenlandse Investerings het opsporen en aanpakken van knelpunten rond het binnenhalen van investeringen als derde taak toebedeeld.

HOOFDSTUK 2: OMGEVINGSANALYSE

De bedoeling van deze omgevingsanalyse is om de algemene economische toestand van Vlaanderen in een breder tijds kader te bekijken. We kijken enkel naar de belangrijkste indicatoren voor onze welvaart: **groei(voorspellingen)**, **export**, **investerings** en **werkgelegenheid**.

De economische groei van Vlaanderen bedroeg in 2006 3,3%. Voor 2007 raamt de Studiedienst van de Vlaamse Regering de **reële groei** van het Vlaamse BBP op 2,5%. De belangrijkste reden voor deze matiging is de minder sterke private consumptie. Deze was in 2006 hoog omwille van inkomensstijgingen en de uitvoering van hervormingen in de personenbelastingen.

Reële groei van het BBP

	2005	2006	2007 (raming)	2008 (raming)
Eu 25	1,6	2,8	2,2 (OESO)	2,3 (OESO)
België	1,5	3,0	2,3	2,2
Vlaams Gewest	1,3	3,3	2,5	n.b.

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering en Federaal Planbureau

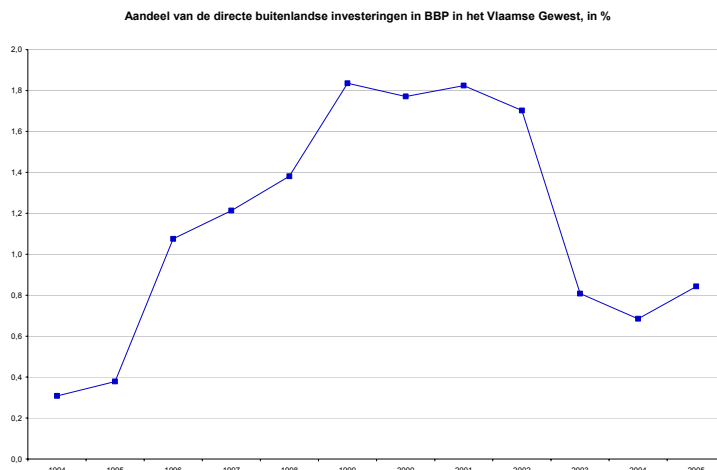
Uitgedrukt in koopkrachtpariteit (KKP) groeide het Vlaamse **BBP per hoofd** in 2005 aan tot 27.500 euro. Vlaanderen scoort hiermee beter dan buurlanden Frankrijk en Duitsland en zit hiermee op het niveau van het Verenigd Koninkrijk, maar onder het Nederlandse niveau.

Het BBP per capita wordt – gezien het open karakter van de Vlaamse economie – in sterke mate mee bepaald door enerzijds onze **export** en anderzijds de **buitenlandse investeringen** in onze economie.

In 2005 werd voor 168,8 miljard euro uitgevoerd, of voor 98,8% van het Vlaamse BBP. Voor 2006 wordt de uitvoer geraamd op bijna 179 miljard euro, wat in een gelijkaardig percentage resulteert. Kenmerkend is onze sterke oriëntatie op de EU (74,3% van onze export) en specifiek op de drie buurlanden Frankrijk, Nederland en Duitsland. Enkel Ierland is nog sterker afhankelijk van enkele landen voor haar uitvoer. Onze buurlanden maken 45% van het Vlaamse exportpakket uit. Toch oriënteert Vlaanderen zich meer en meer op groeimarkten. De zogenaamde BRIC (Brazilië, Rusland, Indië en China) vertegenwoordigen 4,7% van onze Vlaamse export. De Aziatische Tijgers (Hong Kong, Singapore, Taiwan en Zuid-Korea) nemen 1,5% van onze uitvoer af. Ons aandeel op de Russische, Braziliaanse en Japanse markten is gegroeid. Het marktaandeel in Indië liep terug tot 2004, maar herstelde zich in 2005-2007.

Wat de **directe buitenlandse investeringen** betreft, is Vlaanderen al enkele jaren bezig aan een structureel herstel. In 2002 deelde ook onze regio in de klappen die wereldwijd werden uitgedeeld. Sinds 2004 heeft Vlaanderen zich herpakt. De buitenlandse investeringen in Vlaanderen in 2005 stegen met 27% in vergelijking met 2004 en creëerden 2.939 nieuwe jobs.

In 2006 verstevigde het herstel zich met een stijging van bijna 100% van de FDI (niet meer te zien op de grafiek). Het investeringsbedrag verdubbelde dus bijna van 1,44 miljard euro in 2005 tot 2,78 miljard euro in 2006. Het aantal gecreëerde jobs steeg verder tot 4034. Hiermee komen de telling van FIT voor 2006 op een uitzonderlijk goed resultaat.

Voor liefst 60 van de buitenlandse projecten in Vlaanderen betrof het nieuwe investeringen (greenfield). In 50 gevallen ging het over uitbreidingsprojecten, en in 43 gevallen over overnames. In 2005 was deze verdeling nog 52 nieuwe projecten, 58 uitbreidingsprojecten en 33 overnames. Daarmee is er in 2006 een verbetering van de verhouding tussen greenfield en uitbreidingsinvesteringen merkbaar.

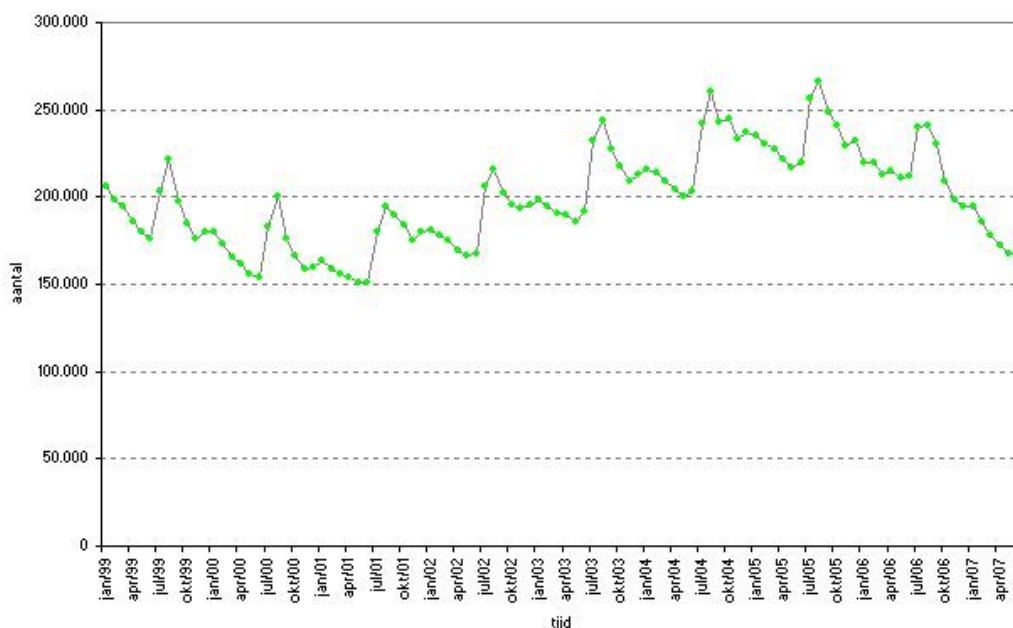
Net geen kwart van de projecten werd gerealiseerd door Amerikaanse investeerders, wat tevens het grootste aantal gecreëerde banen opleverde. Nederland, Frankrijk en Duitsland, traditioneel belangrijke investeerders in Vlaanderen, zorgen samen voor één derde van de projecten in 2006. India, Japan en het Verenigd Koninkrijk delen ten slotte de vijfde plaats in de top van belangrijkste investeerders in Vlaanderen.

Uit de European Investment Monitor van Ernst & Young komen gelijkaardige observaties naar voren. Volgens die cijfers houdt België in 2006 stand als top-5 investeringsregio in Europa met 185 investeringsprojecten, een positie die in 2005 verworven werd. Enkel Spanje, dat een uitzonderlijk sterke groei in investeringen kent, haalt ons in. De top-3 bestaat onveranderd ten opzichte van 2005 uit het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland. 105 van de naar België aangetrokken investeringen werden in Vlaanderen gerealiseerd (57% van het totaal), waarmee Ernst & Young een bijna status quo optekent voor Vlaanderen. Dit verschil met de cijfers van FIT is te verklaren door het feit dat Ernst & Young, in tegenstelling tot FIT geen overnames meetelt in haar statistieken.

Wat de **investeringsratio in het algemeen** betreft: deze ligt in Vlaanderen structureel hoog. De investeringsratio van de private sector vertoont voor het tweede jaar opeenvolgend een stijging en noteerde 20,1% in 2006. De Vlaamse investeringsratio behoudt zijn pilootpositie vergeleken met de buurlanden, waar de investeringsratio's schommelen tussen de 14,9% (UK) en 16,4% (Frankrijk).

De groei van de **arbeidsproductiviteit** tussen 1995 en 2005 was het sterkst in het Vlaamse Gewest, op het Verenigd Koninkrijk en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest na. Deze sterke productiviteitsgroei van het Vlaamse gewest uitgedrukt wordt in KKP bedraagt 68.685 euro. Hiermee doet Vlaanderen het beter dan elk van onze buurlanden. Deze hoge groei van de arbeidsproductiviteit is erg aantrekkelijk voor (buitenlandse) investeerders, maar zorgt er ook voor dat de werkgelegenheidsgraad niet de kans krijgt om structureel te zakken.

De **werkgelegenheidsgraad** en de daarmee gepaard gaande **werkzaamheidsgraad** blijven dus tere punten in de Vlaamse economie. Het aantal niet-werkende werkzoekenden in Vlaanderen nam met -15,5% af ten opzichte van de periode september-augustus vorig jaar. Alle categorieën leveren daartoe een bijdrage: de werkzoekenden met een werkloosheidsuitkering (-21,8%), de jongeren in wachttijd (-15,5%), de vrij ingeschreven werkzoekenden (-10,8%) en de restgroep andere (-16,4%).

De werkloosheidsgraad in september 2007 bedroeg 6,43 %. De dalende trend die men ziet houdt dus verder aan. In één jaar tijd daalde het aantal werklozen van 230.580 naar 182.516. De mannelijke werkloosheidsgraad bedraagt 5,37 procent, de vrouwelijke 7,72 procent.

Met een **werkzaamheidsgraad** (aandeel van de werkenden in de beroepsactieve bevolking van 15- tot 64-jarigen) van 65% in 2006 scoort Vlaanderen in vergelijking met de andere gewesten bijzonder goed, maar onder het EU-gemiddelde. De werkzaamheidsgraad in Vlaanderen bedroeg in 2003 62,9%. In 2004 bedroeg dit cijfer 64,3% en in 2005 65%.

Er is dus verbetering merkbaar, maar het groeitempo ligt te laag om tegen 2010 de Lissabondoelstelling van 70% te halen. Toch wijzen studies (F. Abraham e.a., 2001) erop dat in vergelijking met de rest van de Europese Unie Vlaanderen een relatief sterke werkzaamheidsgraad heeft in de groep van 25- tot 49-jarigen. Ook de werkzaamheidsgraad van vrouwen bleef de afgelopen jaren stijgen en vertoont volgens dezelfde studie nog erg veel potentieel. Zo ligt de werkzaamheidsgraad voor mannen in Vlaanderen in 2006 al boven de Lissabondoelstelling (71,5%).

Het is dus vooral in de groep van 50-plussers dat er nog geactiveerd moet worden. Tussen 2000 en 2006 werd de generatiekloof van de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen kleiner. Deze generatiekloof is de werkzaamheidsgraad van de bevolking van 25 tot en met 44 jaar ten opzichte van de werkzaamheidsgraad van de bevolking van 45 tot en met 64 jaar. De 50-plussers zijn dus langzaam maar zeker hun schade aan het inhalen. Dit vergt echter blijvende inspanningen. Tussen 2005 en 2006 stabiliseerde de generatiekloof zich, terwijl ze nog verder afgebouwd moet worden.

De kredieten voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) van de Vlaamse overheid, samen met het Vlaamse aandeel in de federale overheidskredieten (56%) en de Vlaamse return uit de EU-onderzoeksprogramma's (Kaderprogramma's) bedragen voor Vlaanderen in 2007 bijna 1,3 miljard euro. Dit is 0,69% van het BBP-Vlaanderen. De daling ten aanzien van 2006 is vooral het gevolg van het niet herhalen van de éénmalige financieringen van het VINNOF in 2005 en 2006 (zie ook de toelichting bij de evolutie van de overheidskredieten voor wetenschap en innovatie onder punt 4.1.1). Het aandeel van de Vlaamse overheid zelf in de totale O&O-overheidskredieten voor Vlaanderen bedraagt ongeveer 75%.

O&O-overheidskredieten voor Vlaanderen, 2001-2007, in lopende prijzen en in verhouding tot het BBRP-Vlaanderen (bron: EWI-speurgids 2007).

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
GBAORD (miljoen euro)	968,2	1.050,1	1.120,7	1.174,4	1.228,4	1.323,9	1.296,9
GBAORD/BBRP (%)	0,65	0,69	0,71	0,71	0,72	0,73	0,69

De O&O-intensiteit, de uitgaven voor O&O in verhouding tot het BBP in het Vlaamse Gewest bereikte in 2001 een hoogtepunt met 2,38%. Daarna daalde de O&O-intensiteit elk jaar, tot 2,03% in 2004. Voor 2005 zien we opnieuw een lichte stijging tot 2,09%. Daarmee zit Vlaanderen nog een eind verwijderd van het Europese streefdoel van 3% tegen 2010. De vooropgestelde doelstelling van de 3%-norm zal niet gehaald worden, tenzij zowel de overheid als de industrie nog aanzienlijke bijkomende inspanningen leveren. Dit is trouwens een Europees gegeven. Vergeleken met het EU-gemiddelde, dat geschat wordt op 1,85%, scoort Vlaanderen behoorlijk op het vlak van O&O-intensiteit.

BERD, nonBERD en GERD als percentage van het BBRP voor het Vlaams Gewest (bron: steunpunt O&O-indicatoren).

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BERD/BBRP	1,72	1,84	1,61	1,51	1,42	1,46
nonBERD/BBRP	0,52	0,55	0,56	0,57	0,60	0,63
GERD/BBRP	2,24	2,38	2,17	2,09	2,03	2,09

Indien we de streefnorm 2/3 private financiering versus 1/3 publieke financiering evalueren, zien we dat hier nog een lange weg te gaan is. De private financiering (1,48%) zit onder de doelstelling van 2%. Ook de publieke financiering (0,61%) blijft onder de norm van 1% van het BBP.

GERDgewest: private versus publieke financiering, 2005 (bron: Steunpunt O&O-indicatoren).

	%GERDgewest/BBRP 2005
Privaat gefinancierd	1,48%
Publiek gefinancierd	0,61%

Het aantal aangevraagde Europese octrooien (EPO) geeft aan in welke mate onderzoeksinspanningen resulteren in producten en diensten die op de markt kunnen worden gebracht. Hier dient weliswaar opgemerkt te worden dat niet voor elke nieuwe toepassing een octrooi aangevraagd wordt. Vlaanderen doet het met 161,2 octrooien per miljoen inwoners anno 2002 vrij behoorlijk. Een vergelijking met de buurlanden toont aan dat Duitsland (297) en Nederland (244) het een stuk beter doen dan Vlaanderen. Frankrijk (139) en het Verenigd Koninkrijk (122) hebben daarentegen een lagere octrooiactiviteit.

Het O&O-personeel in voltijds equivalenten (VTE) voor het Vlaamse Gewest bedroeg 34.187,3 in 2005. Hiermee werd het recordaantal van 2001 bijna opnieuw bereikt. Voor België komt men aan een cijfer van 53.517,1 O&O personeel in VTE. Wanneer we de opsplitsing van het totale O&O-personeel bekijken, kunnen we concluderen dat het meeste O&O-personeel actief is in de bedrijven. Vergeleken met onze buurlanden, heeft Vlaanderen naar verhouding ongeveer evenveel O&O-personeel. Het cijfer voor het Vlaams Gewest ligt zelfs boven het EU25-gemiddelde.

HOOFDSTUK 3: EEN GEÏNTEGREERD EN SLAGVAARDIG BELEIDSDOMEIN

3.1 Verdere implementatie van Beter Bestuurlijk Beleid

In 2007 kwamen de nieuwe structuren van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI), opgestart na de Beter Bestuurlijk Beleid (BBB) hervorming, op kruissnelheid. De EWI-beleidsraad en het EWI-managementcomité werden operationeel. Deze beheersorganen richten zich prioritair op de hechte samenwerking tussen de verschillende geledingen van het beleidsdomein zodat een coherent en doelmatig beleid kan gevoerd worden. FIT, het Vlaams agentschap voor Internationaal Ondernemen dat deel uitmaakt van het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen, wordt nauw bij deze werkzaamheden betrokken zodat de coherentie van de werkzaamheden van de bedrijfsgerichte agentschappen gemaximaliseerd wordt.

De BBB-hervorming is daarmee voor EWI echter nog niet afgerond. De strategische adviesraad voor het beleidsdomein EWI moet nog decretaal worden opgericht en voor de agentschappen FWO en IWT dient de positionering binnen de EWI-structuren nog definitief te worden geregeld. In de loop van 2008 wordt hiervoor het decretaal kader vastgelegd.

Het FWO zal als privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap worden erkend. Voor IWT wordt de oorspronkelijke optie om het tot een intern verzelfstandigd agentschap om te vormen verlaten en zullen aanpassingen aan het decretaal kader worden voorgesteld om ervoor te zorgen dat het in de toekomst als extern verzelfstandigd agentschap van publiek recht kan opereren. Het Aanvullingsdecreet bepaalt dat de Herculesstichting wordt ingesteld als privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap.

3.2 Beleidsadvisering

3.2.1 Omvorming van de Vlaamse Raad voor Wetenschapbeleid (VRWB) tot Strategische Adviesraad voor Wetenschap en Innovatie

In uitvoering van Beter Bestuurlijk Beleid wordt de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid omgevormd tot de strategische adviesraad (SAR) voor de beleidsvelden wetenschap en innovatie.

Naast de in het kaderdecreet Bestuurlijk Beleid vermelde opdrachten binnen de beleidsvelden wetenschap en innovatie, zal de SAR ook advies uitbrengen over langetermijnontwikkelingen en uitdagingen op het vlak van het wetenschaps- en innovatiebeleid, in het bijzonder wat betreft de internationale context daarvan.

De SAR zal voor een deel worden samengesteld via een systeem van open oproep, dat er op gericht is onafhankelijke deskundigen aan te spreken. Het maatschappelijke draagvlak van de SAR wordt gewaarborgd door tevens leden, voorgedragen door de SERV, de associaties en de strategische onderzoekscentra op te nemen.

Verder zal het internationaal perspectief in de adviesverlening worden versterkt door het instellen van een reflectiekamer. Deze zal bestaan uit minstens drie, niet in België werkzame, internationaal toonaangevende deskundigen inzake wetenschaps- en innovatiebeleid. Vanuit een sterk internationale invalshoek dient deze reflectiekamer tenminste eenmaal per jaar een advies te formuleren over de positie van het Vlaamse wetenschaps- en innovatiebestel en de uitdagingen waarmee het geconfronteerd wordt.

3.2.2 Internationale ‘peer review’

In de loop van 2008 zal aan de OESO worden gevraagd om een grondige “peer review” door te voeren van het Vlaams wetenschaps- en innovatiesysteem met het oog op een internationale benchmarking. Hierbij zal verder worden gebouwd op de fundamenteën die zijn gelegd met het evenwichtenadvies van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid van juli 2007 en het doorlichtingsrapport van de expertgroep onder leiding van professor Luc Soete.

3.2.3 Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)

De SERV adviseert over de brede economische aspecten van het Vlaams beleid. Zo deed de SERV advies- en studiewerk rond risicokapitaalmarkt in Vlaanderen, de ARKIMEDES-regeling, de expansiesteun, de inzet van PPS (Publiek Private samenwerking), de investeringsmaatschappijen van de Vlaamse overheid.

De SERV wil systematisch rapporteren en reflecteren over de sociaal-economische situatie en vooruitzichten in Vlaanderen, ook in vergelijking met andere regio's en landen. In het Sociaal-Economisch-Rapport Vlaanderen wordt de sociaal-economische positie van Vlaanderen vergeleken met andere landen en een aantal sociaal-economische topregio's. Daarnaast worden bepaalde aspecten van de brede economische problematiek grondig geanalyseerd. De SERV zal voor het beleidsdomein EWI optreden als strategische adviesraad voor wat het beleidsveld Economie betreft.

3.3 Reguleringsmanagement

3.3.1 Decretale onderbouwing van het beleid

De decretale initiatieven om de BBB-reorganisatie voor het beleidsdomein EWI af te ronden zijn in een ver gevorderd stadium van voorbereiding. In de beleidsbrief 2006 werd aangekondigd dat voor wetenschap en innovatie ervoor geopteerd wordt om een globaal, decretaal kader vast te leggen voor zowel de organisatie van het beleidsdomein (organieke aspecten) als de financieringsmechanismen.

In de voorbereidende fase werd uitgebreid overleg gepleegd met de verschillende betrokken organisaties. Dit heeft de nodige tijd gevergd zodat het oorspronkelijke tijdsschema diende te worden aangepast.

Ook voor het ruimtelijk-economisch beleid wordt gestart met de voorbereiding van een decretaal kader. Dit kader zal minstens een oplossing moeten bieden voor het gebrek aan coherente juridische grondslag voor het bestaand juridisch en financieel instrumentarium. Tegelijk zal rekening worden gehouden met de aanbevelingen van een studie naar een doelmatig instrumentarium om onbenutte gronden te vermarkten en de afdwingbaarheid van beheersmaatregelen te verbeteren. Deze studie wordt eind 2007 opgestart.

3.3.2 Oprichting van een Cel Wetskwaliteit

In uitvoering van de beslissing van de Vlaamse Regering van 20 januari 2006 werd een Cel Wetskwaliteit voor het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie opgericht. Er is geopteerd om met een centrale Cel gesitueerd binnen het departement EWI te werken. De samenwerking tussen de EWI-Cel Wetskwaliteit en de agentschappen van het beleidsdomein wordt binnen een werkgroep van het EWI-managementcomité, georganiseerd. Zoals door de Vlaamse Regering beslist, zal de Cel Wetskwaliteit de opdrachten in het kader van reguleringsmanagement vervullen. Het betreft in het bijzonder :

- het opvolgen van rechtsleer, rechtspraak en wetgeving binnen het beleidsdomein,
- het beheer van de regelgevingsagenda,
- het monitoren van het regelgevingsproces binnen het beleidsdomein,

- het voorstellen van een beleid inzake juridisch-technische vereenvoudiging,
- de coördinatie en monitoring van vereenvoudigingsprojecten.

3.4 Beleidsleren

De ontwikkeling en verdere verfijning van het beleid voor Economie, Wetenschap en Innovatie vereist dat de overheid zich actief organiseert als een (zelf)lerende entiteit.

Binnen het beleidsdomein EWI beschikken en ontwikkelen verschillende actoren momenteel een beleidsondersteunende capaciteit. Er is het departement EWI zelf, maar ook de VWRB en zijn opvolger, de strategische adviesraad en de agentschappen, in het bijzonder het IWT en het FWO.

Zonder deze beleidsvoorbereidende capaciteit te centraliseren, is een betere uitwisseling van informatie, taakverdeling, coördinatie en samenwerking gewenst. Vlaanderen kan zich immers geen versnippering veroorloven van het schaarse talent voor beleidsondersteuning in een voor de samenleving zo vitaal beleidsdomein. Onder aansturing van de beleidsraad zal in de loop van de volgende maanden het managementcomité een initiatief nemen om de aanwezige beleidsondersteunende capaciteit te netwerken. Ook andere actoren, zoals de koepelorganisaties van de hogeronderwijsinstellingen, VLIR en VLHORA, die over beleidsondersteunende capaciteit beschikken, zullen bij dit overleg worden betrokken.

In de context van beleidsleren kadert ook de bestaande samenwerking met de steunpunten ‘O&O-indicatoren’ en ‘Ondernemen en Internationaal Ondernemen’ en de uitwisseling op internationaal niveau van beleidsinformatie en kennis over relevante ‘best practices’. Dit laatste gebeurt onder meer binnen de OESO, CREST, het Six Countries Programme en TAFTIE.

Van bijzonder belang is de deelname aan het ERA-net VISION project : ‘Shared Knowledge Bases for Sustainable Innovation Policies’. Het doel van een ERA-net is nationale onderzoeksgelden over een thema samen te brengen en een gezamenlijke onderzoeksagenda op te stellen. In het geval van VISION gaat het over onderzoek over innovatiebeleid. Zeer recent zijn in de pilootfase vier projecten gestart waarbij twee Vlaamse onderzoeksinstellingen betrokken zijn. Deze projecten zullen tot meer inzicht leiden in de organisatie van het wetenschaps- en innovatiebeleid in de VISION-partnerlanden en bijdragen tot de identificatie van de toekomstige uitdagingen van een op ‘open innovatie’ gericht (regionaal/nationaal) beleid binnen de Europese onderzoeksruimte. Om de Vlaamse deelname aan dit Europese netwerk mogelijk te maken en nieuwe projecten te kunnen lanceren werd een bedrag van 350.000 euro voorzien in de begroting 2008.

3.5 Evaluatie en effectmetingen

Beleidsevaluatie, performantie-evaluatie en impactevaluatie zijn heel belangrijke instrumenten voor het beleid en vormen tevens hoekstenen voor de opbouw van strategische intelligentie binnen het beleidsdomein. Er wordt daarbij vooral gekeken naar de efficiëntie en de effectiviteit van de (financiële) ondersteuning. Doorheen deze beleidsbrief wordt op meerdere plaatsen verwezen naar recente of uit te voeren evaluaties of effectmetingen door de verschillende actoren in het beleidsdomein. In 2008 wordt gestreefd naar een optimaal samenspel tussen de verschillende actoren in het beleidsdomein, waarbij de evaluaties van beleidsinstrumenten zullen worden gecoördineerd en uitgevoerd via het departement.

3.6 Mobiliteit

Het mobiliteitsprogramma dat in 2007 door het departement EWI werd voorbereid, sluit zeer nauw aan bij het hierboven vermelde beleidsleren. Individuele ambtenaren krijgen binnen dit programma de gelegenheid om een tijd lang mee te werken in een bedrijf, onderzoeksinstelling of aanverwante organisatie. Doel is om de voeling met wat er zich in de onderzoeks- en bedrijfswereld afspeelt te verhogen en zo de kwaliteit van de beleidsvoorbereiding en dienstverlening te verbeteren.

Het programma wordt op een zo flexibel mogelijk manier georganiseerd, aangepast aan de specifieke situatie van de deelnemers. In principe staat het programma open voor alle ambtenaren van het beleidsdomein.

Het ligt in de bedoeling om reciprociteit in te brengen en werknemers uit de onderzoeks- of bedrijfswereld binnen het departement of de agentschappen gedurende een korte periode actief te laten zijn. Dit zou bij de betrokkenen moeten leiden tot een beter begrip van de rol, de verantwoordelijkheden en de organisatie van de overheid.

Door het departement EWI werden in 2007 reeds enkele pilootprojecten uitgevoerd. Het ging hierbij telkens om de uitwisseling van een ambtenaar van het departement naar een bedrijf.

3.7 Toekomstverkenningen

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid heeft in een verkenningstudie eind 2006 dertig prioritaire domeinen binnen zes strategische clusters voor Vlaanderen gedefinieerd. De studie kadert in het initiatief van de VRWB om een langetermijnreferentiekader te ontwikkelen voor technologie en innovatie in Vlaanderen, rekening houdend met de eigen techno-economische context, de internationale ontwikkelingen, en de mogelijke en gewenste kruisbestuiving tussen beide. Het methodologisch kader voor technologieverkenningen laat toe om de ontwikkeling van techno-economische domeinen te identificeren, te onderzoeken, te monitoren én te ondersteunen, en dit om innovatie in de Vlaamse regio aan te moedigen.

Hiermee reikt de VRWB aan alle geïnteresseerde partijen – overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen - een cartografie aan van de strategische keuzes inzake technologie en innovatie die welvaart en welzijn in Vlaanderen blijvend kunnen verzekeren. Op basis hiervan kunnen scenario's worden uitgewerkt die bijdragen tot de creatie van economische of maatschappelijke toegevoegde waarde voor de middellange en lange termijn in Vlaanderen. De overkoepelende visie dient als inspiratiebron en leidraad, die toelaat een portfolio van beleidsinstrumenten vorm te geven, waarbij onderzoeksprogramma's en projecten zoveel mogelijk bottom-up ontstaan en worden gefaciliteerd. Dit vergt een innovatiebeleid en een proces van strategieontwikkeling in interactie met alle relevante spelers. De dertig prioritaire domeinen zullen door de VRWB verder worden verfijnd in een vervolgtraject.

3.8 Vlaanderen i2010

Het actieplan Vlaanderen i2010 geeft via vijf krachtlijnen invulling aan de rationale dat informatie- en communicatietechnologieën (ICT) maximaal moeten worden benut als katalysator in innovatieprocessen.

Binnen het luik O&O werden met de strategische onderzoekscentra IMEC en IBBT nieuwe beheersovereenkomsten afgesloten. Beide instellingen ontvangen in 2007 samen meer dan 62 miljoen euro van de Vlaamse overheid. In 2008 wordt de steun aan IMEC verder opgetrokken met bijna 5 miljoen euro. Voor de proeftuin i-City werd in 2007 een overbruggingsfinanciering voorzien van maximaal 4 miljoen euro voor 2007.

Binnen het luik e-Onderzoek werden concrete resultaten geboekt inzake netwerkinfrastructuur. Daarnaast werden door de stuurgroep e-Onderzoek een reeks aanbevelingen opgemaakt (zie punt 4.1.3).

Inzake e-Government werd het budget voor economisch advies (BEA) geoperationaliseerd in een geïntegreerde subsidiemaatregel ten gunste van KMO's voor opleiding, advies, kennis en mentorschap. Deze maatregel komt in de plaats van én vormt een uitbreiding op de vroegere opleidings- en adviescheques. De maatregel loopt tot 2010 via tweejaarlijkse cycli (2007-2008 en 2009-2010).

Om de evolutie van het Vlaams onderzoeks- en innovatiepotentieel te monitoren beschikt de Vlaamse overheid over een instrumentarium aan indicatoren. Deze worden samengebracht in de Speurgids en het Indicatorenboek. In de Speurgids wordt jaarlijks een overzicht gegeven van de evolutie van de Vlaamse overheidskredieten voor het economisch, wetenschaps- en innovatiebeleid. Het Indicatorenboek dat tweejaarlijks verschijnt, focust meer op de resultaten die met de publieke en de private investeringen in onderzoek en innovatie worden bereikt. Deze gegevens worden ook in een internationale context geplaatst.

Naast de indicatoren die worden opgenomen in beide rapporten, leveren de publieke kennisinstellingen en in het bijzonder de universiteiten en de hogescholen in hun jaarverslag zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens over hun onderzoeksbeleid. Gelet op de centrale plaats die deze instellingen innemen in de kenniseconomie, hebben deze gegevens een belangrijke beleidsrelevante waarde. Het regelgevend kader voor deze verslaggeving dient echter geactualiseerd te worden. Het is immers tot stand gekomen vóór het Vlaams hoger onderwijs met het Structuurdecreet een binaire structuur kreeg. Niet alleen moet het conceptueel kader dat hogescholen en universiteiten gebruiken op elkaar worden afgestemd, ook dienen de gehanteerde classificatieschema's te worden geactualiseerd en intern consistent te worden gemaakt. Tenslotte dient ook voor de ontsluiting van deze gegevens gebruik te worden gemaakt van moderne ICT-toepassingen.

Met de universiteiten en hogescholen werden afspraken gemaakt rond een werkwijze om de onderzoeksverslaggeving te herzien. Voor de associaties is hierbij een coördinerende functie weggelegd. In de eerste helft van 2008 moet dit leiden tot een vernieuwd kader voor deze verslaggeving, dat vervolgens zal worden vastgelegd in een nieuw besluit.

Daarnaast houden de universiteiten gegevens bij over onder meer lopende en uitgevoerde onderzoeksprojecten en beschikbare expertise die vervolgens worden geïntegreerd in de IWETO-databank. Gegevens over het onderzoek aan de hogescholen worden hierin zeer onvolledig opgenomen. Het beheer en de toegankelijkheid van de IWETO-databank is suboptimaal en de gebruikte classificaties zijn voor herziening vatbaar. Met de hogeronderwijsinstellingen worden afspraken gemaakt over de ontwikkeling van een nieuwe databank.

In dit verband zal ook werk worden gemaakt van een betere ontsluiting van gegevens over lopend en uitgevoerd doctoraatsonderzoek aan de Vlaamse universiteiten.

Ook houden een aantal universiteiten bibliografische gegevens bij over de wetenschappelijke publicaties van hun academisch personeel. In principe zijn deze gegevens, indien ze op een gestandaardiseerde manier beschikbaar zouden zijn, een belangrijke bron van informatie voor en over (Vlaamse) onderzoekers. Bovendien bevat een dergelijk bestand het basismateriaal voor het uitwerken van een methodologie om (sub)discipline per (sub)discipline de onderzoeksoutput en de zichtbaarheid ervan in kaart te brengen. In volgende stap zou dit moeten leiden tot een uitbreiding van de BOF-sleutel zodat deze sleutel een betere maat wordt voor de volledige wetenschappelijke capaciteit van elke universiteit. Deze verfijnde sleutel kan dan ook gehanteerd worden voor de verdeling van het onderzoeksvariabele gedeelte van de werkingsuitkeringen van de universiteiten (eerste geldstroom). Een van de concrete aandachtspunten wordt het opzetten van een centraal Vlaams bibliografisch bestand.

Het luik e-Ondernemen kreeg met de werking van KMO-IT op kruissnelheid verdere concrete vorm. De Vlaamse economie blijft echter steeds in verandering en ontwikkelt zich verder naar een diensten- en kenniseconomie. ICT is steeds meer een onderdeel van de courante bedrijfspraktijk (intelligent klantenbeheer, automatisering van workflows, ...). Alleen zijn heel weinig bedrijven, KMO's in het bijzonder, op de hoogte van de mogelijkheden die ICT kan bieden. Teneinde hieromtrent een adequate overheidsactie te ontwikkelen zal een haalbaarheidsstudie worden opgezet.

3.9 Dialoog met de 'stakeholders'

Directe betrokkenheid van de "stakeholders" bij de uittekening van het wetenschaps- en innovatiebeleid is belangrijk en kan een meerwaarde betekenen, complementair aan het klassieke, geformaliseerde adviseringscircuit. De uitstekende ervaringen met de rondetafels automotive, chemie en life sciences, en de Hersentoer-dialoog met onderzoekers op de werkvloer spreken op dit vlak boekdelen.

Zoals terecht opgemerkt door de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid vormt de versterking van de interface tussen de academische instellingen en het bedrijfsleven een cruciale uitdaging. Ook al is de samenwerking veel intenser dan soms wordt aangenomen, toch is er nog werk aan de winkel. Precies in deze interface ligt de sleutel tot het oplossen van de innovatieparadox.

In de loop van 2008 zal dan ook een Innovatieforum worden georganiseerd met de academische instellingen en het bedrijfsleven. Doelstelling is om een gezamenlijk draagvlak te creëren tussen overheid, publieke kennisinstellingen en de privé-sector rond de versterking van deze interface.

3.10 Transversale thema's

In het kader van de open coördinatiemethode gelijkekansen zal het actieplan voor Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel worden uitgevoerd.

De projecten die werden gedefinieerd in het kader van "Vlaanderen in Actie" worden verder geïmplementeerd.

3.11 Industrieel beleid

In de hedendaagse evolutie naar een netwerkeconomie waar kennis de belangrijkste productiefactor wordt, vervaagt het onderscheid tussen industrie en diensten steeds meer. Zo worden industriële producten steeds meer immaterieel en omgekeerd wordt bij het voortbrengen van diensten steeds meer gebruik gemaakt van industriële processen. De industrie in Vlaanderen zit volop in dit transformatieproces. Het beleid kan hier ondersteunend werken. Het overleg tussen de industrie en de Vlaamse Regering via de methodiek van de rondetafels resulteerde al in verschillende, sectoriële actieplannen, veelal met een horizontaal karakter (ten goede van de ganse industrie). Daarbij situeerden de meest frequent voorkomende vragen van de industrie zich op het vlak van fiscale maatregelen die bovendien vaak betrekking hadden op federale bevoegdheden (bijv. lastenverlagingen op ploegenarbeid). Deze plannen worden momenteel uitgevoerd.

De rondetafel-methodiek heeft daarbij haar nut bewezen. De noden van de industrie werden steeds meer opgenomen in het reguliere (Vlaamse en federale) beleid en er ontstonden goede contacten tussen de overheid én de sectoren.

Om deze contacten en ervaringen te verankeren én om het ad hoc karakter van de rondetafels te verlaten zou het overleg tussen industrie en de Vlaamse Regering op een meer structurele manier kunnen worden georganiseerd, waarbij de belangrijkste vragen van de industrie kunnen worden samengebracht.

HOOFDSTUK 4: WETENSCHAP EN INNOVATIE

4.1 Bouwstenen voor een kennismaatschappij

4.1.1 Evolutie van de overheidskredieten voor wetenschap en innovatie

Uitvoering van het innovatiepact

De beleidskredieten voor wetenschap en innovatie die rechtstreeks ressorteren onder de minister bevoegd voor wetenschaps- en innovatie worden in 2008 structureel verhoogd met 75 miljoen euro. Met deze stijging wordt voor 2008 de uitvoering van het Innovatiepact gehonoreerd.

Onderstaande tabel geeft het overzicht van deze extra middelen.

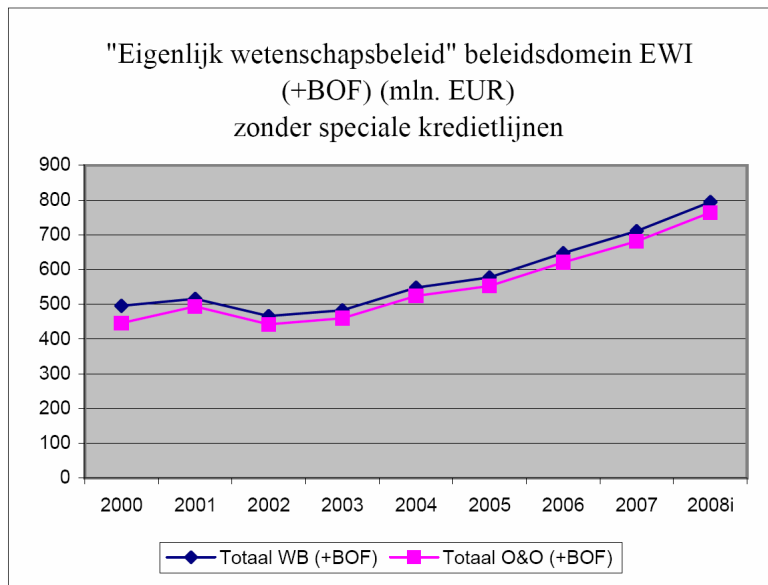
Onderwerp	Basisallocatie	Verhoging (mln. euro)
Methusalem	EE40.02B	5,000
Hercules	EE41.02B	10,000
BOF	EE44.64B	2,500
IMEC	EF33.01B	4,375
IOF	EE40.12B	5,000
O&O-bedrijfsprojecten en KMO-programma (IWT)	EF99.11B	20,000
Instellingen postinitieel onderwijs	EE33.07B	1,000
“Big science”	EE41.21B	0,750
VRWB	EE41.03B	0,200
TETRA (IWT)	EE41.17B	1,500
Bijkomende academiseringsmiddelen	EE40.01B	1,500
Specialisatiebeurzen IWT	EE41.14B	1,705
Toegepast biomedisch onderzoek (IWT)	EE41.08B	1,000
PWO	EE33.05B	0,500
ERA-NET Vision	EC35.10B	0,350
Bijkomende ZAP-mandaten	EE40.03B	1,500
Postdoctorale mandaten FWO	EE41.03B	2,700
VITO – Algemene werking	EF41.13B	1,746
VITO – Referentietaken	EF41.14B	2,244
Actieplan loopbaan onderzoekers	EE33.01B	8,170
Investeringsubsidie VLIZ	EE52.42B	1,100
Internationale samenwerking	EC33.11B	2,100
Vlaams Contactpunt Kaderprogramma (IWT)	EC41.07B	0,060
Totaal		75,000

Evolutie van de kredieten voor wetenschap en innovatie

In onderstaande figuren wordt de evolutie weergegeven van de structurele financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid waarover de Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel beschikt. Deze middelen behoorden voorheen tot de organisatieafdeling 71. Vanaf 2008 worden de kredietlijnen in de begroting gegroepeerd in de programma's ‘Beleidsondersteuning en academisch beleid’, ‘Valorisatie en industrieel beleid’, ‘Sensibilisering en samenleving’ en ‘Algemeen’.

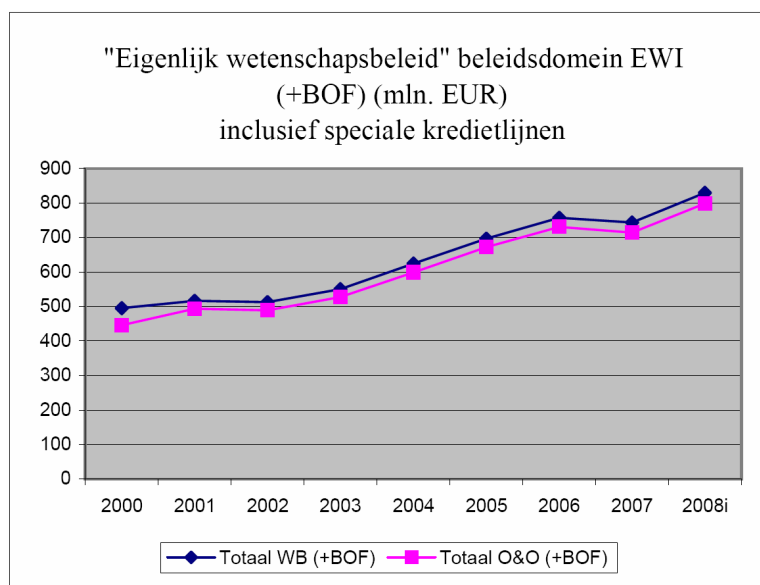
In figuur 1 is te zien dat de stijgende trend resoluut wordt voortgezet. In 2008 is er voor het “eigenlijk wetenschapsbeleid” van het beleidsdomein EWI (inclusief de overheidstoelage aan het BOF die is ingeschreven in de begroting Onderwijs) een globaal krediet wetenschapsbeleid (WB), i.e. O&O (Onderzoek en Ontwikkeling) en W&T (Wetenschappelijke en Technologische dienstverlening)

samen, van 794,110 miljoen euro voorzien. Dit is een globale stijging met 83,279 miljoen euro (indexatie inbegrepen) ten opzichte van de aangepaste kredieten 2007. Het gedeelte hiervan dat bestemd is voor O&O bedraagt 763,764 miljoen euro, i.e. een toename van 82,318 miljoen euro.

Figuur 1. Evolutie van de financiering voor "eigenlijk wetenschapsbeleid" (WB) beleidsdomein EWI + BOF, en het gedeelte hiervan bestemd voor onderzoek en ontwikkeling (O&O). Bedragen zijn in miljoen euro.

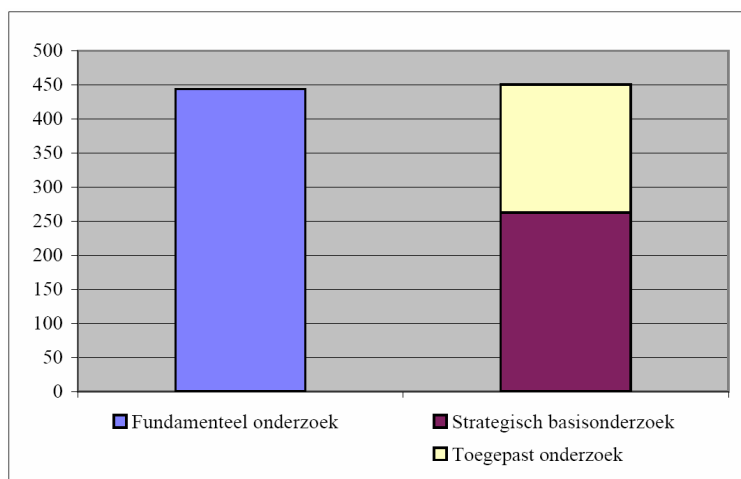
Figuur 2 toont de evolutie van de wetenschapsbeleidskredieten, inclusief de éénmalige, speciale kredietlijnen buiten de klassieke begrotingsprogramma's, die werden ingevoerd vanaf 2004. Zo is er in 2008 een bedrag van 30 miljoen euro voor O&O voorzien op het Hermesfonds en 2,6 miljoen euro LRM-impulsfinanciering ten behoeve van de verdere uitbouw van de onderzoeksactiviteiten van de transnationale Universiteit Limburg. De oorzaak voor de daling in 2007 ligt bij het feit dat de eenmalige, niet-structurele toekenning in 2005 en 2006 van telkens 75 miljoen euro via het Vlaams Innovatiefonds (VINNOF), niet meer werd herhaald in 2007.

Figuur 2. Evolutie van de financiering voor "eigenlijk wetenschapsbeleid" (WB) beleidsdomein EWI + BOF, en het gedeelte hiervan bestemd voor onderzoek en ontwikkeling (O&O), inclusief de eenmalige, speciale kredietlijnen. Bedragen zijn in miljoen euro.

Evenwicht tussen de verschillende types wetenschappelijk onderzoek

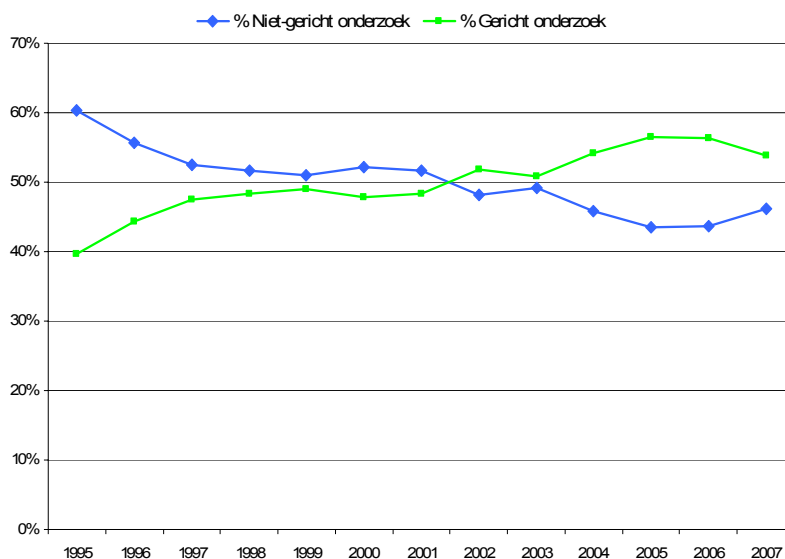
Figuur 3 illustreert de verdeling van de kredieten “eigenlijk wetenschapsbeleid” 2008 over de verschillende types van onderzoek. Voor 2008 is de verdeling binnen het beleidsdomein EWI als volgt: 49,6% fundamenteel onderzoek, 21,1% toegepast en 29,3% strategisch basisonderzoek. Dit is een 50/50 verhouding tussen het gericht en het niet-gericht onderzoek.

Figuur 3. Verdeling van de kredieten voor het “eigenlijk wetenschapsbeleid” 2008 (enkel beleidsdomein EWI) over de drie soorten onderzoeksactiviteiten: fundamenteel onderzoek, strategisch basisonderzoek en toegepast onderzoek

Voor het opvolgen van het budgettaire evenwicht in de O&O-middelen vertrekt de bestaande beleidsstrategie, conform het Vlaams regeerakkoord van 2004, vanuit een tweedeling tussen publieke kennisinstellingen en bedrijfsleven, vaak uitgedrukt als de opsplitsing tussen fundamenteel en toegepast onderzoek. In het begrotingsadvies 2007 opteert de VRWB voor een indeling in gericht en niet-gericht onderzoek. Onder het gericht onderzoek verstaat men het onderzoek dat een economische of maatschappelijke finaliteit nastreeft. Hierbij is de vraag wie het initiatief neemt of het onderzoek uitvoert slechts van secundair belang. Samenspraak tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven, en een langetermijnvisie zijn hierin essentieel. Het niet-gericht onderzoek op zijn beurt wordt gedreven door wetenschappelijke ambitie en nieuwsgierigheid.

Uit de VRWB-analyse blijkt dat de verhouding niet-gericht/gericht onderzoek in 2007 46,1%/53,9% bedraagt. Figuur 4 illustreert grafisch het historisch verloop van de verdeling van de totale O&O-middelen over het niet-gericht en gericht onderzoek. De VRWB zal deze opsplitsing ook in de toekomst verder blijven opvolgen en jaarlijks in kaart brengen.

Figuur 4. Evolutie van de verdeling van de O&O-middelen naar niet-gericht en gericht onderzoek in de periode 1995-2007.

4.1.2 Menselijk kapitaal

Een onmisbare schakel in de Vlaamse kennismaatschappij is de onderzoeker. De komende jaren zal de nood aan excellente onderzoekers en hoogopgeleiden alsmaar toenemen. Het aantrekken van menselijk kapitaal is een wereldwijde uitdaging: de globalisering zorgt ervoor dat de wet van vraag en aanbod zich op een internationale schaal laat gelden. Ook Vlaanderen moet zich binnen deze internationale markt gaan positioneren. Verscheidene initiatieven zijn reeds gelanceerd om binnen Vlaanderen een aantrekkelijk onderzoeksklimaat te genereren.

Odysseus

Het Odysseus-programma richt zich tot onderzoekers die hun carrière in het buitenland hebben uitgebouwd. Groep I omvat topwetenschappers die internationaal erkend worden als toonaangevend en die reeds een aanstelling aan een buitenlandse universiteit hebben. Tot groep II behoren onderzoekers met het potentieel om door te groeien tot internationaal toonaangevende status. Het programma kan in de periode 2006-2010 beschikken over een budget van ca. 60 miljoen euro.

De oproepen 2006 en 2007 leverden 18 geselecteerde kandidaten op. De resterende budgetten zullen na een derde oproep in 2008 worden toegekend. In de loop van 2008 wordt het programma ook geëvalueerd met het oog op een eventuele voortzetting na 2010.

Methusalem

Het Methusalem-programma richt zich op het behouden van wetenschappelijk talent door het toekennen van langetermijnfinanciering aan excellente Vlaamse onderzoekers. Net zoals het Odysseus-programma gaat het hier om *ad personam* toegekende excellentiefinanciering. De financiering wordt in de periode 2006-2009 stapsgewijs opgebouwd. In de loop van het najaar 2007 zullen de universiteiten hun eerste toekenningen doen. In 2008 wordt het budget met 5 miljoen euro opgetrokken om in 2009 op kruissnelheid 20 miljoen euro te bereiken.

Beurzen

Het aantal doctoraatsbeurzen bij het FWO en het IWT is de afgelopen jaren stelselmatig verhoogd. Voor het IWT wordt het budget voor de specialisatiebeurzen in 2008 verhoogd met 1,7 miljoen euro.

Voor bijkomende postdoctorale mandaten aan het FWO werd in 2007 een eerste schijf van 2,7 miljoen euro vrijgemaakt. In 2008 en 2009 wordt dit bedrag telkens structureel verhoogd met 2,7 miljoen euro, zodat de instroom van het verhoogde aantal postdocs kan worden bestendig en een aanvaardbaar slaagpercentage kan worden behouden.

Zelfstandig Academisch Personeel

De in 2007 opgestarte beweging om tegen 2009 40 tot 60 bijkomende ZAP-mandaten te creëren wordt voortgezet. Dit resulteert in bijkomende structurele inspanningen van telkens 1,5 miljoen euro in 2008 en in 2009.

Diversiteit

In 2007 werd een open oproep gelanceerd als onderdeel van de aanduidingsprocedure van nieuwe commissieleden in de wetenschappelijke adviescommissies van het FWO. Kandidaten dienden te behoren tot de top 40% van hun discipline, wat ook daadwerkelijk door het steunpunt O&O-Indicatoren werd getoetst. Hierdoor is het aandeel aan vrouwen in de FWO-adviescommissies op minder dan één jaar tijd gestegen van 11,3% naar 20,3%.

In het kader van de toepassing van de open coördinatiemethode in het Vlaamse gelijkekansenbeleid worden de geplande acties voor het beleidsdomein wetenschap en innovatie verder uitgevoerd.

Dialogoog met de onderzoekers

Om de noden en verwachtingen van de onderzoekers op de werkvloer beter te kunnen inschatten werden in het voorjaar 2007 vier rechtstreekse dialoogsessies van de “Hersentoe” georganiseerd. In het najaar 2007 volgen nog twee sessies, waaronder één met de industrie. De leidraad voor het debat wordt gevormd door het Europees Handvest voor Onderzoekers en de Gedragscode voor de Recruitering van Onderzoekers.

Actieplan onderzoeksloopbaan

Op basis van de dialoog met de onderzoekswereld en de resultaten van een vergelijkende analyse van de Vlaamse doctoraatsbeurzenstelsels zal in het voorjaar 2008 een actieplan Onderzoeksloopbaan ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd. Hiervoor wordt een budget van 8,17 miljoen euro gereserveerd. Een bedrag van 3 miljoen euro wordt opzijgezet voor een pilootprogramma rond intersectorale mobiliteit tussen de academische wereld en het bedrijfsleven. Basisprincipe voor het Baekeland-programma is dat het bedrijf het onderzoeksonderwerp van het doctoraat bepaalt en dat de onderzoeker een groot deel van zijn/haar tijd in het bedrijf spendeert. De kosten worden gedeeld tussen overheid en bedrijf. Andere aandachtspunten voor het actieplan vormen de uitbouw van een “tenure track”-stelsel, de maximale harmonisering van de bestaande beurzenstelsels, en de uitbouw van een centrale website rond doctoreren in Vlaanderen.

Tevens zal onderzocht worden of er gerichte acties kunnen worden opgezet rond onderzoekers die als rolmodellen en ambassadeurs voor een onderzoeksloopbaan kunnen functioneren.

4.1.3 Infrastructuur

Hercules

Het Aanvullingsdecreet legt de decretale grondslag voor de financiering van middelzware en zware infrastructuur voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek (‘Herculesmechanisme’). Tevens werd in dit decreet de Herculesstichting als een extern verzelfstandigd agentschap belast met het beheer van het financieringsinstrument. De in het Aanvullingsdecreet vastgelegde principes voor de financiering van onderzoeksinfrastructuur worden nader uitgewerkt in het voorontwerp van besluit betreffende de

subsidiering van onderzoeks- en innovatie-infrastructuur in Vlaanderen dat de Vlaamse Regering op 29 juni 2007 principieel heeft goedgekeurd. Behalve voor courante uitrusting met een kostprijs lager dan 150.000 euro, wordt voor de duurdere infrastructuur een hoger subsidiepercentage gehanteerd als instellingen samen een voorstel indienen of derden ertoe toegang krijgen. In de loop van het najaar wordt dit voorontwerp voor definitieve goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorgelegd.

Voor middelzware onderzoeksuitrusting wordt het beschikbaar budget onder de associaties verdeeld volgens de Herculesleutel, i.e. een gewogen gemiddelde van de BOF- en de IOF-sleutel. De associaties dienen een interne oproep te organiseren. Een door de Herculesstichting ingestelde commissie onderzoekt of bij de voor financiering voorgedragen voorstellen er mogelijkheden tot samenwerking zijn op intra-associatie niveau of met derden.

Voor de selectie van voorstellen voor zware onderzoeksinfrastructuur publiceert de Herculesstichting een oproep waarbij naast universiteiten en hogescholen ook de instellingen voor postinitieel onderwijs en de strategische onderzoekscentra voorstellen kunnen indienen. Samenwerking tussen deze partners en met derden wordt gestimuleerd door middel van een hoger subsidiepercentage. Voor de beoordeling van respectievelijk de wetenschappelijke kwaliteit en de beheersmatige aspecten van de ingediende voorstellen worden twee commissies ingesteld. De leden worden benoemd door de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid op voorstel van de Herculesstichting.

Voor 2007 beschikt de Herculesstichting over een dotatie van 5 miljoen euro, die wordt aangevuld met 10 miljoen euro overgedragen vanuit het FWO dat niet langer dient in te staan voor de financiering van middelzware uitrusting voor fundamenteel onderzoek. Voor 2008 wordt een structurele financiering van 15 miljoen euro voorzien. De beheerskosten van de Herculesstichting worden tot een minimum beperkt en er wordt maximaal gebruik gemaakt van de beschikbare expertise bij onder meer het FWO, het IWT en de Participatiemaatschappij Vlaanderen.

Eind 2007 wordt de eerste oproep voor het indienen van voorstellen voor middelzware onderzoeksinfrastructuur gelanceerd. Begin 2008 volgt de eerste oproep voor zware onderzoeksinfrastructuur.

Een nieuw onderzoeksschip voor het Vlaams Instituut voor de Zee

Aan het VLIZ wordt vanaf 2008 een jaarlijkse investeringssubsidie van 1,1 miljoen euro toegekend. Hiermee zal in eerste instantie het bestaande onderzoeksschip “Zeeleeuw”, dat aan het einde van zijn levenscyclus is, vervangen worden door een volledig nieuw schip (“Simon Stevin”). De technische specificaties zullen mede worden ingevuld op basis van een uitgebreide behoeftenanalyse bij de Vlaamse mariene wetenschappers. Het businessplan zal door de bevoegde commissies van de Herculesstichting bij wijze van “dry run” worden geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd.

In nauw overleg met de minister-president zullen concrete afspraken worden gemaakt met de DAB Vloot over de financiering van het onderhoud en de exploitatie van het nieuwe onderzoeksschip.

Een bedrag van 100.000 euro van de investeringssubsidie moet het VLIZ toelaten om vlakbij de huidige site een loodsencomplex aan te kopen, dat na renovatie dienst zal doen als “land-based facility”.

Digitale infrastructuur

Conform het actieplan Vlaanderen i2010 worden de nodige maatregelen genomen om de Vlaamse onderzoekers uit te rusten met een hoogperformante digitale infrastructuur. Deze is nodig om te kunnen meedingen in de zich volop ontluikende wereld van e-onderzoek waar wetenschappers van over de hele wereld virtueel samenwerken en gigantische hoeveelheden data analyseren. Naast het actueel houden van bestaande en de uitbouw van digitale infrastructuur (digitale netwerken,

supercomputers, gridtechnologieën, softwareplatformen, digitale hulpmiddelen en databanken) is deze krachtlijn eveneens gericht op het maximaliseren van het gebruik door de onderzoekers.

In het voorjaar van 2006 werd een stuurgroep e-Onderzoek opgericht die de opdracht kreeg om in nauw overleg met alle betrokkenen uit het veld (universiteiten en hogescholen, onderzoeksinstituten en bedrijven) een meerjarig stappenplan uit te werken voor de uitbouw, het onderhoud en optimaal gebruik van digitale infrastructuur. In mei 2007 legde de stuurgroep haar aanbevelingen neer. Op basis hiervan zullen nog in 2007 concrete initiatieven worden opgestart. Zo werd een overeenkomst ondertekend met BELNET om BELNET IP-diensten aan te bieden aan de Vlaamse onderzoekers over de Vlaamse glasvezel. Er werden daarvoor drie verbindingen opgeleverd in ruil waarvoor BELNET gedurende 15 jaar 30% korting zal bieden aan zijn Vlaamse klanten en dit vanaf 1 januari 2008. Parallel wordt een bijkomende overeenkomst onderhandeld waarbij de Vlaamse overheid BELNET gedurende 15 jaar een jaarlijkse toelage van 195.000 euro betaalt om de korting voor de Vlaamse klanten te verhogen tot 75%.

Met betrekking tot supercomputers en gridtechnologieën is aan de associaties gevraagd een gezamenlijk plan voor te stellen voor de uitbouw van hogere rekencapaciteit in Vlaanderen waar zowel het publiek als het privaat gefinancierd onderzoek gebruik kan van maken. Voor de voorbereiding van dit plan wordt in de begroting 2007 een bedrag van 2,2 miljoen euro uitgetrokken. Dit moet dienen om voor de periode 2008-2009 gespecialiseerd personeel aan te trekken dat zal instaan voor sensibilisering en opleiding met betrekking tot supercomputers en gridtechnologieën, alsook voor het opstellen van het betreffende plan.

Inzake databanken zal de problematiek van de digitalisering en de digitale archivering en ontsluiting van het Vlaams wetenschappelijk en cultureel erfgoed exhaustief in kaart worden gebracht. Dit moet resulteren in een stappenplan dat ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering zal worden voorgelegd.

4.1.4 Maatschappelijk draagvlak & wetenschapscommunicatie

Het maatschappelijk draagvlak en het imago van wetenschap, techniek en technologische innovatie zijn van bijzonder belang in de huidige kenniseconomie. De sensibilisering van brede lagen van de bevolking creëert niet enkel de nodige gunstige voorwaarden voor de instroom van jong talent in het onderzoeks- en innovatiesysteem, maar draagt tevens bij tot een algemeen klimaat van innovatie, ondernemerschap en creativiteit.

De Vlaamse overheid stelt hiertoe jaarlijks een actieplan wetenschapsinformatie en innovatie op (zie actie I.1 van het plan “Vlaanderen in actie”). Voor 2008 wordt hiervoor een bedrag van 9 miljoen euro voorzien.

Het actieplan 2008 focust op efficiëntere samenwerking en maximale afstemming tussen alle actoren bij de wetenschapscommunicatie betrokken actoren. De krijtlijnen kunnen als volgt worden samengevat:

- Organisatie van de expertisecellen wetenschapscommunicatie op het niveau van de associaties;
- Meer gerichte oproepen tot het indienen van projecten wetenschapspopularisering door thematische klemtonen te leggen en/of aandacht te hebben voor bepaalde doelgroepen;
- Meer wetenschap en innovatie in de media;
- Valorisatie van acties en activiteiten in het onderwijs (TOS 21);
- Verlenging van de samenwerkingsovereenkomsten met bestaande structurele partners;
- Toevoeging van nieuwe structurele partners.

Expertisecellen op het niveau van de associaties

In 2006 en 2007 werden met de universiteiten en met de hogescholen overeenkomsten afgesloten over de organisatie en uitbouw van de expertisecellen wetenschapscommunicatie. Vanaf 2008 zullen de expertisecellen op het niveau van de associaties worden georganiseerd. Hiertoe wordt in het najaar 2007 een nieuw financieringsmodel uitgewerkt.

Meer gerichte oproepen

Een thematische, jaarlijks variërende afbakening voor de oproepen wetenschapspopularisering laat toe nieuwe projecten beter te richten op de meest relevante richtingen en onderwerpen en een meer gericht doelgroepenbeleid uit te werken. In 2007 was het thema ICT en levenswetenschappen en werd voor de tweede maal een apart budget gereserveerd voor “meisjes en wetenschappen”.

In 2008 zal de oproep draaien rond het thema “Planeet Aarde” en dit in het kader van het Internationaal Jaar van de Planeet Aarde, een initiatief van de Verenigde Naties. Mogelijke thema's zijn geografie, energie- en klimaatonderzoek, en duurzame materialen.

Meer wetenschap en innovatie in de media

In 2007 werd voor de tweede maal een oproep voor meer wetenschapspopulariserende televisieprogramma's georganiseerd. Deze tweede oproep was bedoeld voor televisieprogramma's voor jongeren. Voor het eerst werd er in 2007 ook een oproep gelanceerd voor meer wetenschapsinformatie in de algemene geschreven pers.

In 2008 komt er een nieuwe oproep voor televisieprogramma's. Het budget zal worden vastgelegd in functie van een evaluatie van de oproepen 2006 en 2007.

Samenwerking met onderwijs

Het project TOS21, een gezamenlijk initiatief met de minister van Onderwijs, heeft een visie op techniek op school en daarbuiten uitgewerkt en deze visie geconcretiseerd in een referentiekader. Tijdens het schooljaar 2007-2008 zal dit referentiekader getest worden in de klaspraktijk aan de hand van techniekprojecten. Deze worden onder meer aangeleverd door de structurele partners van het actieplan en op basis hiervan verder verfijnd en bijgestuurd.

Nieuwe samenwerkingsovereenkomsten met bestaande structurele partners

Bij de invulling en de uitvoering van het actieplan zijn heel wat actoren betrokken. Met deze actoren heeft de Vlaamse overheid (beheers)overeenkomsten afgesloten.

In 2007 en 2008 zullen op basis van de evaluatie van de afgelopen (beheers)overeenkomsten nieuwe (beheers)overeenkomsten worden afgesloten met volgende structurele partners: de Stichting FTI, de organisatoren van de wetenschappelijke olympiades, de wetenschappelijke jeugdverenigingen 'Jeugd, Cultuur en Wetenschap' en 'Natuur en Wetenschap'.

Nieuwe structurele partners

In 2008 zullen de Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging (KVIV) en de Internationale Instituten voor Fysica en Chemie (gesticht door E. Solvay) worden opgenomen als nieuwe structurele partners in het actieplan. De beheersovereenkomsten zullen in de loop van het voorjaar 2008 ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Wetenschapsweek en –feest 2008

In 2008 vinden de Wetenschapsweek en het Wetenschapsfeest plaats in Mechelen. Het Wetenschapsfeest zal op een andere manier aangeboden worden aan het grote publiek. Voor de universiteiten en hogescholen zal dit op het niveau van de associaties gebeuren. Hierbij vullen de associaties een voor hen bestemde ruimte naar eigen keuze in, waarbij zien, doen en denken centraal staan. De structurele partners van het actieplan zullen geclusterd worden. Hiermee wil de Vlaamse overheid het grote publiek beter sensibiliseren voor de inspanningen die de overheid levert ten aanzien van wetenschapscommunicatie.

4.2 De versterking van het niet-gericht kennisverruimend onderzoek aan de universiteiten

4.2.1 Het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF)

Het BOF is één van de twee financieringskanalen voor het niet-gericht kennisverruimend onderzoek aan de Vlaamse universiteiten. Terwijl het FWO mandaten en projecten selecteert op basis van interuniversitaire competitie, gebeurt dit bij het BOF op basis van een intra-universitaire competitie. De BOF-middelen worden tussen de universiteiten verdeeld op basis van een verdeelsleutel waarin onder meer prestatiegerichte parameters zijn opgenomen: de BOF-sleutel. Voor het vaststellen van een van de prestatiegerichte componenten van deze sleutel wordt trouwens, op voorstel van de VLIR, in de loop van dit jaar een uitbreiding doorgevoerd met de publicaties en citaties in de tijdschriften die zijn opgenomen in de SSCI- en de AHCI-databanken. Dit leidt tot een betere waardering van de onderzoeksprestaties in de sociale en de geesteswetenschappen.

Eind 2006 werden volgende wijzigingen doorgevoerd aan de BOF-reglementering:

- de invoering van een stimulans in de verdeelsleutel van de overheidsbijdrage aan het BOF om het “human resources”-beleid van de universiteiten voor het Zelfstandig Academisch Personeel (ZAP) te dynamiseren (de zogenaamde diversiteitscoëfficiënt);
- de financiering van een aantal bijkomende ZAP-posities, waarvan de titularissen, zonder de band met het academisch onderwijs te verwaarlozen, hoofdzakelijk worden belast met onderzoekstaken;
- de instelling van de Methusalem-financiering;
- de vereenvoudiging van de regels inzake internationale wetenschappelijke samenwerking;
- de aanpassing van de looptijd van het BOF-besluit (verlenging tot 2012) en de voorziening van een doorlichting van het onderzoeksbeleid van de universiteiten vóór het einde van 2010.

Het BOF behoort tot de gemeenschappelijke bevoegdheid van de Vlaamse minister bevoegd voor Wetenschap en Innovatie en de Vlaamse minister voor Onderwijs. Vanuit de begroting wetenschapsbeleid worden de BOF-middelen in 2008 verhoogd met:

- 5 miljoen euro bestemd voor de verdere uitbouw van het Methusalem-programma;
- 1,5 miljoen euro bestemd voor de financiering van bijkomende ZAP-onderzoeksmandaten;
- 2,5 miljoen euro die wordt toegevoegd aan de basissubsidie.

In de loop van 2008 zal het reglementair kader voor het BOF worden herwerkt in functie van vereenvoudiging en conformiteit met het nieuwe financieringsmodel voor de universiteiten. De Vlaamse Interuniversitaire Raad formuleerde hierover een advies.

4.2.2 Het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen (FWO)

Het FWO is het Vlaams instrument en financieringskanaal voor de steun aan het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek op basis van interuniversitaire competitie.

In 2007 werd een nieuwe procedure ingevoerd voor de aanduiding van nieuwe commissieleden in de wetenschappelijke adviescommissies. De doelstelling is meer transparantie in de keuze van de leden van deze commissies, alsook een verhoging van het aantal vrouwelijke experts (evenwichtige vertegenwoordiging). De nieuwe procedure zal een verdere kwaliteitsverhoging van de wetenschappelijke evaluaties bij het FWO in de hand werken. Bovendien werd een strengere gedragscode voor commissieleden ingevoerd die de objectiviteit nog sterker zal ondersteunen.

In de loop van 2007 werden een hele reeks obstakels voor onderzoekers uit de weg geruimd en werden de formele vereisten flexibeler, socialer en internationaler. Daardoor wordt een betere overeenstemming bereikt met het Europese ‘Charter van de Onderzoeker’, dat begin 2007 door het FWO werd ondertekend.

Het FWO schaart zich ook resoluut achter de Verklaring van Berlijn rond “open access”. Hiertoe worden onderzoekers met FWO-steun verplicht hun onderzoeksresultaten elektronisch ter beschikking te stellen via daartoe ingestelde databanken.

Mede dankzij parafiscale maatregelen van de federale overheid (de zogenaamde Maribel wetenschappelijk onderzoek) kwam er voldoende budgettaire ruimte om vanaf het academiejaar 2007-2008 aan doctorandi en postdoctorale onderzoekers van het FWO een basiswerkingstoelage te verlenen (“bench fee”).

Het FWO wordt aangestuurd via een beheersovereenkomst, die afloopt op 31 december 2007. De lopende evaluatie richt zich op de wetenschappelijke werking van deze financieringsinstantie, maar zal ook aandacht besteden aan de interne werking, het communicatiebeleid, de uitvoering van het Vlaams wetenschapsbeleid, de afstemming met het federale en het internationale wetenschapsbeleid, de klanttevredenheid en een analyse van het ontwerpbeleidsplan 2008-2012. De resultaten van de evaluatie zullen worden gebruikt bij het opstellen van de nieuwe beheersovereenkomst en eventueel ook leiden tot een bijstelling van het beleidsplan.

Aangezien in de eerste helft van 2008 een ontwerp van decreet zal worden ingediend bij het Vlaams Parlement om het FWO om te vormen tot een privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap, zal de lopende beheersovereenkomst met 9 maanden worden verlengd. Conform de BBB-regelgeving zal vervolgens met het FWO een samenwerkingsovereenkomst, vermeld in artikel 31 van het Kaderdecreet Beter Bestuurlijk Beleid van 18 juli 2003, worden afgesloten.

4.3 Strategisch basisonderzoek : kennis ten behoeve van economie en maatschappij

Strategisch basisonderzoek is op langere termijn gericht onderzoek dat het opbouwen van wetenschappelijke of technologische capaciteit beoogt die de basis vormt voor economische en/of maatschappelijke toepassingen. Het situeert zich tussen het algemeen kennisverruimend onderzoek en de specifiek georiënteerde onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. Voor de ondersteuning van het strategisch basisonderzoek beschikt de Vlaamse overheid over diverse mechanismen.

4.3.1 Het Industrieel Onderzoeksfonds

In 2004 werd het Industrieel Onderzoeksfonds (IOF) opgericht waarbij aan de universiteiten een structurele financiering toegekend wordt om een portefeuille van toepassingsgerichte kennis met de bijhorende eigendomsrechten op te bouwen. De middelen worden onder de universiteiten verdeeld op basis van een performantiegerichte verdeelsleutel. Naast de omvang van de onderzoekscapaciteit houdt deze ook rekening met de contractinkomsten uit de Europese Kaderprogramma's, het aantal aangevraagde en toegekende octrooien en het aantal opgerichte spin-off bedrijven. Het gewicht dat aan de respectievelijke parameters wordt toegekend wijzigt jaarlijks, zodat in 2010 de sleutel voor 70% zal zijn samengesteld uit parameters die rechtstreeks de industriële valorisatie-inspanningen van de universiteiten meten.

In 2006 werd het IOF-besluit herzien met als doel de toegang van de hogescholen tot de IOF-middelen te verbeteren en een geïntegreerd beleid inzake basisonderzoek binnen elke associatie te bevorderen.

In 2007 wordt de werking van het Industrieel Onderzoeksfonds in kaart gebracht. Hierbij wordt nagegaan hoe het IOF praktisch wordt georganiseerd en of de IOF-middelen gebruikt worden in overeenstemming met de doelstellingen van het IOF.

In 2008 stijgt de overheidsbijdrage aan het IOF met 5 miljoen euro.

4.3.2 Versterking van de onderzoeksbetrokkenheid van de academische opleidingen aan de hogescholen: de bijkomende academiseringsmiddelen

Binnen het kader van de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen worden de vroegere tweecycli-opleidingen aan de hogescholen omgevormd tot volwaardige academische opleidingen. Dit houdt in dat deze opleidingen moeten onderbouwd worden door wetenschappelijk onderzoek. Een substantieel deel van het onderwijzend personeel dient zelf onderzoek te verrichten en assistenten moeten de mogelijkheid krijgen een doctoraatsthesis voor te bereiden. Aangezien voor de hogescholen in de eerste geldstroom geen structurele financiering van onderzoek was voorzien, werden in het Structuurdecreet academiseringsmiddelen toegekend. Het is echter gebleken dat de oorspronkelijk voorziene middelen ontoereikend zijn en sinds 2006 worden bijkomende middelen voor de ondersteuning van het academiseringsproces beschikbaar gesteld.

Vanuit de begroting wetenschapsbeleid werd hiertoe in 2007 een bedrag van 5 miljoen euro uitgetrokken. In 2008 wordt dit structureel opgetrokken met 1,5 miljoen euro. Daarnaast worden ook vanuit de onderwijsbegroting aanvullende academiseringsmiddelen aan de hogescholen beschikbaar gesteld.

4.3.3 Programma Strategisch Basisonderzoek

Vanaf de oproep 2007 werd de oproepkalender van het SBO-programma aangepast zodat vertragingen bij de effectieve opstart en uitvoering van de SBO-projecten kunnen worden gereduceerd.

Het globale budget voor de SBO-oproep 2007 bedroeg 38,6 miljoen euro. Hiermee konden 10 projecten met een primaire economische finaliteit en 5 projecten met een primaire maatschappelijke finaliteit worden ondersteund.

Met het oog op een verdere optimalisering van het programma werd in het voorjaar van 2007 een bestedings- en impactanalyse uitgevoerd van de SBO-projecten met een primaire economische finaliteit. Het rapport van de effectmeting beveelt aan om de positionering van het programma te handhaven, maar de interacties tussen de academische wereld en het bedrijfsleven aanzienlijk te versterken, zowel in de voorbereidingsfase voor nieuwe projecten als in de gebruikerscommissies voor lopende projecten.

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid pleit in zijn evenwichtenadvies van juli 2007 voor een verdere versterking van het SBO-programma. Dit kan echter pas worden overwogen nadat de SBO-modaliteiten zijn aangepast in nauw overleg met de academische wereld en het bedrijfsleven. Waar nodig zal het reglementair kader worden aangepast.

4.3.4 Toegepast biomedisch onderzoek

In 2006 werd het programma “Toegepast Biomedisch Onderzoek met een Primair Maatschappelijke Finaliteit” (TBM) opgestart. Deze beslissing werd ingegeven door de beperkte financieringsmogelijkheden voor “late-stage” toepassingsgedreven biomedisch onderzoek met een uitgesproken maatschappelijke, maar beperkte industriële toepasbaarheid.

Voorstellen kunnen worden ingediend door diverse Vlaamse non-profit O&O-actoren, zoals universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstituten, ziekenhuizen en het Instituut voor Tropische Geneeskunde. Het jaarlijks beschikbaar budget bedraagt 5 miljoen euro. Het subsidiepercentage bedraagt 100% van de aanvaardbare projectkosten.

Onder de eerste TBM-oproep (2006-2007) werden 18 projecten geselecteerd voor een totaal bedrag van 10 miljoen euro (5 miljoen euro jaarlijks). Voor de oproep 2008 wordt 1 miljoen euro extra voorzien.

In het kader van de Ronde Tafel Life Sciences zal worden onderzocht in welke mate zich eventuele aanpassingen opdringen aan bestaande financieringskanalen om translationeel onderzoek beter te kunnen financieren. De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid zal om advies worden gevraagd. Een eventuele aanpassing van de modaliteiten van het SBO-programma (luik maatschappelijke finaliteit) en/of het TBM-programma behoren ook tot de mogelijkheden.

4.3.5 De strategische onderzoekscentra

De strategische onderzoekscentra IBBT (breedbandtoepassingen), IMEC (nano-elektronica en nanotechnologie), VIB (biotechnologie) en VITO (energie, milieu, materialen, aardobservatie) richten het belangrijkste deel van hun inspanningen op de ontwikkeling van strategisch basisonderzoek met valoriseerbare resultaten op langere termijn. De strategische onderzoekscentra moeten in hun discipline tot de wereldtop behoren. Onderzoek uitvoeren op internationaal topniveau vergt natuurlijk een grote inzet van mensen en middelen. In 2007 werd voor de vier strategische onderzoekscentra samen een bedrag van 135,5 miljoen euro voorzien. Het is dus evident dat er vanuit de overheid wordt op toegezien dat deze middelen efficiënt en transparant worden aangewend. De beheersovereenkomsten met deze instellingen werden in dit licht bijgesteld. De onderzoekscentra hebben ook de opdracht gekregen om in de loop van 2008 een “good governance”-code voor te leggen.

De subsidie aan VIB werd in 2007 verhoogd met 6,3 miljoen euro. Deze stijging met 20% was verantwoord gelet op de uitstekende resultaten van de internationale doorlichting en moet het VIB in staat stellen zijn zeer scherpe ambities in de komende vijf jaar waar te maken. Ook voor IMEC waren de resultaten van de doorlichting zeer goed. Voor 2007 werd er een eerste stijging met 2,75 miljoen euro voorzien. Voor 2008 wordt een verdere stijging voorzien van 4,375 miljoen euro, zodat IMEC in 2008 ook zal beschikken over een subsidie die 20% hoger ligt dan het niveau 2006.

Bij het IBBT werd in 2007 een nieuwe cluster toegevoegd in het domein van de medische beeldverwerking. Hiervoor werd een extra bedrag van 4,2 miljoen euro gereserveerd. Momenteel wordt de potentiële toegevoegde waarde van een nieuwe cluster in het domein e-Cultuur in kaart gebracht. E-cultuur komt tot ontwikkeling in de context van de kennis- en informatiemaatschappij en staat voor de veranderingen die het maken, verspreiden, bewaren van en participeren aan cultuur ondergaan onder invloed van de informatie- en communicatietechnologie.

Met VITO zal de nieuwe beheersovereenkomst in het najaar 2007 worden afgesloten. In 2008 wordt de basistoelage voor strategisch basisonderzoek met 1,746 miljoen euro verhoogd. Voor het uitvoeren van de referentietaken wordt het budget opgetrokken met 2,244 miljoen euro. Uitgangspunt is dat de referentietaken, die vooral voor de beleidsdomeinen energie en milieu worden uitgevoerd, aan volledige kost moeten worden gedekt.

4.3.6 Instellingen voor postinitieel onderwijs

De basisfinanciering van instellingen voor postinitieel onderwijs zoals het Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG) en de Vlerick Management School komt uit de onderwijsbegroting.

Vanuit de begroting wetenschapsbeleid zal dit worden aangevuld voor het onderzoeksluik. De betrokken instellingen hebben immers slechts een beperkte, en vaak indirecte toegang hebben tot onderzoeksfinanciering via de reguliere kanalen. In de begroting 2007 werd een bedrag van 900.000 euro voorzien. Dit wordt met 1 miljoen euro opgetrokken in 2008.

Zowel voor het ITG als voor de Vlerick Management School zal een beheersovereenkomst met performantiecriteria worden opgemaakt.

4.3.7 Nationale Plantentuin Meise

Zoals overeengekomen binnen de Vlaamse Regering zal de Nationale Plantentuin, eenmaal de overdracht naar de Vlaamse Gemeenschap is gerealiseerd, als een publiekrechtelijk extern verzelfstandigd agentschap worden ondergebracht bij het beleidsdomein EWI. De budgettaire gevolgen zullen pas correct kunnen worden ingeschat op het moment van de eigenlijke overdracht. Naast de personeels- en werkingskosten zullen ook budgetten moeten worden voorzien voor de restauratie en het onderhoud van het gebouwenpatrimonium.

Gezien de hoogdringendheid van de herstellingswerken aan de daken van de serres en de stookinstallaties heeft de Vlaamse Gemeenschap zich als zaakwaarnemer opgesteld en werden vanuit de begroting wetenschapsbeleid in nauwe samenwerking met het agentschap Facility Management en de federale Regie der Gebouwen de nodige werken aanbesteed. In 2007 wordt hiervoor een bedrag van 1.767.000 euro uitgetrokken.

In 2007 zal ook een opdracht gegund worden voor het uitwerken van een masterplan voor de Nationale Plantentuin. Dit gebeurt in nauw overleg met de Vlaamse Bouwmeester.

4.3.8 Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde

Na de positieve evaluatie van de vorige werkingsperiode werd medio 2007 een nieuwe beheersovereenkomst afgesloten met KMDA ter ondersteuning van de wetenschappelijke onderzoeksactiviteiten in de periode 2007-2011. In de nieuwe overeenkomst worden de performantiecriteria aanzienlijk scherper gesteld. Om deze doelstellingen te realiseren is een verhoging van de subsidie aan KMDA van 20% ten opzichte van de vorige overeenkomst verantwoord. De middelen werden voorzien bij de begrotingscontrole 2007.

4.3.9 Vlaams Instituut voor de Zee

Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) geeft als informatie- en coördinatieplatform het zeewetenschappelijk onderzoek visibiliteit en uitstraling, zowel op regionaal, federaal als internationaal niveau. Naast het UNESCO/IOC-projectkantoor werd in 2007 ook het Secretariaat van de Marine Board van de European Science Foundation in Oostende gehuisvest. Het Vlaams Marien Datacentrum is een actieve partner in de netwerking van deze internationale instellingen. Sinds VLIZ als structurele partner is opgenomen in het actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie wordt specifieke aandacht gegeven aan het uitwerken van educatieve pakketten voor het middelbaar onderwijs en de verdere uitbouw van een multimediabibliotheek met betrekking tot zeewetenschappelijk onderzoek. De samenwerking met andere actoren die betrokken zijn bij zee- en kusteducatie wordt gestimuleerd. Voor 2008 is het versterken van de logistieke ondersteuning via het oceanografisch platform en de verruiming van de publiekswerking voorzien.

Vanaf 2008 ontvangt het VLIZ een jaarlijkse investeringssubsidie voor de bouw van een nieuw onderzoeksschip en de aankoop van “land-based facilities” in Oostende.

4.4 Verruimde ondersteuning van onderzoek gericht op innovatie

4.4.1 Verruiming en verbreding van het innovatie-instrumentarium

De verruiming van het steunbaar innovatietraject behelst in essentie twee dimensies: enerzijds de verbreding van de steunbare activiteiten van kennisontwikkeling en kennisverspreiding naar hun niet-technologische dimensies, anderzijds de verlenging van het steunbaar innovatietraject van bedrijfsprojecten naar aspecten van een O&O-natraject.

De implicaties van deze operatie voor het bestaande instrumentarium inzake innovatiestimulering bij KMO's worden in kaart gebracht naar aanleiding van de doorlichting van het innovatie-instrumentarium. De expertgroep die instaat voor de doorlichting van het innovatie-instrumentarium startte in maart 2007 zijn werkzaamheden onder voorzitterschap van professor Luc Soete. De expertgroep wordt bijgestaan door een klankbordgroep waarin de actoren van het veld zetelen. In de loop van oktober 2007 worden de resultaten van de doorlichting verwacht. Op basis hiervan zullen de nodige beleidsconclusies worden getrokken en zal onder meer een geïntegreerd KMO-innovatieactieplan worden opgesteld.

Het departement EWI richtte op vraag van de voogdijminister een werkgroep op die de juridische impact van de nieuwe Europese Kaderregeling Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie onderzoekt en aanbevelingen zal formuleren voor de Vlaamse regelgeving. De nieuwe Kaderregeling herzielt immers de mogelijkheden voor onderzoek dat dicht bij de markt staat (pilootprojecten, commercieel inzetbare prototypes). Hiermee wordt ruimte geschapen voor steun in de fase tussen onderzoek en feitelijke markttoepassingen.

Het evenwichtenadvies van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (juli 2007) bepleit een consolidatie van de bestaande instrumenten. Daarnaast is het duidelijk dat een verbreding en verruiming van het steunbaar innovatietraject hoge budgettaire implicaties heeft. Een stapsgewijze en een legislatuuroverschrijdende aanpak dringen zich op.

4.4.2 O&O-bedrijfsprojecten en het KMO-programma

O&O-bedrijfsprojecten

Directe steun aan O&O-bedrijfsprojecten wordt in Vlaanderen toegekend door het IWT op basis van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 november 2001 tot regeling van de steun aan projecten van technologisch onderzoek en ontwikkeling van het bedrijfsleven in Vlaanderen. Binnen het IWT wordt een onderscheid gemaakt tussen O&O-bedrijfsprojecten en het KMO-programma.

De ondersteuning van kwalitatieve hoogstaande O&O-bedrijfsprojecten die worden voorgesteld door de ondernemingen zelf, blijft een belangrijke beleidsprioriteit en hiervoor worden opnieuw aanzienlijke bijkomende middelen ingezet. Het budget stijgt in 2008 structureel met 20 miljoen euro. In 2007 was er al een stijging met 17 miljoen euro voor O&O-bedrijfsprojecten en 6 miljoen euro voor competentiepolen. Dit is in lijn met het evenwichtenadvies van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid van juli 2007.

Naast de verhoging van de beschikbare middelen werd in 2007 een aanzet gegeven voor verschillende aanpassingen binnen de O&O-bedrijfssteun. Deze zullen, waar nodig, vertaald worden in een aanpassing van het reglementair besluit. Een en ander zal gebeuren in nauw overleg met het bedrijfsleven.

- De verruiming: over het principe dat innovatie ruimer is dan technologie, bestaat geen discussie. Binnen de IWT-bedrijfssteun zijn er trouwens ook al enkele aanzetten geweest, in het bijzonder in het KMO-programma. De steunbare activiteiten werden reeds uitgebreid naar bepaalde niet-technologische aspecten van innovatie. Sinds 2006 is ook een nieuw projecttype (“KMO-Innovatiestudies van het type 6”) geïntroduceerd. De ondersteuning van de voorbereiding van een bedrijfsplan en de uitwerking van een aangepast businessmodel geven jonge startende KMO’s de nodige ruimte om de eerste stappen in hun innovatietraject te realiseren. Een veralgemening van de verruiming naar alle types van bedrijfssteun is noodzakelijk. Belangrijk daarbij is dat de focus verschuift van technologie-ontwikkeling naar kennisopbouw ten behoeve van innovatie. Deze ingreep is echter fundamenteel en kan belangrijke budgettaire impact hebben en vraagt dus een verdere grondige afweging.
- De aanpassing van de modaliteiten aan de nieuwe Kaderregeling: de Europese Commissie heeft op 30 december 2006 een nieuwe Communautaire Kaderregeling inzake staatssteun voor O&O&I gepubliceerd. Vermits het vigerende O&O-besluit van 2001 op de toenmalige Kaderregeling was gebaseerd, zal het nu in overeenstemming moeten gebracht worden met de nieuwe Kaderregeling. Naast een aantal eerder beperkte aanpassingen vereist dit vooral het herzien van de steunpercentages, zowel wat de bepaling van het basissteunpercentage betreft, als wat de extra steun betreft voor specifieke beleidsdoelstellingen. Tevens zal onderzocht worden of de selectie niet sterker moet worden gericht op projecten die een hoge additionaliteit van de overheidssteun garanderen.
- Problematiek van de valorisatie voor Vlaanderen: overheidssteun aan bedrijven wordt gegeven met de bedoeling om economische return in Vlaanderen te krijgen met een hoog hefboomeffect. Binnen de IWT-regelingen wordt de “potentiële economisch toegevoegde waarde in Vlaanderen” als maatstaf gebruikt. In de praktijk zal het gebruik van dit criterium verder worden verfijnd.

Parallel aan deze inhoudelijke wijzigingen is het de bedoeling de IWT-procedures verder te verbeteren. Ondanks de vereenvoudigingen die met de invoering van het O&O-besluit van 2001 werden doorgevoerd en de procesverbeteringen sindsdien, blijft de vraag bestaan om de administratieve trajecten zo simpel mogelijk te houden. Belangrijk aandachtspunt is dat wel dat bij verdere vereenvoudiging de principes van gelijke behandeling en transparantie gewaarborgd blijven.

KMO-programma

Het KMO-programma blijft het belangrijkste instrument voor rechtstreekse steun aan KMO’s die aan innovatie willen doen, zeker in de meer traditionele sectoren. De regelmatige vernieuwing in de steunmodaliteiten laat toe om een breed scala van activiteiten te dekken.

In 2007 werd een integratie doorgevoerd met achtergestelde leningen van het Vlaams Innovatiefonds (VINNOF): hierdoor kan een bedrijf aanvullend op IWT-steun een lening verkrijgen.

4.4.3 Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek

Het Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO) is een financieringskanaal bestemd voor de professionele bacheloropleidingen van de hogescholen en geeft deze opleidingen de mogelijkheid om innovatie te stimuleren in KMO’s en non-profit instellingen. Het gaat hierbij niet zozeer om onderzoek maar om kennisoverdracht en het oplossen van concrete problemen waarmee deze organisaties worden geconfronteerd. Tegelijk werkt deze samenwerking bevruchtend voor de opleidingsprogramma’s.

Vanaf 2006 bedraagt de totale PWO-dotatie 9 miljoen euro, verdeeld op basis van het aantal studenten. Voor 2008 wordt dit bedrag opgetrokken met 500.000 euro. Deze stijging wordt gekoppeld aan een aangepaste regelgeving. De doelstellingen zullen scherper worden afgelijnd en er zal onderzocht worden of de toekenning van een beperkt gedeelte van deze middelen kan worden gekoppeld aan performantie-indicatoren. De Vlaamse Hogescholenraad heeft hierover recent een voorstel geformuleerd.

4.4.4 Het TETRA-fonds

Het TETRA-fonds, of voluit “Programma voor de bevordering van technologietransfer door instellingen van hoger onderwijs”, wordt beheerd door het IWT en slaat een brug tussen academisch onderzoek en toepassingsgerichte ontwikkelingen bij bedrijven. Het programma richt zich primair op de noden van de Vlaamse KMO's, meer bepaald de zogenaamde ‘traditionele’ KMO's. De gesteunde projecten onderzoeken een technologische opportuniteit of probleemstelling die voor een grote doelgroep aan bedrijven (en social profit organisaties) in Vlaanderen van nut kan zijn. Na afloop van het project beschikken de ondernemingen over een groter potentieel om innovatieve producten, processen of diensten op de markt te zetten en op termijn meer investeren in O&O-activiteiten. Typisch voor het TETRA-fonds is dat er tijdens de projectuitvoering veel interacties zijn tussen de bedrijven en de hogeronderwijsinstellingen, die resulteren in mogelijkheden om de studenten nog beter op te leiden in functie van de noden van de bedrijven.

Het programma staat open voor alle instellingen van hoger onderwijs, maar de hogescholen spelen vanuit hun traditioneel goede contact met Vlaamse KMO's een prominente rol.

Het budget van het TETRA-fonds stijgt in 2008 structureel met 1,5 miljoen euro. Zoals onder meer werd aangegeven in het evenwichtenadvies van de VRWB zal onderzocht worden op welke manier de betrokkenheid van het bedrijfsleven bij TETRA kan worden geoptimaliseerd. Indien nodig zal de bestaande regelgeving worden aangepast.

4.4.5 Competentiepolen

De uitbouw van strategische kennisokkels voor het bedrijfsleven in de vorm van competentiepolen past in de internationale tendens van open innovatie: de innovatie komt tot stand door effectieve samenwerking en interactie tussen de meest relevante actoren uit het bedrijfsleven en de kennisinstellingen. Competentiepolen richten zich hierbij op kenniscreatie en/of kennisdiffusie voor een zo ruim mogelijke groep van bedrijven. Competentiepolen zijn bottom-up initiatieven die vanuit de bedrijfswereld worden voorgesteld, waarbij naast de vraaggedrevenheid ook het open en collectief karakter van de activiteiten centraal staat. Het reglementair kader voor de ondersteuning van competentiepolen is ingebed in het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 tot regeling van de steun aan projecten van innovatiestimulering, technologisch advies en collectief onderzoek op verzoek van Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden, het zogenaamde VIS-besluit.

In september 2007 kende de Vlaamse Regering een bedrag van 28,8 miljoen euro toe aan Flanders' Drive II. De missie van Flanders' Drive II is uit te groeien van innovatieplatform tot internationaal erkend competentiecentrum, en dit ter ondersteuning van een slagkrachtige voertuigindustrie. De competentiepool zal van start gaan op 1 januari 2008 en zal bestaan uit 3 operationele pijlers: het innovatieplatform, waarbij de activiteiten gericht zijn op innovatiestimulering, onderzoek en het testcentrum.

In de loop van 2008 loopt het convenant met heel wat competentiepolen van de eerste generatie af. Deze zijn in het verleden op ad hoc-basis tot stand gekomen en kenmerken zich door een grote mate van heterogeniteit inzake maturiteit van de betrokken sector(en) en aard van de ontwikkelde activiteiten (overlegplatform, onderzoek, promotie-activiteiten en beleidsondersteuning). Het VIS-besluit van 2006 is een belangrijke stap naar een betere structurering en meer transparantie.

De meeste competentiepolen kenmerken zich de facto door een tweevoudige missie: een platform voor netwerking/overleg én een eigen, sectorspecifieke onderzoeksprogrammatie. De bulk van de overheidsfinanciering gaat momenteel naar de onderzoekscomponent. Bijkomende maatregelen dringen zich op, vooral op het vlak van de “entry & exit”-strategie. Zo kan deelname van de overheid enkel mits garanties van cofinanciering door de betrokken sector. Binnen een redelijke termijn, en dit wordt best gekoppeld aan de maturiteit van de sector, dient de overheidsfinanciering voor het

onderzoeksluik te worden afgebouwd. Hierna wordt de sector geacht in staat te zijn om de reguliere financieringskanalen (IWT en internationale programma's) aan te spreken. Het kan immers niet de bedoeling zijn dat via de competentiepolen zonder beperking in de tijd het equivalent van thematische onderzoeksprogramma's blijvend wordt gefinancierd.

Tevens kan van volwaardige competentiepolen een internationaal ambitieniveau worden verwacht, wat zich ook zal moeten vertalen in duidelijke performantiecriteriën. De mogelijkheden van maximale internationale inbedding zullen onderzocht worden via het ERA-NET COMPERA. Het ERA-NET COMPERA is een Europees netwerk van nationale en regionale organisaties die programma's ter ondersteuning van competentiecentra financieren of beheren.

Tenslotte dient de nodige aandacht te worden besteed aan de positionering van competentiepolen in het onderzoeks- en innovatielandschap. Maximale afstemming met bestaande initiatieven, vermindering van duplicatie en aansluiting bij de economische sterktes van Vlaanderen zijn daarbij essentieel. Voor een inschatting van het wetenschappelijk en valorisatiepotentieel van nieuwe (inclusief de verlenging van bestaande) competentiepolen zal verder een beroep gedaan worden op het IWT. De opportuniteitsbeoordeling (erkenning) zal voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering.

Indien nodig zal het VIS-besluit worden aangepast.

4.4.6 Proeftuinen

In het kader van de verlenging van het steunbaar innovatietraject zal onderzocht worden op welke manier steun kan worden verleend aan proeftuinen. Het VIS-besluit (luik "programma's") lijkt hiervoor het meest geëigende instrument. Een analoge werkwijze als voor de competentiepolen dringt zich op.

4.4.7 Haalbaarheidsstudies

Het IWT ondersteunt Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden (VISsen) om bepaalde belangrijke en omvangrijke initiatieven voor te bereiden via de VIS-Haalbaarheidsstudies. De nadruk ligt hierbij op initiatieven die gericht zijn op het ondersteunen van gemeenschappelijke innovatie-uitdagingen van een zo ruim mogelijk groep van bedrijven en kenniscentra. Typische onderwerpen van haalbaarheidsstudies zijn het uitvoeren van verkenningsstudies en foresightstudies, het opmaken van "roadmaps" en het uitvoeren van grondige behoefteanalyses. De VIS-Haalbaarheidsstudies vormen een belangrijk ondersteuningsmechanisme om de haalbaarheid van de oprichting van een competentiepool te onderzoeken.

In 2006 liepen bij het IWT haalbaarheidsstudies op het gebied van automobiel industriële biotechnologie, lucht- en ruimtevaart, fruitteelt, ICT en kunststofverwerking. De resultaten van de haalbaarheidsstudies in het domein automotive vormden de basis voor de invulling van de competentiepool Flanders Drive II. De resultaten van de overige haalbaarheidsstudies zullen in de loop van 2007 en 2008 beschikbaar komen.

4.4.8 Beleidsdomeinoverschrijdende innovatie

Innovatiebeleidsplan

Op 9 december 2005 keurde de Vlaamse Regering het Vlaams Innovatiebeleidsplan goed. Vanuit de formulering van een negental krachtlijnen werd de aanzet gegeven voor een horizontaal innovatiebeleid in Vlaanderen. Dit impliceert dat innovatie integraal deel uitmaakt van het beleidskader over de verschillende beleidsdomeinen en sectoren heen. Bij de goedkeuring van het

Innovatiebeleidsplan besliste de Vlaamse Regering dat periodiek een voortgangsrapport over de implementatie aan de ministerraad zou worden voorgelegd. Begin 2008 zal een eerste voortgangsrapport worden meegedeeld aan de Vlaamse Regering.

Pilootprojecten 2007

Momenteel zijn een aantal pilootprojecten in voorbereiding op het raakvlak tussen innovatie en andere beleidsdomeinen (cultuur, landbouw, openbare werken en mobiliteit). Het gaat hierbij in essentie om de financiering van niet-economische activiteiten, waarbij twee of meerdere beleidsdomeinen hun kennis en aanpak bundelen om een resultaat te bekomen dat groter is dan de som die de afzonderlijke inspanningen zouden opleveren.

Open oproep in 2008

In de loop van 2008 zal een open oproep worden georganiseerd tot het indienen van projectvoorstellen voor beleidsdomeinoverschrijdende innovatie. Bedoeling is dat per beleidsdomein één of twee pilootprojecten kunnen worden geselecteerd. Bij de uitwerking van de oproepmodaliteiten zal de ervaring met de hogergenoemde ad hoc-projecten maximaal worden meegenomen. Tevens zullen concrete afspraken worden gemaakt met de andere beleidsdomeinen over hun inhoudelijke en budgettaire betrokkenheid. De oproep zal worden beheerd door het IWT. De precieze modaliteiten worden ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorgelegd.

Milieu- en energietechnologie InnovatiePlatform (MIP)

Het MIP werd opgestart in 2006 en is opgevat als een samenwerkingsverband tussen de beleidsdomeinen energie, leefmilieu en innovatie.

In de loop van 2007 werd de netwerking verdergezet via gebruikersgroepen en ruim bijgewoonde publieke evenementen. Doel is hierbij om te zoeken naar synergie tussen de betrokken actoren (bedrijven, onderzoeksinstellingen, overheidsdiensten). VITO staat in voor de ondersteuning van deze netwerking.

Het uitwerken van projecten van collectief belang voor een heel bedrijfssegment staat centraal. Bij prioriteit wordt hiertoe gebruik gemaakt van de steunkanalen van het IWT. Slechts in de mate dat projecten niet kunnen voldoen aan alle IWT-criteria, zoals vormvereisten, timing of steunbare projectvormen, kunnen projecten ten laste worden genomen van de MIP-middelen (7 miljoen euro).

In de loop van 2007 werd ook eerste "MIP-actieplan" uitgewerkt en voorgelegd aan zowel de gebruikersgroepen als de klankbordgroep (leden van de SERV, de VRWB en van de MINA-raad). Naar aanleiding hiervan heeft de SERV een omstandig advies uitgewerkt.

Eind 2007 wordt het MIP tussentijds geëvalueerd. Op basis van de resultaten zal het concept al dan niet grondig worden bijgestuurd. Zo wordt de hybride vorm van het MIP (geen echte competentiepool) als een structurele zwakte ervaren.

Innovatief aanbesteden

Met de lancering van het MIP gaf de Vlaamse Regering aan het IWT de opdracht voor het uitwerken van operationele formules voor innovatief aanbesteden. Vergelijkbare formules zijn al langer bekend o.m. in de defensiesector, maar het komt er nu op aan deze adequaat toe te passen in civiele domeinen. Innovatieve oplossingen worden dan als het ware “besteld” door overheidsinstanties die hiermee ook optreden als “launching customer” naar andere binnen- en buitenlandse markten toe. Ook de Europese Commissie wijst op het belang van deze aanpak.

Binnen het MIP ging in 2006 een thematische werkgroep rond innovatief aanbesteden van start. Op basis van een analyse van wat het nieuwe Europese juridische kader toestaat, werd een Vlaams model voor innovatief aanbesteden uitgewerkt. Finaal moet dit leiden tot een “toolbox” voor innovatief aanbesteden waaruit kan geput worden in functie van het projecttype.

Begin 2007 ging ook het Europees OMC-NET project van start, een netwerk van nationale en regionale overheidsinstanties in Europa die rond de problematiek van innovatief aanbesteden willen overleggen. Het netwerk kwam tot stand onder leiding van het IWT en werd door de Europese Commissie voor steun geselecteerd. Dit moet toelaten om in een vroeg stadium te genieten van een onderlinge leercurve.

Parallel hiermee werden in Vlaanderen enkele nieuwe projecten bekeken die voor innovatief aanbesteden in aanmerking komen. De praktische uitwerking van deze losstaande cases verloopt eerder moeizaam. Daarom wordt, in overleg met de Vlaamse minister bevoegd voor de gewestelijke aspecten van de overheidsopdrachten, een implementatieplan uitgewerkt, waarmee innovatief aanbesteden coherenter en sneller kan worden geïmplementeerd. Een eerste stap bestaat in de oprichting van een Contactpunt Innovatief Aanbesteden binnen het IWT, in nauwe samenwerking met het bestaande Kenniscentrum PPS. Dit Contactpunt moet een katalyserende en faciliterende werking vervullen onder de vorm van juridische ondersteuning en technologische assessment-capaciteit. Verder zal het Contactpunt overheidsopdrachten helpen detecteren die in aanmerking komen voor innovatief aanbesteden en dit via een netwerk van meldpunten in de verschillende beleidsdomeinen. Aan de medewerkers die binnen de beleidsdomeinen als verbindingsagent aangeduid worden, wordt een vormingspakket rond innovatief aanbesteden aangeboden. Deze werkwijze moet over een periode van twee jaar een tiental praktijkcases opleveren, waarna een volledige operationalisering van innovatief aanbesteden als beleidsinstrument kan plaatsvinden. Voor de uitbouw van het Contactpunt en de ondersteuning van het netwerk van meldpunten in de verschillende beleidsdomeinen wordt een budget van 280.000 euro gereserveerd voor de periode 2008-2009. Na deze proefperiode zal het project geëvalueerd worden.

Media-innovatie en e-media

De nieuwe beheersovereenkomst met de VRT (2007-2011) voorziet in een consolidering van de expertise die in de periode 2002-2006 werd opgebouwd in het kader van e-VRT. Vanuit de begroting wetenschapsbeleid wordt in 2008 een bedrag van 3,907 miljoen euro voorzien. Daarnaast zal de VRT beroep kunnen doen op een bijkomend bedrag van maximaal 500.000 euro als "matching fund" voor projecten die worden binnengehaald in het kader van vraaggestuurde onderzoeksprogramma's. De precieze subsidievoorwaarden werden vastgelegd in een aparte overeenkomst onderzoek & innovatie, afgesloten op 24 april 2007.

In de loop van 2008 zal aan de Vlaamse Regering een voorstel, inclusief ontwerp van reglementair besluit, worden voorgelegd voor een onderzoeksprogramma rond e-media. Digitalisering en digitale archivering en ontsluiting van het wetenschappelijk en cultureel patrimonium vormen daarbij een belangrijk aandachtspunt. De oproep zal worden georganiseerd door het IWT.

Landbouwonderzoek

Het IWT-programma landbouwonderzoek beoogt het verwerven, bundelen en vertalen van wetenschappelijk-technologische kennis naar innovatieve toepassingen voor de Vlaamse land- en tuinbouw. De projecten hebben een collectief karakter: ze moeten gericht zijn op de bevordering van de sector en niet op het oplossen van problemen van individuele land- en tuinbouwbedrijven. De onderzoeksresultaten dienen dan ook een aantoonbare economische en - voor zover relevant - ook een sociale en ecologische meerwaarde te creëren.

In het kader van de oproep 2006-2007 werden de subcriteria voor de beoordeling van het valorisatiepotentieel van een project herschikt om beter in overeenstemming te zijn met de modaliteiten van de Vlaamse Regering voor Duurzame Technologische Ontwikkeling (DTO). Projecten landbouwonderzoek die zich richten op een substantiële bijdrage tot “duurzame ontwikkeling” kunnen namelijk een prioriteitsstelling in de selectie verkrijgen. Eind juni 2007 werd door IWT de nieuwe oproep 2007-2008 gelanceerd. Voor 2008 wordt hetzelfde budget voorzien als voor de laatste drie jaren. Dit budget wordt zowel besteed aan verlenging van lopende projecten als aan nieuwe projecten.

4.5 Kennistransfer en valorisatie van onderzoek

4.5.1 Interfacediensten

De universitaire interfacediensten staan in voor de bevordering van de samenwerking tussen de hogeronderwijsinstellingen en bedrijven en voor de economische valorisatie van academische onderzoeksresultaten onder de vorm van octrooien, licentiecontracten en de oprichting van spin-offbedrijven.

De interfacediensten ontvangen voor hun werking een jaarlijkse subsidie, waarvan de modaliteiten zijn geregeld in het besluit van de Vlaamse Regering van 13 september 2002 betreffende de ondersteuning van interfaceactiviteiten van de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap. De afgelopen jaren werden de werkingsmiddelen verdubbeld, onder meer met het oog op de uitbreiding van de actieradius van de interfacediensten naar de hogescholen.

De interfacewerking wordt tegen eind 2007 voor het eerst extern doorgelicht, zowel kwantitatief als kwalitatief. Op basis van de conclusies van deze doorlichting zal de regelgeving worden aangepast en zal een nieuwe verdeelsleutel worden toegepast.

4.5.2 Intellectuele eigendom

Octrooien laten een onderneming of onderzoeksinstelling toe de eigen intellectuele eigendom te beschermen, te beheren en exploiteren, ook in een internationale context. In vergelijking met andere Europese landen worden vanuit Vlaanderen relatief weinig internationale octrooiaanvragen ingediend zodat stimulerende maatregelen aangewezen zijn. Octrooieren is voor menige onderneming een complexe aangelegenheid. Toegankelijke informatie en praktische tools kunnen de zoektocht van de innovatieve KMO terzake versnellen. Ook dient bij de sensibilisering en informatieverstrekking het strategisch belang van bescherming van intellectuele eigendom te worden benadrukt.

Het IWT liet een handleiding op het vlak van intellectuele eigendom voor de innovatieve KMO uitwerken. Binnen het Vlaams Innovatienetwerk zal in 2008 ook een pool van ‘Trainers Intellectuele Eigendom’ worden samengesteld.

Daarnaast wordt in het kader van de verruiming van het innovatietraject een regeling uitgewerkt, die het mogelijk moet maken om KMO's te ondersteunen bij het indienen van internationale octrooiaanvragen. Hiervoor is jaarlijks een bedrag van 500.000 euro beschikbaar.

4.5.3 Vlaamse innovatiesamenwerkingsverbanden

Via het VIS-Programma of de Vlaamse InnovatieSamenwerkingsverbanden steunt het IWT een aantal activiteiten gericht op innovatiestimulering door verspreiding van kennis en expertise, netwerking en samenwerking.

Thematische innovatiestimulering

De projecten Thematische Innovatiestimulering richten zich in hoofdzaak naar een collectief van bedrijven en doen slechts in beperkte mate aan individuele bedrijfsbegeleiding. Het is de bedoeling nuttige synergieën en samenwerking tussen bedrijven en tussen bedrijven en kennisinstellingen op te sporen en te stimuleren om zo een basis te vormen voor de ontwikkeling van innovatieve toepassingen. In maart 2007 werd de zesde jaarlijkse oproep voor projecten Thematische Innovatiestimulering in het VIS programma afgewerkt. 18 aanvragen konden gesteund worden. De voorstellen situeren zich in hoofdzaak in de sectoren basistechnologie, ICT en materialen.

Technologische dienstverlening

Om de zoektocht naar externe kennis te vereenvoudigen en het innovatieproces in het algemeen te stimuleren, wil het IWT voor de bedrijven een netwerk van aanspreekbare experts financieel ondersteunen. IWT steunt dit netwerk van experts op projectbasis. De projecten Technologische Dienstverlening hebben tot doel bij bedrijven, in het bijzonder KMO's, het innovatieproces sneller en meer diepgaand te laten verlopen door het aanbieden van specialistisch technologisch advies van hoge kwaliteit en door het uitvoeren van grondige technologische adviezen van beperkte omvang (beperkte studieprojecten met een begroting tot 7.500 Euro) en door de resultaten van publiek gefinancierd onderzoek tot bij de bedrijven te brengen.

In maart 2007 werd de zesde jaarlijkse oproep voor projecten Technologische Dienstverlening in het VIS programma afgewerkt. 21 aanvragen konden gesteund worden. De belangrijkste sectoren zijn basistechnologie, landbouw inclusief voeding en materialen. Opmerkelijk is dat de bedrijven de afgelopen maanden tot 35 % meer gebruik gemaakt hebben van de mogelijkheid grondige technologische adviezen te laten uitvoeren door de betrokken kenniscentra.

Samenwerkingsprojecten

Een belangrijke taak voor IWT bestaat erin de actoren van het Vlaamse Innovatienetwerk te ondersteunen om een performant innovatiefaciliterend netwerk te vormen zodat de beschikbare expertise optimaal ten dienste kan gesteld worden van de Vlaamse bedrijven. De oproep Samenwerkingsprojecten heeft als voornaamste doel het ondersteunen van initiatieven die tot doel hebben de performantie van het Vlaams Innovatienetwerk te verbeteren of de professionaliteit van de diensten aangeboden vanuit het Vlaams Innovatienetwerk te verbeteren. Sinds begin 2006 werden drie dergelijke projecten gesteund.

Subregionale innovatiestimulering (RIS)

De missie van de projecten subregionale Innovatiestimulering bestaat erin vanuit een verbindingsfunctie naar het Vlaams Innovatienetwerk (VIN) de bedrijven en ondernemers aan te moedigen en te begeleiden om efficiënt en duurzaam te innoveren. De algemene opdracht van een project subregionale innovatiestimulering bestaat erin alle bedrijven gelegen binnen een provincie te helpen bij het ondersteunen van hun innovatieproces en het nastreven van concrete synergie tussen de bedrijven onderling en tussen de bedrijven en de technisch-wetenschappelijke wereld.

De kerntaken van de werking zijn:

- Het verschaffen van informatie omtrent het VIN (actoren, producten, diensten).
- Het aanzetten van de doelgroep tot vervolgactiviteiten inzake innovatie.
- Adviesverlening: innovatieadvies, management en aanpak van innovatie.
- Individuele innovatiebegeleiding.
- Het ondersteunen van de netwerking binnen het VIN.

In juli 2006 werd een nieuwe oproep voor projecten subregionale innovatiestimulering open gesteld. De projectvoorstellen kregen hun definitieve vorm en de oproep werd in 2007 afgesloten van zodra er voor iedere Vlaamse provincie een goed voorstel onderhandeld werd met de respectievelijke aanvragers.

4.5.4 Dienstverlening vanuit de overheid ter ondersteuning van kennistransfer.

De diverse actoren van het Vlaams Innovatienetwerk staan met elkaar in verbinding via de portaalsite van het innovatienetwerk (VIN). Vragen van bedrijven naar individuele expertise die door de betrokken innovatie-actor niet onmiddellijk kunnen beantwoord worden, vinden langs deze weg vaak een oplossing. Het huidige Innov@tienetwerk omvat onder meer een interne webapplicatie met een aantal functies die de communicatie tussen de netwerkleden ondersteunt (evenementenkalender, documentatiecentrum, vragen). Voor de publieke website (<http://www.innovatienetwerk.be>) werd enkel een eerste rudimentaire aanzet ontwikkeld.

In 2007 heeft een uitgebreide studie geleid naar een concept voor een volwaardige digitale toegangspoort tot het VIN. Deze toegangspoort moet vanaf 2008 een gebruiksvriendelijke, interactieve website worden voor Vlaamse bedrijven die op zoek zijn naar informatie en expertise op vlak van innovatie, rekening houdend met reeds bestaande initiatieven (bijvoorbeeld de ondernemersportaal en andere sites van de overheid). De website moet de kennis en expertise die aanwezig is in het VIN voor de Vlaamse bedrijven op een gebruiksvriendelijke manier ontsluiten. Daarnaast moet ook voorzien worden in een aantal innovatieve applicaties die de informatie-, communicatie- en samenwerkingsbehoeften van de Vlaamse bedrijven inzake innovatie ondersteunen.

Daar waar internationale expertise nodig is, kunnen de Vlaamse bedrijven al meer dan 10 jaar beroep doen op het 'Innovation Relay Centre'-netwerk, een netwerk voor transnationale technologietransfer dat in 1995 door de Europese Commissie werd opgestart en sindsdien is uitgegroeid tot het grootste technologietransfernetwerk ter wereld. Vanaf 2008 zal het IRC-netwerk samen met het EIC-netwerk, de Europese Info Centra, deel uitmaken van een groot nieuw Europees netwerk ter ondersteuning van internationale innovatie en ondernemen.

4.6 Beleidsrelevant onderzoek

Om snel en proactief te kunnen inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en uitdagingen heeft de overheid nood aan wetenschappelijke ondersteuning van het beleid. De Vlaamse Regering keurde daarom de voortzetting van het in 2001 gestarte Programma Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek 2007-2011 goed. De beheersovereenkomsten met de constortia rond 14 door de Vlaamse Regering geselecteerde thema's gingen op 1 januari 2007 van start.

Met de erkenning en de financiering van de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek streeft de overheid naar

- een structurele onderzoeksfinanciering rond prioritaire beleidsthema's;
- stabiliteit in het onderzoek binnen een duidelijk vastgelegd contractueel kader;
- een wetenschappelijke beleidsonderbouwing door het structureel inpassen van het onderzoek in de beleids- en beheerscyclus;
- bevordering van het multidisciplinaire aspect binnen het beleidsrelevant onderzoek.

Door dit initiatief kunnen een aantal hoogstaande Vlaamse onderzoeksgroepen ook een kritische kennismassa uitbouwen. Tevens beschikken deze groepen voor het eerst over een voldoende langlopende en structurele financiering om jonge onderzoekers in staat te stellen een doctoraatsproefschrift voor te bereiden.

In het voorjaar 2008 wordt het Steunpuntenforum georganiseerd waarbij de steunpunten aan de actoren in het veld worden voorgesteld. Dit forum is ook een aanzet om uitwisseling en samenwerking tussen de steunpunten te stimuleren.

4.7 Grensoverschrijdende samenwerking

4.7.1 Actieplan internationale samenwerking

Internationale samenwerking blijft hoog op de agenda staan in het hedendaagse onderzoek, zowel op bilateraal als op multilateraal vlak. De Vlaamse overheid wil hierin vooral een faciliterende rol spelen. De diverse activiteiten zullen nog in de loop van 2007 worden samengebracht in een visienota internationale samenwerking met daaraan gekoppeld een jaarlijks actieplan. Voor de uitvoering van het actieplan wordt in 2008 een bijkomend budget van 2,1 miljoen euro voorzien.

4.7.2 Bilaterale samenwerking

Vlaanderen-Nederland

In uitvoering van de intentieverklaring innovatiesamenwerking van 7 april 2004 hebben Vlaanderen en Nederland een ambtelijke task force opgezet. Deze fungeert als een overlegplatform voor het detecteren van nieuwe mogelijke samenwerkingen en synergieën. In 2007 werd het werkdomein van dit forum uitgebreid tot het volledige werkveld van economie, wetenschap en innovatie. Aandachtspunten voor de werking 2007-2008 zijn:

- op het vlak van innovatie: de thema's "automotive electronics" en "life sciences";
- op het vlak van wetenschappelijk onderzoek: het zeewetenschappelijk onderzoek en de (internationale) onderzoeksinfrastructuren;
- op het vlak van economie: het bevorderen van het ondernemerschap en het intensifiëren van de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland binnen internationale structuren voor economische ondersteuning en ontwikkeling zoals INTERREG IV.

In functie van de beleidsprioriteiten in Vlaanderen en Nederland kan in de loop van 2008 overgegaan worden tot de ondertekening van een geactualiseerde "Intentieverklaring voor de versterking van de strategische samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland op het vlak van economie, wetenschap en innovatie".

Vlaanderen-Wallonië

In 2006 werden via een ontmoeting van de ministers bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid stappen gezet om de bilaterale samenwerking tussen Vlaanderen en Wallonië inzake wetenschap en innovatie te versterken. Op die terreinen waar de Gewesten en Gemeenschappen over volledige politieke bevoegdheden beschikken blijkt er heel wat ruimte voor nieuwe, gezamenlijke initiatieven. In 2007 werd een aanvang gemaakt van een prospectie naar die domeinen waar samenwerking wenselijk en mogelijk is. Dit moet in 2008 leiden tot concrete actiepunten. Een nauwere samenwerking tussen het FWO en het FNRS behoort tot de mogelijke pistes.

Overige landen

Eind 2006 werd de gouvernementeel gestuurde bilaterale samenwerking grondig hervormd. In het gewijzigde BOF-besluit blijft voor de universiteiten de verplichting bestaan om minimaal 3,5% van het BOF te besteden aan bilaterale projecten en mandaten. De beperkte lijst met partnerlanden (Chili, China, Hongarije, Polen, Roemenië, de Russische Federatie, Tsjechië en Zuid-Afrika) werd opgeheven, zodat voortaan met alle landen kan worden samengewerkt vanuit een bottom-up benadering.

In 2007 werd gestart met de voorbereiding van strategische samenwerkingsprogramma's met een beperkte groep landen. Voorwaarden zijn dat de geselecteerde landen beantwoorden aan de interesses van de Vlaamse onderzoekswereld (nood aan een duidelijke meerwaarde) en dat door dergelijk partnerschap ook buitenlandse budgetten kunnen worden gemobiliseerd. Het beheer van dit programma zal door het FWO gebeuren.

Bijkomende uitgangspunten zijn een maximale flexibiliteit in termen van ingezette instrumenten, regelmatige (driejaarlijkse) evaluaties van de samenwerking en jaarlijks aanpasbare thematische prioriteitsstelling. Als richtbedrag wordt uitgegaan van een budget van 300.000 euro per land.

In het najaar van 2007 wordt de samenwerking met Vietnam opgestart in uitvoering van de intentieverklaring die in mei 2007 werd ondertekend. In de loop van 2008 volgt nog een beperkte groep andere landen. In deze context wordt ook de samenwerking met de snelgroeiende kenniseconomieën in Latijns Amerika onderzocht.

4.7.3 Multilaterale samenwerking

Het Europees Kaderprogramma

Het Zevende Europees Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling (7KP), dat begin 2007 van start is gegaan, vormt voor Vlaanderen een belangrijke bron van intellectuele en financiële inkomsten.

Om de Vlaamse deelname aan het Kaderprogramma maximaal te ondersteunen werden de activiteiten van het Vlaams Contactpunt Kaderprogramma (VCP) geoptimaliseerd. In 2008 blijven de taken en objectieven van het VCP gericht op:

- de proactieve opvolging van de beleidsontwikkelingen in de Europese Onderzoeksruimte, inclusief het monitoren van de Vlaamse deelname aan het Kaderprogramma;
- de vertolking van het Vlaamse standpunt binnen de Belgische en Europese overlegorganen;
- de stimulering van de Vlaamse deelname aan het Kaderprogramma door gerichte, proactieve informatieverstrekking, opleiding en begeleiding. Deze activiteiten krijgen invulling via de National Contact Point (NCP)-werking.

Binnen het Europese Kaderprogramma nemen het ERA-NET-schema, het thema onderzoeksinfrastructuur en de Gezamenlijke Technologie-initiatieven (Joint Technology Initiatives, JTI's op basis van Artikel 171) en de gemeenschappelijke initiatieven op basis van artikel 169 een bijzondere plaats in.

Het ERA-NET schema wenst de samenwerking en coördinatie te bevorderen tussen de verschillende financieringsprogramma's ter ondersteuning van onderzoek en innovatie van de lidstaten van de Europese Gemeenschap en van de geassocieerde landen. Binnen verschillende ERA-NET projecten worden, in het kader van het uittesten van gemeenschappelijke activiteiten, oproepen tot voorstellen gepubliceerd (gemeenschappelijke programma's volgens variabele geometrie). Deze oproepen worden gefinancierd met nationale (regionale) onderzoeksgelden en zijn geen onderdeel van het Europees Kaderprogramma. Ze staan wel open voor onderzoeksploegen, -instellingen en/of bedrijven. Vlaanderen neemt via IWT, FWO en het departement EWI actief deel aan meerdere ERA-NET-initiatieven. In 2008 zal worden nagegaan welke van deze initiatieven (verder) zullen worden ondersteund. Bedoeling is om deze deelnames maximaal te integreren binnen de bestaande subsidiekanalen van de agentschappen (FWO, IWT). Voor het ERA-NET VISION (innovatie-onderzoek) wordt in 2008 een bedrag van 350.000 euro vrijgemaakt. De Vlaamse deelname hieraan wordt gecoördineerd door het departement EWI.

Op 19 oktober 2006 presenteerde het 'European Strategy Forum on Research Infrastructures' (ESFRI) de eerste versie van een "Roadmap for Research Infrastructures" met 35 voorstellen voor pan-Europese onderzoeksinfrastructuur. Deze roadmap kadert in de ondersteuningsacties van de Commissie rond de bouw of het upgraden van onderzoeksinfrastructuur met een Europese dimensie.

Het betreft onderzoeksinfrastructuur die als cruciaal wordt beschouwd voor de verdere ontwikkelingen binnen een overeenstemmend onderzoeksdomein. Voor de verdere uitwerking van deze voorstellen (verfijning van het concept, opzetten van de managementstructuur, voorbereiding van het financieringsconcept, ...) kan beroep worden gedaan uit middelen van het programma "Research Infrastructures" binnen het Zevende Kaderprogramma en wordt er ondersteuning gevraagd vanuit de overheden van de deelnemende landen. Vlaanderen is in deze voorbereidende fase actief betrokken in de voorbereiding van twee ESFRI-dossiers, zijnde LIFEWATCH (biodiversiteit) en CLARIN (taaltechnologie). In functie van de verdere ontwikkeling van deze dossiers zal de opportuniteit voor ondersteunende financiering vanuit de Vlaamse Overheid worden onderzocht.

De Gezamenlijke Technologie-initiatieven (Joint Technology Initiatives, JTI's) vormen een nieuwe manier om grootschalige onderzoeksprogramma's in welbepaalde strategische onderzoeksgebieden te financieren via de creatie van publiek-private partnerschappen. Het is de bedoeling dat deze JTI's, die juridisch de vorm aannemen van "gemeenschappelijke ondernemingen" op basis van artikel 171 van het Europees verdrag, middelen van de industrie, lidstaten en de Commissie samenbrengen in gerichte onderzoeksprogramma's. Hiermee wordt afgestapt van de traditionele aanpak van publieke financiering op projectbasis en wordt gekozen voor grootschalige onderzoeksprogramma's die toegespitst zijn op gemeenschappelijke strategische onderzoeksobjectieven. Er wordt verwacht dat deze nieuwe aanpak kritische massa aan Europees onderzoek en innovatie creëert, de Europese onderzoeksgemeenschap op strategische sleutelgebieden consolideert en de projectfinanciering stroomlijnt om onderzoeksresultaten sneller in gebruik te nemen.

Binnen het Zevende Kaderprogramma worden zes potentiële gebieden aangeduid voor JTI's aangeduid: waterstof en brandstofcellen (FCH), luchtvaart en luchtvervoer (Clean Sky), innovatieve geneesmiddelen (IMI), ingebedde computersystemen (ARTEMIS), nano-elektronica (ENIAC) en wereldwijde monitoring van milieu en veiligheid (GMES). Vanuit Vlaanderen wordt de voorbereiding van deze initiatieven van zeer nabij opgevolgd teneinde de opportuniteit voor de Vlaamse actoren maximaal te kunnen benutten.

Met de ondersteuning van gemeenschappelijke programma's krachtens artikel 169 van het Verdrag van Maastricht ondersteunt de EU onderzoek en ontwikkelingsprogramma's die door verschillende lidstaten gezamenlijk worden ondernomen, maar niet noodzakelijkerwijs door alle lidstaten samen (variabele geometrie). In dit werkinstrument wordt afgestapt van individuele projectfinanciering met het oog op het creëren van meer kritische massa en het vermijden van teveel duplicatie van onderzoek. Hierbij is het de bedoeling om tot een betere afstemming te komen tussen de O&O-programma's van de verschillende lidstaten. Momenteel zijn twee initiatieven in voorbereiding:

- Ambient Assisted Living (AAL) wil de levenskwaliteit van ouderen ondersteunen via ICT en dienstverlening op afstand. Hierbij worden zowel de technologische als de maatschappelijke noden in acht genomen. Voor de Vlaamse deelname wordt binnen de IWT-begroting een jaarlijks bedrag van 1 miljoen euro gereserveerd. Het IWT wordt gemandateerd om officieel op te treden als Belgische afgevaardigde in AAL.

- EUROSTARS is een initiatief dat door Eureka genomen werd. Het betreft een programma voor O&O-intensieve KMO's. Er zal worden nagegaan op welke wijze het IWT aan dit programma kan deelnemen, gezien dit programma aansluit bij de huidige IWT-activiteiten binnen EUREKA.

EUREKA

EUREKA is een intergouvernementeel initiatief voor de bevordering van de internationale samenwerking op het vlak van toegepast en marktgericht industrieel Onderzoek & Ontwikkeling. Het EUREKA-netwerk omvat vandaag 35 landen en de Europese Unie.

EUREKA hanteert in tegenstelling tot het Kaderprogramma van de Europese Commissie het "bottom up"-principe: de partners in een O&O-project bepalen zelf de inhoud, het samenwerkingsverband en de timing van hun project. Het netwerk verleent na een internationale evaluatieprocedure aan de goedgekeurde projecten de EUREKA-status. Voor cofinanciering kunnen de individuele partners

terecht bij de eigen nationale of regionale overheden. In Vlaanderen verloopt de financiering van EUREKA-projecten via de IWT-bedrijfsprojecten.

Vlaanderen is met een relatief hoog aantal EUREKA-projecten prominent aanwezig in het internationaal EUREKA-netwerk. De Vlaamse Regering handhaaft de huidige mogelijkheden tot financiering van Vlaamse partners voor hun deelname in EUREKA-projecten en de deelname aan de clusters MEDEA+, CELTIC, ITEA II en EURIPIDES.

COST

Doel van COST (“European Co-operation in the field of Scientific and Technological Research”) is de internationale coördinatie van bestaande nationale of regionale onderzoeksprogramma’s en -projecten. Eind 2006 waren 135 Vlaamse onderzoekers (effectief of plaatsvervangend) lid van de beheerscomités van 108 COST-acties. De begeleidende ondersteuning en co-financiering van reis- en verblijfkosten van COST-deelnemers wordt ook in 2008 voortgezet. Tevens zal worden bekeken of de Vlaamse COST-coördinatie niet beter wordt verschoven van het departement EWI naar het FWO.

ESF

De European Science Foundation is een samenwerkingsverband dat gefinancierd wordt en waaraan wordt deelgenomen door instellingen zoals het FWO. Naast zijn belang als overlegplatform (uitwisseling van relevante “best practices”) zijn de belangrijkste actiemiddelen :

- de EUROCORES of “European collaborative research projects” waar binnen “bottom up” geselecteerde thema's internationale projecten worden gesteund (op dit ogenblik worden in Vlaanderen een 16-tal van deze projecten ondersteund);
- Research Networking Programmes of netwerken die vergelijkbaar zijn met de COST-acties. Er is trouwens een coördinatie van deze beide initiatieven daar ESF het uitvoerend agentschap van COST is. Het FWO participeert momenteel in 37 van deze netwerken.;
- Onderzoeksconferenties, workshops en expertcomités.

“Big science”

Om in een aantal domeinen onderzoek te kunnen verrichten dienen onderzoekers toegang te hebben tot infrastructuren waarvan de kostprijs de mogelijkheden van een regio, land of zelfs een continent overstijgt. Typische voorbeelden zijn CERN, EMBL/EMBC/EMBO, ESO en ESRF. Deelname aan deze zogenaamde ‘big science’-faciliteiten is een strategische keuze. Wetenschappelijk gezien kan Vlaanderen zich niet veroorloven hier afwezig te blijven. De onderzoekswereld heeft er alle belang bij dat het ‘lidgeld’, meestal betaald op federaal niveau om de toegang tot deze multilaterale installaties te verzekeren, optimaal wordt benut, zowel wat de wetenschappelijke als de economische return betreft.

De budgetten voor de in deze installaties uitgevoerde onderzoeksprojecten komen de facto uit de begroting van het FWO. Daar komen deze projectaanvragen in onmiddellijke concurrentie met de “reguliere” FWO-projectaanvragen. Hierbij stellen zich een aantal beleidsproblemen die de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid heeft geanalyseerd in een advies van 8 december 2005 en een studie van 2007.

In 2006 en 2007 werd een ad hoc-subsidie van respectievelijk 750.000 euro en 1.502.000 euro aan het FWO toegekend voor de ondersteuning van Vlaamse onderzoeksprojecten uitgevoerd aan CERN en ESRF. Deze financieringsinstantie heeft telkens via een ad hoc-beslissingsprocedure financiering toegekend aan onderzoeksgroepen, die geselecteerd werden voor deelname aan projecten in de voormelde internationale onderzoeksinstallaties en die reeds wetenschappelijk geëvalueerd werden door de betrokken FWO-commissie, om hun institutionele, logistieke en operationele kosten te dekken.

Vanaf 2008 zullen “big science”-aanvragen binnen het FWO volgens een geijkte procedure worden behandeld. Hiertoe wordt een verdere budgetstijging met 750.000 euro voorzien. De projectvoorstellen zullen beoordeeld worden door een overkoepelende, internationaal samengestelde expertencommissie. De “big science”-kredietlijn binnen het FWO zal, zoals aanbevolen door de VRWB, worden ingezet voor de financiering van onderzoeksprojecten zelf en van de logistieke en operationele kosten die verbonden zijn aan de deelname aan “big science” onderzoek.

Bijdrage tot capaciteitsopbouw (“science sharing”)

De Vlaamse overheid onderkent de strategische rol die wetenschap en innovatie kunnen spelen bij de capaciteitsopbouw in landen in ontwikkeling (Millenniumdoelstellingen). De ondersteuning van deze capaciteitsopbouw gebeurt best via de ontwikkeling van synergieën met de activiteiten van multilaterale organisaties.

De subsidie aan het Vlaams UNESCO-Trustfonds Wetenschappen wordt ook in 2008 voortgezet: Vlaamse expertise wordt gekoppeld aan de onderzoeksprioriteiten van UNESCO. De thematische focus ligt op duurzaam waterbeheer en integraal kustzonemanagement. In het najaar van 2007 zal het extern evaluatierapport over de werking van het Trustfonds aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd. Op basis van dit rapport kunnen dan de onderhandelingen worden opgestart voor een verlenging van de Trustfonds-overeenkomst met UNESCO.

De Clinical Trials Unit (CTU) van het Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG) werd opgericht in 2004 met als hoofddoel de capaciteit van het ITG te versterken rond klinische testen voor tropische en armoedegebonden ziektes. CTU vormt ook de concrete bijdrage van Vlaanderen aan het European and Developing Countries Clinical Trials Partnership (EDCTP), een eerste artikel 169-project dat gestart werd onder het Zesde Kaderprogramma. Voor de eerste fase van 3 jaar ontving CTU 750.000 euro van de Vlaamse overheid. Deze overeenkomst liep af in 2007 en werd ondertussen positief geëvalueerd door internationale experts. De verlenging van deze overeenkomst zal in het najaar van 2007 ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd.

Internationale coördinatieacties

Vlaanderen heeft veel expertise in huis om de coördinerende rol te spelen in een beperkt aantal, internationaal toonaangevende, multilaterale wetenschappelijke samenwerkingsverbanden. Een dergelijk coördinatorschap vormt een impliciete erkenning door de internationale onderzoeksgemeenschap van de excellentie van de Vlaamse onderzoeksgroep in kwestie, creëert aanzienlijke mogelijkheden voor de medebepaling van de internationale onderzoeksagenda in het betrokken domein, én maakt het gemakkelijker om internationale onderzoekskredieten voor het domein aan te trekken. Tot op heden werd dergelijke ondersteuning op een ad hoc-basis verleend. Een voorbeeld hiervan is de steun die voor de knooppunten neuro-informatica, aquacultuur en duurzame lokale stedelijke ontwikkeling in het verleden werd verleend.

Vanaf 2008 zal aan het FWO een nader te bepalen budget ter beschikking worden gesteld voor de organisatie van een jaarlijkse oproep tot het indienen van projectvoorstellen. *De facto* zullen hiermee postdoctorale onderzoekers kunnen worden aangesteld die de dagelijkse coördinatie van een dergelijk netwerk op zich nemen. Een en ander kan moeilijk worden gefinancierd binnen de bestaande kanalen. De maatregel moet ook gezien worden in de bredere context van de noodzakelijke differentiatie van onderzoeksloopbanen.

Voorwaarde is dat de voorstellen moet passen binnen bestaande multilaterale samenwerkingsverbanden (UNESCO, ASEM, ALCUE, WHO, ...). Initiatieven die ook via het Europees Kaderprogramma kunnen worden gefinancierd zijn formeel onontvankelijk.

Verhoging van de internationale aantrekkelijkheid van Vlaanderen

In 2007 werd door de Vlaamse universiteiten in opdracht van de Vlaamse minister bevoegd voor wetenschap en innovatie een onderzoek opgestart naar de levenskwaliteit van buitenlandse onderzoekers in Vlaanderen. In een eerste verkennende fase werd bekeken welke kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren nodig zijn om Vlaanderen op dit vlak internationaal te kunnen positioneren. Tijdens de tweede fase zullen via literatuurstudie en diepte-interviews deze gegevens verder worden uitgediept.

In 2008 zal ook worden onderzocht welke maatregelen zich opdringen om de internationale aantrekkelijkheid van de Vlaamse onderzoeksruimte te verhogen. In de eerste plaats zal worden bekeken of, en zo ja, onder welke voorwaarden de overheid ondersteunend kan optreden naar initiatieven die door de onderzoeksactoren zelf worden ontwikkeld. De haalbaarheid zal worden onderzocht van het systematisch afnemen van diepte-interviews van buitenlandse onderzoekers die een voldoende lange tijd in Vlaanderen vertoefd hebben. Doel is de verbetering van de dienstverlening naar buitenlandse onderzoekers verder te verhogen.

HOOFDSTUK 5: COMPETITIEF ONDERNEMEN

5.1 Sensibiliseren en coachen

De graad van ondernemerschap van een regio is onderhevig aan macro-economische, fiscale en juridische factoren, maar wordt daarnaast ook in belangrijke mate bepaald door de ondernemingszin van haar bevolking. Stimulerings- en sensibiliseringsacties dragen bij tot een positieve beeldvorming over ondernemerschap en bevorderen zo het algemene ondernemingsklimaat in de samenleving. Focus op één of meerdere fase(n) uit het ondernemingsproces (prestart, opstart, groei, overname, beëindiging) verhoogt de efficiëntie van ondersteunende acties.

In het najaar 2007 zal het Actieplan Ondernemerschap 2008 op het niveau van het gehele beleidsdomein worden opgesteld. Het doel bestaat erin een overzicht te brengen van alle maatregelen ter ondersteuning van ondernemerschap teneinde enerzijds een versnippering van het beleid te voorkomen door maximale afstemming tussen de verschillende beleidsmaatregelen en anderzijds lacunes in het werkveld aan te pakken. Hoewel een flexibele aanpak in functie van acute noden onontbeerlijk blijft, streeft het Actieplan naar een structurele en systematische aanpak. Zo zijn gerichte oproepen tot het indienen van projecten, ondersteuning van ondernemingsplanwedstrijden en systematische samenwerking met belangrijke actoren uit het veld, geschikte beleidsmaatregelen.

Bovendien zal worden nagegaan in hoeverre de diverse oproepen zowel in het ondernemerschapsbeleid als tussen het ondernemerschaps- en wetenschapsbeleid beter op mekaar kunnen worden afgestemd. Het afstemmen van de procedures of streefwaarden in de onderscheiden regelgevingen zal bijdragen tot een grotere transparantie naar de deelnemers toe. Daarbij zal ook nagegaan worden in welke mate – ingevolge de hervorming van het Cohesiebeleid van de Europese Commissie – de EFRO-pijler ondernemerschap kan worden aangesproken. Tenslotte zal de pilootwerking van de brugprojecten economie-onderwijs, inzonderheid met betrekking tot de ontwikkelde handleiding voor rapportering en de semestriële netwerksessies, worden opengetrokken naar alle oproepen.

5.1.1 Oproep Ondernemerschap

Geïntegreerde financiering

In 2005 werd het proefproject ‘Geïntegreerde Financiering’ opgezet met de bedoeling ondernemingen, gegeven de fase waarin ze zich op dat ogenblik bevinden, een beter inzicht te geven in de voor hen aangewezen financieringsmix en in de informatiebehoefte van de potentiële kapitaalverschaffers.

Gezien de positieve resultaten van het pilootproject werd beslist dit project uit te breiden naar heel ondernemend Vlaanderen. Hiertoe werd op 16 maart 2007 een thematische oproep “Geïntegreerde Financiering” gelanceerd. Het voorziene budget bedroeg 750.000 euro en de maximale steun 50% van de aanvaardbare projectkosten met een maximum van 150.000 euro per project.

Op de uiterste indiendatum werden er 11 projecten ingediend waarvan er vijf werden gesteund.

Allochtoon ondernemerschap

Gelijktijdig met het lanceren van de oproep ‘Geïntegreerde Financiering’ werd een oproep ondernemerschap met als beleidsaccent “Allochtoon Ondernemerschap” gelanceerd. Allochtonen zijn immers een onderbenut potentieel voor ondernemerschap. De stap naar ondernemerschap zou bovendien kunnen bijdragen tot een betere sociale en economische integratie van deze doelgroep.

Deze oproep heeft tot doel competenties aan te leren die ondernemingszin stimuleren en/of het imago van ondernemers, bedrijven en ondernemerschap bevorderen. Wanneer het project gericht was op allochtoon ondernemerschap, werden extra punten toegekend in de uiteindelijke rangschikking, maar

ook projecten rond andere thema's konden ingediend worden. De beste projecten krijgen ondersteuning en dit voor een totaal budget van 1.500.000 euro, waarbij de steun per project 50% van de projectkosten kon bedragen, geplafonneerd op 250.000 euro.

In 2008 zal opnieuw een oproep ondernemerschap worden gelanceerd met als beleidsaccent "ecologie". Hiervoor wordt een budget van 2.000.000 euro voorzien. Het herhalings-effect moet ervoor zorgen dat ondernemerschap blijvend op de agenda wordt gezet als zijnde van essentieel belang voor de toekomst van ons economisch weefsel. Parallel worden de nodige acties opgezet om de netwerkvorming tussen de deelnemers te bevorderen. Een maximale bundeling van krachten en initiatieven gaat de versnippering van inspanningen tegen en zorgt voor een groter effect naar de maatschappij.

5.1.2 Oproep peterschapsprojecten

In 2007 werd via een oproepsysteem, een 30-tal projecten gesubsidieerd voor ruim 2.6 miljoen miljoen euro. Het aantal aanvragers overtrof voor het eerst ruimschoots het beschikbare budget. Het beleidsaccent lag op de bewustmaking van ondernemers over duurzaam ondernemen en de voorbereiding van een overname. Het principe van "peterschapsprojecten" met als kerndoelstelling kennisoverdracht van ervaren ondernemers en onderlinge netwerkvorming, heeft haar nut bewezen. Dit neemt evenwel niet weg dat op basis van de opgedane ervaringen een evaluatie van het concept zinvol is. In 2008 wordt het initiatief geëvalueerd.

5.1.3 Ondernemend Onderwijs

Jongeren vormen een specifieke doelgroep waarbij ondernemerschap in de brede zin dient te worden gestimuleerd. Jongeren dienen zowel ondernemende vaardigheden te worden aangeleerd als te worden warm gemaakt voor een carrière als zelfstandig ondernemer.

Teneinde ondernemerschap meer ingang in het onderwijs te doen krijgen, werd in november 2006 een actieplan ondernemend onderwijs in samenwerking met de minister van onderwijs opgestart. De acties van het plan worden verder uitgevoerd. Zo wordt de tweede ondernemersklasseweek – ditmaal uitgebreid naar het hoger onderwijs – van 18 tot 22 februari 2008 rond het thema 'initiatief nemen' georganiseerd. Ook nieuwe acties die onderwijs en bedrijfsleven activeren, zullen worden opgezet.

Brugprojecten zijn samenwerkingsverbanden tussen onderwijsinstellingen en bedrijven die via deze link ondernemerschap bij schoolgaande jongeren stimuleren. Na een oproep werden eind november 2006 14 brugprojecten gunstig gerangschikt. Ze hebben een looptijd tussen de één en drie jaar. In 2007 stond de opvolging en nazorg van deze projecten centraal, via de ontwikkeling van een handleiding met opvolgingsindicatoren en de organisatie van semesteriële netwerksessies. De eerste actie komt de efficiënte evaluatie ten goede, de tweede actie de onderlinge samenwerking. Voor 2008 is een budget van 2.5 miljoen voor een oproep brugprojecten voorzien. Aandacht zal hierbij gaan naar initiatieven in de jongste leerjaren in het onderwijs (kleuter- en lager onderwijs).

5.1.4 Vlaams Ondernemerschapsbevorderend Netwerk

In het kader van de bevordering van het ondernemerschap beschikt het Agentschap Economie over een aantal interessante instrumenten die hiervoor reeds aan bod kwamen, met name de brugprojecten, de oproep ondernemerschap en de peterschapsprojecten. Daarnaast zijn er ook een aantal initiatieven die een ad nominatim subsidie ontvangen. Deze gedecentraliseerde aanpak dient gepaard te gaan met onderlinge netwerking en samenwerking om als een coherent geheel te kunnen optreden. Er is nood aan actieve bevordering van de samenwerking tussen de gesteunde actoren zodat de effectiviteit van de dienstverlening toeneemt. Een informele informatie-uitwisseling bestaat reeds in de schoot van de Club Gouvernance. Dit overleg- en netwerkgaan zal ook in 2008 rond specifieke thema's samen komen. Anderzijds moeten specifieke acties ervoor zorgen dat de projectactoren actief gaan

samenwerken. Een eerste maatregel is het voorzien van een tijdsbestek in de projecten om mee te werken aan gezamenlijke initiatieven. Op dit moment worden dergelijke kosten niet voorzien in de projectbegrotingen. In 2008 worden concrete initiatieven genomen om de uitbouw van een Vlaams Ondernemersbevorderend Netwerk (VON) op te starten.

5.1.5 Ondernemersplanwedstrijden

Het samenwerkingsverband van de vzw's Bizidee, NFTE (Network for Training Entrepreneurship) en Enterprize, beter bekend als de Ondernemersplanwedstrijden, kreeg voor het academiejaar 2006-2007 een overgangsfinanciering. Aan het management werd gevraagd een strategie te ontwikkelen in meerjarenperspectief, om na te gaan hoe het initiatief, dat actueel eerder op zichzelf staat, kan vastgeknoot worden aan andere maatregelen zoals BAN-Vlaanderen of de oproep Geïntegreerde Financiering. Op basis van dit voorstel zal een beslissing ten gronde worden getroffen.

5.1.6 Lokaal economisch beleid

Het project ondernemingsvriendelijke gemeente, waarbij de lokale overheid via tien concrete projecten wordt gestimuleerd om een efficiënte dienstverlening voor KMO's te organiseren, loopt eind 2007 ten einde. Na een evaluatie van de afzonderlijke projecten en het geheelconcept, zal in het voorjaar van 2008 over de modaliteiten van een vervolgtraject worden beslist. Opleiding en netwerking zullen wellicht belangrijke elementen vormen.

Kleine ondernemingen zijn van belang voor de economische slagkracht van een stad of gemeente. Hun positie is evenwel onderhevig aan een negatieve tendens. Via een flankerend economisch beleid op lokaal en regionaal niveau kan de slagkracht van kleine ondernemingen worden versterkt. Op basis van bestaand en – waar nodig – nieuw onderzoek zal worden onderzocht waar precies hun knelpunten liggen en welke de meest adequate antwoorden daarop zijn.

Het lokale bestuur speelt een belangrijke rol in de ontwikkeling van lokaal economisch beleid, maar ook andere besturen en organisaties zijn hierrond actief (bijvoorbeeld RESOC). Rond een drietal concrete taken zullen gemeenschappelijke projecten worden opgezet die het ondernemerschap in een stad of gemeente versterken. In overleg met de betrokken actoren zal ieders rol worden besproken. De projecten zullen na evaluatie financieel ondersteund worden. Op die manier wordt het lokale bestuur concreet ondersteund in de ontwikkeling van hun economisch beleid.

5.2 Starten

Eén van de cruciale elementen om te ondernemen, is de beschikbaarheid van financiële middelen. Door startende en groeiende bedrijven toegang te geven tot de financiële middelen, kan op een kostenefficiënte manier de economische groei worden aangezwengeld en kunnen jobs worden gecreëerd. Het is dus in het belang van de dynamiek van Vlaanderen dat alle complementaire financieringsinstrumenten voldoende aanwezig en toegankelijk zijn voor de ondernemingen. Hiermee rekening houdend werden diverse instrumenten gecreëerd om het ondernemersinitiatief in Vlaanderen te valoriseren.

Deze instrumenten, de Winwinlening, BAN Vlaanderen, het Vlaams Innovatiefonds, de ARKImedes-regeling, de vernieuwde Waarborgregeling en het NRC-fonds dekken het hele spectrum van financieringsbehoeften van de KMO af, gaande van de prille start tot en met de doorgroeifase en zijn op vandaag allen operationeel.

5.2.1 Winwinlening

Op 1 september 2006 werd de Winwinlening toegevoegd aan het productengamma van PMV-kmo, de business unit KMO-financiering van ParticipatieMaatschappij Vlaanderen NV (PMV).

De Winwinlening is een achtergestelde lening van maximaal 50.000 euro, met een vaste looptijd van 8 jaar. Jaarlijks dient de kredietnemer interesten te betalen en de hoofdsom wordt in één keer terugbetaald op het einde van de looptijd. De ontlener geniet een dubbel belastingvoordeel: jaarlijks 2,5 % van het geleende bedrag, en in geval van een niet-terugbetaling krijgt hij een eenmalige belastingsvermindering van 30 % van de openstaande schuld.

Midden augustus 2007 werden 340 Winwinleningen geregistreerd voor een totaalbedrag van 8,4 miljoen euro. Tegen eind 2007 worden 700 geregistreerde Winwinleningen verwacht aan een gemiddeld leningbedrag van 30.000 euro. Dat zal het totaalbedrag aan uitstaande leningen op 21 miljoen euro brengen. Het is de bedoeling dat het mechanisme in 2008 op kruissnelheid komt. Eenmaal dat het geval is, zullen jaarlijks naar verwachting 800 tot 1.000 nieuwe starters van een Winwinlening gebruik kunnen maken.

5.2.2 BAN Vlaanderen

Ban Vlaanderen, het business Angel Netwerk Vlaanderen, is een platform waarbinnen startende of groeiende ondernemingen op zoek naar risicokapitaal in contact worden gebracht met informele private investeerders.

Sinds de start van Ban Vlaanderen in 2004 tot juli 2007 werden 59 ondernemingen met middelen van business angels ondersteund en dit voor een totaalbedrag van 7.722.675 euro. Uit een evaluatie van de Business Angel Netwerken¹ is gebleken dat overheidsmiddelen aan business angel netwerken goed zijn besteed gezien op deze manier wel degelijk investeerders en ondernemingen worden samengebracht die elkaar anders niet hadden gevonden. Op basis van deze ondervindingen besliste de Vlaamse Regering voor de voor de periode 2006-2010 opnieuw een gedeeltelijke resultaatsgebonden steun te verstrekken ad. 308.000 € per jaar.

5.2.3 Vlaams Innovatiefonds

Op 10 maart 2006 ging binnen PMV-kmo het Vlaams Innovatiefonds (Vinnof) van start. Voor dit fonds werd 150 miljoen euro gereserveerd waarvan één derde is toegewezen aan het NRC-fonds. Met de resterende 100 miljoen euro verstrekt Vinnof risicokapitaal onder de vorm van incubatiefinanciering en zaaikapitaal aan innovatieve starters in Vlaanderen. Daarnaast kan Vinnof projectfinanciering onder de vorm van achtergestelde leningen toekennen voor innovatieprojecten van KMO's die reeds langer actief zijn en die van het IWT een subsidie ontvangen hebben voor een KMO-innovatieproject of een O&O-bedrijfsproject.

Zoals dat het geval is voor elk investeringsfonds, geldt ook voor Vinnof een investeringsperiode van 5 jaar en een opvolgingsperiode die zich veel verder in de tijd zal uitstrekken. Rekening houdend met de beheerskost van het fonds, zijn er in totaal 85 miljoen euro aan middelen beschikbaar voor daadwerkelijke investeringen. Het investeringsbedrag zal de komende 5 jaar jaarlijks in omvang toenemen.

Tijdens het eerste anderhalf jaar werd al 11.462.447 euro geïnvesteerd. Er blijven dus nog heel wat middelen beschikbaar voor investeringen gedurende de komende 4 jaar, maar dat is volledig conform de praktijken van een investeringsfonds.

¹ Steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en Innovatie (2006), "Een evaluatie van de efficiëntie van overheidssubsidies aan Business Angel Netwerken.

Met de opbouw van een investeringsportefeuille van 69 ondernemingen in anderhalf jaar is het Vlaams Innovatiefonds veruit de meest dynamische risicokapitaalverschaffer van Vlaanderen. Het is de bedoeling van Vinnof om in de periode 2007-2008 de belangrijke rol die het fonds heeft opgenomen, verder kracht bij te zetten.

5.3 Groeien

Waarborgregeling

Sinds juli 2005 vervangt de nieuwe waarborgregeling de tussenkomst van het vroegere Vlaams Waarborgfonds, dat in maart 2004 werd ondergebracht in Waarborgbeheer NV, een 100% dochtervennootschap van PMV.

Sinds de lancering van de waarborgregeling heeft een totaalbedrag van 108.903.640 euro aan overheidswaarborgen ervoor gezorgd dat voor 182.851.157 euro kredieten werden toegekend aan KMO's. Die kredieten hebben samen aanleiding gegeven tot investeringen voor een bedrag van 223.828.908 euro.

Voor de periode 2007-2008 wordt uitgegaan van een groei in het verbruikte waarborgbedrag van 20 % op jaarbasis. Die verwachting vloeit voort uit de vaststelling dat, dankzij diverse communicatie-inspanningen, steeds meer ondernemers over het bestaan van de Waarborgregeling afweten en hun bankier vragen er een beroep op te doen. Verder zullen ook de communicatieacties worden opgedreven naar de commerciële medewerkers van de financiële instellingen toe, zodat zij hun klanten beter over de voordelen van het mechanisme kunnen inlichten.

Bovendien zal het decreet betreffende een waarborgregeling voor kleine en middelgrote ondernemingen, dat momenteel onder de Europese KMO-verordening valt, worden aangemeld onder de Europese 'de minimis'-verordening. Dit moet ervoor zorgen dat zowel de Waarborgregeling voor Investeringskredieten als de Waarborgregeling voor KMO's die hinder ondervinden van openbare werken cumuleerbaar worden met andere steunmaatregelen.

Aangezien de Waarborgregelingen in 2008 drie jaar van kracht zijn, zullen deze aan een evaluatie worden onderworpen.

Rentetoelage hinder openbare werken

In juli 2007 werd het uitvoeringsbesluit van het decreet houdende toekenning van een rentetoelage voor ondernemingen die lijden onder de verstoorde bereikbaarheid ten gevolge van hinder door openbare werken goedgekeurd. Vanaf 10 juli 2007 kunnen de KMO's die hinder ondervinden van openbare werken een rentetoelage aanvragen bij het Agentschap Economie. Voor de rentetoelage wordt jaarlijks een budget uitgetrokken van vijf miljoen euro.

De rentetoelage steunt KMO's die een overbruggingskrediet moeten aangaan omwille van verminderde inkomsten ten gevolge van een verstoorde bereikbaarheid door openbare werken. De rentetoelage sluit aan bij de zogenaamde derde waarborgregeling die operationeel is sinds september 2005. De waarborgregeling vereenvoudigt de toegang tot een krediet voor KMO's die worden gehinderd door openbare werken, terwijl de rentetoelage de terugbetaling van het aangegane overbruggingskrediet verlicht.

De nieuwe maatregel zal langs diverse kanalen aan de ondernemingen en hun belangenorganisaties en aan de rechtstreeks betrokken intermediairen zoals de steden en gemeenten en de banken worden gecommuniceerd. In 2008 wordt verwacht dat de maatregel op kruissnelheid zal komen. Naar het einde van 2008 toe wordt een eerste tussentijdse evaluatie door het Agentschap Economie in het

voorzicht gesteld. Uit de resultaten van die eerste evaluatie zal moeten blijken of wijzigingen aan de rentetoeleage op het vlak van de geldende procedures en voorwaarden noodzakelijk zijn.

ARKimedes

Het ARKimedesfonds werd opgericht om de toegang voor ondernemingen die hun expansie willen financieren te vereenvoudigen. Het fonds biedt erkende private risicokapitaalfondsen (ARKIV's) tot één euro extra voor elke euro die ze investeren in een Vlaamse KMO. Tot nog toe stapte het ARKimedesfonds in het kapitaal van 11 ARKIV's. Daarvan waren 9 fondsen al in 2005 erkend, en werden 2 partijen begin 2007 erkend. Het ARKimedes-Fonds werd in juni 2005 opgericht en haalde in september van dat jaar 110 miljoen euro op bij het grote publiek door een gecombineerde uitgifte van aandelen en obligaties.

Sinds het voorjaar van 2006 is het ARKimedes-initiatief daadwerkelijk voelbaar binnen de KMO-wereld in Vlaanderen. Midden september waren al 46 ondernemingen erin geslaagd om een totaalbedrag van 31,5 miljoen euro aan te trekken vanuit de ARKIV's. Daarnaast hebben de ARKIV's nog eens 15 term sheets afgeleverd, voor een totaalbedrag van 8,3 miljoen euro.

De resultaten die tot nog toe met ARKimedes behaald werden, liggen in lijn met wat bij de start van de regeling vooropgesteld werd. Conform het klassieke investeringsritme van een risicokapitaalfonds zijn er ook bij een ARKIV twee verschillende periodes die de tienjarige duurtijd van een ARKIV uitmaken. Vooreerst kent elke ARKIV een investeringsperiode die zo'n vier à vijf jaar duurt en waarin de eigenlijke investeringen worden genomen. Voor de daaropvolgende vijf à zes jaar wordt gemiddeld een kwart van het totale kapitaal gereserveerd om opvolgingsinvesteringen te doen in ondernemingen waarin al werd geïnvesteerd tijdens de eerdere investeringsperiode. Rekening houdend met dit investeringsritme, kunnen we stellen dat alle ARKIV's samen in totaal net geen 90% van hun doelstelling halen. Dit is bijzonder goed, zeker wanneer we ook de gebruikelijke belemmeringen eigen aan een opstartfase in acht nemen. In de periode 2007-2008 zullen de ARKIV's naar alle verwachtingen hun investeringsritme in versneld ritme voortzetten.

Begin juli 2007 besliste de Vlaamse Regering het ARK-besluit van 3 december 2004 houdende uitvoering van het ARK-decreet van 19 december 2003 bij te sturen gezien het wettelijk kader op een beperkt aantal punten onduidelijk was of niet langer in overeenstemming was met de Europese regelgeving. Zo werd het ARK-besluit afgestemd op het ARK-decreet en werd onder voorbehoud van goedkeuring door de Europese Commissie beslist dat het maximumbedrag dat een ARKIV per investeringsronde in een doelonderneming mag investeren wordt opgetrokken van 1 miljoen euro tot 1,5 miljoen euro.

Verder zijn er nog een aantal partijen die een aanvraag tot erkenning als ARKIV hebben ingediend. Als zij aan de gestelde voorwaarden voldoen, kunnen zij op korte termijn erkend worden en investeringskapitaal van het ARKimedes-Fonds ontvangen. Die verhoogde inzet van investeringsmiddelen kan de impact van ARKimedes in de KMO-wereld in Vlaanderen verder versterken.

NRC-Fonds

In december 2006 gingen de activiteiten van het NRC-Fonds van start. In de maanden die daaraan voorafgingen, werden de financieringsmodaliteiten in lijn gebracht met het Europese mededingingsrecht. Dat gebeurde op verzoek van de Vlaamse Regering, die op 22 juli 2005 ingestemd met de oprichting van het NRC-Fonds binnen PMV.

“NRC” staat voor “Non-Recurring Costs”. Het NRC-Fonds verstrekt tegen marktconforme voorwaarden langetermijnfinanciering voor innovatieprojecten van hoogtechnologische bedrijven. Die projecten moeten verbonden zijn aan een specifiek (functioneel) identificeerbaar eindproduct waarvan de afzet al voldoende kan worden aangetoond. Doorgaans neemt het innovatieproject een periode van

meerdere jaren in beslag, tijdens welke met het eindproduct geen opbrengsten gegenereerd worden. De afzet van het eindproduct waaraan het innovatieproject verbonden is, neemt zelf ook meerdere jaren in beslag. Het is de bedoeling dat tijdens de afzetperiode de NRC volledig kunnen worden terugbetaald.

Midden september werden door het fonds 3 dossiers goedgekeurd voor een totaal investeringsbedrag van 8.018.526 euro. In de periode 2007-2008 zal het NRC-Fonds verder bekend gemaakt worden bij innovatieve groei-bedrijven in Vlaanderen, met de ambitie een eerste reeks van beloftevolle projecten te kunnen financieren.

Budget voor Economisch Advies

De geïntegreerde ondernemerschapsportefeuille BEA (Budget voor Economisch Advies) werd op 22 mei 2006 gelanceerd en de Vlaamse overheid wil er de kleine en middelgrote ondernemingen mee aanzetten om een beroep te doen op de ondernemerschapbevorderende diensten opleiding, advies, kennis en mentorschap om hun bedrijfsvoering te professionaliseren. Ten opzichte van de vroegere chequemaatregelen kan men via BEA meer KMO's bereiken, deadweight vermijden, meer additionaliteit genereren, de KMO's responsabiliseren door de aanbodsturing te verminderen en oneigenlijk gebruik uitsluiten.

Op 16 februari 2007 werd de maatregel bijgestuurd om het gebruik ervan transparanter te maken en de gebruikers meer flexibiliteit te bieden. Door de oorspronkelijke driejarige cyclus in te korten tot een tweejaarlijkse cyclus en de gebruikers toe te laten over de hele looptijd nieuwe projecten aan te vragen, kunnen deze soepeler inspelen op de ad hoc behoeften waarmee zij onvoorzien worden geconfronteerd, bijvoorbeeld inzake opleiding, advies en kennisverwerving. Met het oog op een maximaal stimulerend effect van de ingezette overheidssteun, werd ervoor geopteerd om de BEA-steun voor te behouden voor diensten die niet wettelijk verplicht zijn.

In 2008 worden verschillende evaluaties van de maatregel afgerond. Een eerste doorlichting zal peilen naar de interne en externe frauderisico's en in voorkomend geval leiden tot actievoorstellen om deze verder te minimaliseren. Daarnaast zal de erkenningsprocedure voor de dienstverleners worden gebenchmarkt. Zo zal worden nagegaan of uit een internationale vergelijking verbeteringspotentieel voor het erkenningsstelsel kan worden gehaald. Tot slot moet een marktonderzoek bij de bestaande en potentiële gebruikers en dienstverleners inzicht geven in de hefboomen die kunnen worden ingezet om de actieradius van BEA verder te vergroten.

Voor 2008 werd in de begroting voor deze maatregel een vastleggingskrediet van 42,9 miljoen euro ingeschreven.

Groei premie

Deze maatregel werd ontwikkeld om op een objectieve manier vanuit een gesloten steunenvelophe de KMO's te ondersteunen in hun investeringsinspanningen. Voor het toekennen van een groeipremie wordt gebruik gemaakt van een call-systeem waarbij de via een interactieve internetapplicatie ingediende steunaanvragen worden gerangschikt op basis van bedrijfseconomische en beleidscriteria. Aan de bestscorende projecten wordt een groeipremie toegekend, tot uitputting van de vastgelegde budgettaire enveloppe.

Zoals in de beleidsnota voorzien, werden de effectiviteit en de efficiëntie van de maatregel geëvalueerd. Dit leverde de vaststelling op dat de maatregel zijn vooropgestelde doel haalt en dat het call-systeem optimaal is naar budgettaire beheersbaarheid en administratieve vereenvoudiging toe. Toch werden ook minpunten genoteerd: de geringe voorspelbaarheid omwille van de wedstrijdformule en de lage slaagkans omwille van het grote aantal steunaanvragen. Tevens werden een aantal verfijningen aanbevolen om de beoordelingscriteria efficiënter toe te passen.

Reeds in het oproepbesluit voor de eerste call van 2006 werden aanpassingen doorgevoerd: de schrapping van het beoordelingscriterium loonkost op bruto toegevoegde waarde, de verfijning van het beoordelingscriterium ICT en de herwaardering van de gewichten van de beoordelingscriteria.

Op 17 november 2006 keurde de Vlaamse Regering een verdere bijsturing goed. De groepremieregeling werd aangepast met het oog op een verhoging van de slaagkans en de betere honorering van de ondernemingen die zelf het investeringsrisico nemen. Deze aanpassingen traden in werking vanaf de afkondiging van de eerste call van 2007.

Tussentijdse evaluaties door het Agentschap Economie tonen aan dat de gehanteerde criteria, in tegenstelling tot wat initieel werd gevreesd, de slaagkans van de kleine ondernemingen en de starters niet aantasten. De cijfergegevens, opgeleverd door de vier calls gelanceerd in 2006, tonen dat 89,7% van de gunstig gerangschikte steunaanvragen, werden ingediend door kleine ondernemingen. Nagenoeg drie vierden van de toegekende groeppremies komen kleine ondernemingen met maximaal vijf personeelsleden ten goede. De helft van de gunstig gerangschikte steunaanvragen werd ingediend door ondernemingen die niet ouder zijn dan vijf jaar.

In 2008 is een budget voorzien van 47.575.000 euro voor drie opeenvolgende, aaneensluitende oproepen van vier maanden.

Ecologiepremie

De ecologiepremie, de steunmaatregel die ondernemingen wil stimuleren hun productieproces milieuvriendelijker en energiezuiniger te organiseren, werd met de goedkeuring van een besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2007 op een nieuwe leest geschoeid. De nieuwe ecologiesteunregeling streeft volgende doelstellingen na:

- De budgettaire beheersbaarheid garanderen door te werken met een call-systeem en een wedstrijdformule op basis van een gesloten begrotingsenveloppe.
- Een betere afstemming van vraag en aanbod en dus de handhaving van een redelijke slaagkans door een aanpassing van de steunpercentages en het maximale steunbedrag en door de invoering van één unieke, eventueel gecombineerde steunaanvraag per onderneming per call.
- Een doelmatiger aanwending van de ingezette middelen door prioritair steun te verlenen aan investeringen in de meest performante technologieën, met name deze die de grootste bijdrage leveren aan de realisatie van de Kyoto-doelstellingen en aan het milieubeleidsplan van de Vlaamse overheid. Daartoe werd aan het VITO gevraagd om aan elke technologie van de limitatieve lijst een performantiefactor toe te kennen welke bepalend zal zijn voor de rangschikking van de steunaanvragen in elke call.
- Een vereenvoudiging van de maatregel en het verder afstemmen ervan op de groepremieregeling.

Een eerste call werd gelanceerd in het najaar van 2007. De steunaanvragen worden ingediend via een interactieve internetapplicatie. Omdat deze maatregel een onderdeel is van het e-economy-project, wordt voor de identificatie van de aanvrager gebruik gemaakt van de federale token of de e-ID, een vernieuwing die de veiligheid van de maatregel sterk verhoogt. In 2008 zijn drie op elkaar aansluitende calls voorzien, waarvoor een jaarbudget van 75 miljoen euro werd vastgelegd. Op basis van de eerste bevindingen zal worden nagegaan of de bovenstaande beleidsdoelstellingen worden gerealiseerd en of de verwachte slaagkans wordt gehaald. Zo nodig zal de regeling worden verfijnd.

Regionale steunkaart

In december 2005 vaardigde de Europese Commissie de Richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen 2007-2013 uit, op basis waarvan de lidstaten een ontwerp van regionale steunkaart konden opstellen. Deze regionale steunkaart omvat de ontwikkelingsgebieden waarbinnen soepeler steun kan worden toegekend. Een eerste fase omvatte de verdeling tussen de gewesten van het bevolkingspercentage dat volgens de indicatoren weerhouden door de Europese Commissie – het BBP en de werkloosheidsgraad – tot een ontwikkelingsgebied behoort en dat vastgesteld werd op 25,9% van de Belgische bevolking. Op 20 juli 2006 stemde de Vlaamse Regering in met een verdeling waarbij 18,4% aan het Waalse Gewest, 6% aan het Vlaamse Gewest en 1,5% aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd toebedeeld. Op basis van de bevolkingsstatistieken op 1 januari 2006 is dit Vlaamse quotum een gebied dat maximaal 630.683 inwoners omvat, tegenover 973.000 inwoners

voor wat de regionale steunkaart 2000-2006 betreft. Een selectie, eerst op arrondissements- en later op gemeentelijk vlak, eveneens op basis van de door de Commissie weerhouden indicatoren, leverde een steunkaart op die volgende gemeenten omvat:

- een Westvlaamse cluster met Diksmuide, Lo-Reninge, Ieper, Middelkerke en Oostende,
- aansluitend bij Henegouwen: Wervik en Ronse,
- een Limburgse cluster met Herstappe, Tongeren, As, Beringen, Genk, Leopoldsburg, Heusden-Zolder, Bree, Lommel, Maaseik, Hechtel-Eksel, Helchteren, Dilsen-Stokkem, Lanaken en Maasmechelen en
- een Kempense cluster met Balen, Dessel en Mol.

Op 27 oktober 2006 hechtte de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan deze selectie. Op 17 november 2006 werd de Belgische regionale steunkaart door de drie gewesten samen aangemeld bij de Europese Commissie. Op 21 februari 2007 keurde deze in haar beschikking COM(2007)462def de aangemelde steunkaart integraal goed. Op 23 maart 2007 hechtte de Vlaamse Regering haar definitieve goedkeuring aan de regionale steunkaart.

Strategische investerings- en opleidingssteun

Met de definitieve goedkeuring van de regionale steunkaart 2007-2013 werden meteen de gebieden afgebakend waarbinnen investeringssteun mag worden toegekend aan grote ondernemingen. Ter vervanging van de vroegere regeling die, in het vooruitzicht van het aflopen van de steunkaart 2000-2006, op 20 juli 2006 werd opgeheven, werd een nieuwe regeling uitgewerkt. Met het oog op een maximale rechtszekerheid van de steunaanvragende ondernemingen zal de toekomstige regeling een veel consistentere kader zijn dan de summiere rechtsgrond die het artikel 21 van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2003 bood.

Het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van strategische investerings- en opleidingssteun aan ondernemingen in het Vlaamse gewest werd op 21 september 2007 principieel door de Vlaamse Regering goedgekeurd. De nieuwe regeling is een gecombineerd steunsysteem, van toepassing op investeringsprogramma's van meer dan 8 miljoen euro van kleine, middelgrote en grote ondernemingen – deze laatste enkel in de regionale steungebieden - en op opleidingsprojecten van meer dan 450.000 euro, uitgevoerd door grote ondernemingen.

De steunaanvragen zullen worden getoetst aan criteria die peilen naar het strategische karakter van het project en naar de drie elementen van duurzaam ondernemen, namelijk de bedrijfseconomische gezondheid, de sociale verantwoordelijkheid en de milieugerichtheid van de onderneming. De evaluatie aan de hand van deze criteria levert een score op die, samen met de grootte van de onderneming en haar vestigingsplaats, het toegekende steunpercentage bepaalt. Er werd een maximum steunbedrag voorzien van 1 miljoen euro per aanvraag en een onderneming zal om de drie jaar een dossier kunnen indienen.

De mogelijkheid om steun te verlenen aan strategische investerings- en opleidingsprojecten vervolledigt het instrumentarium waarmee uitvoering wordt gegeven aan het flankerende ondersteuningsbeleid. De nieuwe regeling creëert duidelijkheid omtrent de toekenningsvoorwaarden van de strategische steun en draagt dus positief bij tot de rechtszekerheid voor de ondernemingen. Zij zal de aantrekkingskracht van Vlaanderen als investeringsregio voor buitenlandse kennisintensieve ondernemingen vergroten en voor de al in Vlaanderen gevestigde ondernemingen een bijkomend element van verankering zijn.

Het is de bedoeling begin 2008 met dit nieuwe systeem van start te gaan. Er is een budget van 30 miljoen euro voorzien voor de ondersteuning van dergelijke strategische projecten.

Subsidiedatabank

De subsidiewegwijzer voor ondernemingen, die de steunmaatregelen van het Vlaamse, het federale en het Europese beleidsniveau inventariseert, werd onder de vorm van een interactieve digitale subsidiedatabank ter beschikking gesteld op de ondernemerssite www.vlaanderen.be/ondernemen.

Aldus kan de ondernemer (in spe) zich snel, via de inbreng van enkele summiere identificatiegegevens, oriënteren naar de relevante steunmaatregelen.

De subsidiedatabank wordt maandelijks door een 3000-tal bezoekers geconsulteerd. De wijzigingen en nieuwigheden in de verscheidene steuninstrumenten en subsidiemogelijkheden worden zo snel als mogelijk geïntegreerd in de gegevensbestanden. Er zal worden nagegaan, bijvoorbeeld door een klantenconsultatie, hoe de subsidiedatabank verder kan worden uitgewerkt zodat zij nog meer kan tegemoetkomen aan de wensen van de ondernemers en andere gebruikers.

Algemene vrijstellingsverordening

In mei 2007 publiceerde de Europese Commissie een eerste ontwerp van "Algemene vrijstellingsverordening inzake staatssteun". Dit ontwerp werd een eerste keer besproken met de lidstaten in juli 2007. Een tweede consultatie is gepland begin 2008, waarna de verordening van kracht zal worden op 1 juli 2008. Deze algemene verordening zal een aantal bestaande vrijstellingsverordeningen inzake staatssteun vervangen en zodoende het nieuwe Europese regelgevende kader vormen waaraan vele steunmaatregelen tot 2013 moeten voldoen. Het eerste deel omvat de gemeenschappelijke bepalingen die ongeacht de steunvorm van toepassing zijn. In het tweede deel werden de specifieke voorwaarden opgenomen voor regionale steun, investeringssteun voor KMO's, steun voor milieubescherming, consultancy, risicokapitaal, O&O en kwetsbare en gehandicapte werknemers en voor opleidingssteun. Deze algemene verordening waarborgt een grotere transparantie en uniformiteit. Ook integreert zij voor het eerst bepalingen inzake ecologiesteun, steun aan risicokapitaal en O&O-steun voor grote ondernemingen. Voor deze categorieën werden dus ook vrijstellingen voorzien, waarbinnen de lidstaten mogen afzien van de voorafgaande aanmelding bij de Europese Commissie.

Deze algemene vrijstellingsverordening zal een impact hebben op enkele Vlaamse steunmaatregelen, die er bijgevolg in de toekomst zullen moeten worden aan aangepast. BEA is gebaseerd op de 'de minimis'-verordening en blijft dus buiten het toepassingsgebied van de nieuwe verordening. De groeipremie is gebaseerd op de KMO-verordening en zal dus dienen aangepast te worden. Inhoudelijk zijn de wijzigingen aan het Europese kader niet zo ingrijpend, zodat een aantal procedurele verwijzingen wellicht zullen volstaan. De nieuwe ecologiepremie werd in 2007 goedgekeurd door de Commissie en kan dus onveranderd blijven bestaan. Bij een eventuele toekomstige wijziging kan het evenwel nuttig blijken de regeling onder de toepassing te plaatsen van de algemene vrijstellingsverordening, aangezien een vrijstelling van de voorafgaande aanmelding de besluitvorming en het regelgevend proces drastisch kan inkorten. De steunregeling voor strategische investerings- en opleidingssteun voldoet pro-actief aan de vereisten die de nieuwe algemene vrijstellingsverordening oplegt. Zo werd het risico vermeden dat het regime kort na de inwerkingtreding moet worden bijgestuurd om het overeenstemming te brengen met het nieuwe Europese kader. Het voornaamste gevolg is dat elke steunaanvraag het bewijs moet leveren dat van de gevraagde steun een stimulerend effect uitgaat naar de geplande investerings- of opleidingsinspanning.

5.4 Overnemen en familiebedrijven

Als gevolg van een aantal demografische en maatschappelijke factoren zal de komende jaren het aantal bedrijfsoverdrachten stijgen.

Tot de zomer 2007 werd het voormalige pilootproject in Vlaanderen, 'OvernameMarkt.be', gesteund door de Vlaamse Overheid. Intussen verwierf deze virtuele marktplaats van vraag en aanbod inzake bedrijfsovernames, een eigen plaats naast andere, gelijkaardige initiatieven in Vlaanderen.

Via de oproep voor peterschapsprojecten, wordt aandacht geschonken aan het aspect van kennisoverdracht en netwerking inzake overnames. Binnen de oproep 2007 richten 21 van de 28 goedgekeurde peterschapsprojecten hun aandacht op het beleidsaccent 'overnames'. Via de peterschapsprojecten worden ondernemers zich bewust van de uitdagingen bij een bedrijfsoverdracht. Via de geboden ondersteuning, de netwerking en de begeleiding, wordt een stap verder gezet in het wegwerken van de mismatch tussen de vraag en het aanbod.

Het beleidsrelevant fundamenteel onderzoek rond overnemen/overlaten uitgevoerd door het Steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en Innovatie, het steunpunt uit de eerste generatie steunpunten,

bundelde de onderzoeksresultaten en beleidsaanbevelingen rond dit thema in het jaarboek 'Bedrijf te koop. Bedrijven stopzetten en overlaten in Vlaanderen' een analyse van bedrijfsoverdrachten in Vlaanderen', dat wordt uitgebracht in het najaar 2007. In 2008 zal het jaarboek starten als thema hebben, in 2009 groeien en in 2010 opnieuw overnames.

Daarnaast staan familiebedrijven garant voor een groot deel van het aantal ondernemingen en de toegevoegde economische waarde in Vlaanderen.

In het najaar van 2007 wordt een Witboek Familiebedrijven gefinaliseerd. Dit Witboek wil bijdragen tot een bredere bewustwording van het economische belang van familiebedrijven. Het bevat daartoe een analyse van de specifieke kenmerken van familiebedrijven. Het lanceert een aantal actievoorstellen dat de positie van familiebedrijven in Vlaanderen versterken. Dit zijn beleidsaanbevelingen – vanuit een horizontale en flankerende visie – en aanbevelingen naar andere betrokken actoren. In 2008 zullen de aanbevelingen worden onderzocht.

5.5 Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO): een uniek aanspreekpunt voor ondernemers

5.5.1 Huidige organisatie en werking van VLAO.

Met de oprichting van het VLAO heeft de Vlaamse Regering gezorgd voor een eenvoudiger en duidelijkere toegang tot de maatregelen die de Vlaamse overheid neemt om bedrijven te ondersteunen en het ondernemingsklimaat in Vlaanderen te bevorderen. Het VLAO is het unieke contactpunt tussen de zoekende ondernemer of onderneming en de Vlaamse overheid, fungeert als begeleider wanneer een ondernemer bij verschillende administraties moet aankloppen en is spreekbuis van de Vlaamse Overheid bij de lancering van nieuwe initiatieven en steunmaatregelen voor het bedrijfsleven.

Om deze dienstverlening zo doeltreffend mogelijk te realiseren heeft het VLAO een uitgebreid netwerk van samenwerkingsverbanden met instellingen van de Vlaamse overheid gerealiseerd. In 2007 werden reeds een aantal samenwerkingsovereenkomsten afgesloten en afspraken gemaakt met overheidsagentschappen die belangrijk zijn voor het Vlaams bedrijfsleven. Zo kregen de experts van het Agentschap Internationaal Ondernemen (FIT) en de experts van de innovatiecentra van het Instituut voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) een plaats in de provinciale VLAO-vestigingen. Daarnaast wordt actief samengewerkt met het Agentschap Economie, het departement Milieu (LNE-OVAM), ruimtelijke ordening (RO), financiën (PMV) en het Energie-agentschap (VEA). Met de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB) en SYNTRA werden samenwerkingsovereenkomsten gemaakt om elkaars werking te versterken en kandidaat-ondernemers de gepaste begeleiding te bieden om sneller en beter voorbereid de stap naar het zelfstandig ondernemerschap te laten zetten.

Om, naast de provinciale antennes van VLAO, een fijnmazig lokaal netwerk te verwezenlijken werden, in uitvoering van het Besluit van de Vlaamse Regering van 26 januari 2007, 10 inrichters en 50 lokale aanspreekpunten erkend, 10 in elke Vlaamse provincie. De werking van dit lokaal netwerk wordt georganiseerd in samenwerking met de erkende inrichters, privé-organisaties die vertrouwd zijn met de bedrijfswereld. Hierdoor hebben ondernemingen en zelfstandige ondernemers een laagdrempelig aanspreekpunt via de plaatselijke vestigingen van deze privé-organisaties.

Als business unit binnen de VLAO-structuur heeft Design Vlaanderen een unieke positie als back-office. Bij de verdere uitbouw van Design Vlaanderen als business unit van het VLAO worden volgende klemtonen vooropgesteld:

- begeleiden van bedrijven: bedrijven die willen innoveren begeleiden vanuit de invalshoek design en productontwikkeling (workshops, evaluatiemogelijkheden bij bedrijven, begeleiding bij uitvoering);

- begeleiden van ontwerpers: het valoriseren van de waardevolle Vlaamse ontwerpers bij deze begeleiding;
- het promoten van Vlaanderen als Design regio, hoofdzakelijk op basis van een “matching” van bedrijven en ontwerpers en het maximaal samenwerken met complementaire actoren.

5.5.2 Beleidslijnen en prioriteiten VLAO

Het netwerk van laagdrempelige contactpunten

Het fijnmazig lokaal netwerk van fysieke VLAO-aanspreekpunten zal in nauw overleg met de privé-organisaties, erkende inrichters, worden operationeel gemaakt waarbij de kwalitatieve dienstverlening aan de ondernemingen centraal zal staan.

Preventief bedrijfsbeleid

Starten, groeien en continueren van ondernemingen veronderstelt dat de Vlaamse overheid niet alleen een bedrijfsvriendelijk omgevingsklimaat schept, maar dat ook de ondernemingen de mogelijkheid geboden wordt dit te doen in gezonde financiële omstandigheden.

Er werd dan ook een plan ontwikkeld om een preventief bedrijfsbeleid te organiseren. De aanpak van dit pro-actief preventief bedrijfsbeleid, gebaseerd op een “early warning system” zal volgens onderstaande krachtlijnen in praktijk gebracht worden:

- Het sensibiliseren en stimuleren van ondernemingen.
- Het ontwikkelen en ter beschikking stellen van een tool voor zelfdiagnose.
- Het uitwerken en toepassen van een methodologie voor screening, diagnose en eertselijnsadvies van en aan ondernemingen;
- Het aanbieden van een vervolgtraject aan de ondernemingen .

In de schoot van het Vlaams Agentschap Ondernemen wordt in 2007 een subcommissie preventief bedrijfsbeleid opgericht in overleg met de SERV-partners. Deze subcommissie zal onder meer adviezen geven die specifiek gericht zijn op het remediëren van ernstige continuïteitsproblemen in ondernemingen.

Brownfieldconvenanten

Vlaanderen heeft nood aan duurzame bedrijventerreinen en aan terreinen voor huisvesting, recreatie, natuur en dergelijke, terwijl anderzijds een aantal gebieden die vroeger werden gebruikt voor industriële of commerciële doeleinden er verlaten bijliggen. Die braakliggende of onderbenutte terreinen (brownfields genoemd) hebben een potentieel voor hergebruik, maar de herontwikkelingskosten zijn vaak aanzienlijk, waardoor deze gronden onbenut blijven. Het Brownfielddecreet heeft tot doel investeerders en projectontwikkelaars ertoe te bewegen zich bij hun projectontwikkelingen niet bij voorkeur te richten op zogenaamde ‘Greenfields’, maar ook de herontwikkeling van braakliggende of onderbenutte terreinen, oftewel ‘Brownfields’, in overweging te nemen. Met het decreet van 30 maart 2007 werd reeds een systematiek ontwikkeld waarbij deze investeerders en projectontwikkelaars een convenant kunnen sluiten met de Vlaamse Regering. Door het sluiten van een dergelijke convenant bieden een aantal aantrekkelijke juridisch-administratieve en financiële voordelen zich aan.

Het VLAO zal ingeschakeld worden om de taak van uniek aanspreekpunt voor brownfieldconvenanten waar te nemen om zo de administratieve last tot een minimum te herleiden en de onderhandelingen omtrent de totstandkoming van een brownfieldconvenant efficiënt te laten verlopen. Dit houdt in dat een accountmanager van VLAO het volledige proces begeleidt en zo onder andere zorgt voor een efficiënte afhandeling van de aanvragen, een gedegen informatie-uitwisseling tussen de verschillende betrokken actoren en een vlotte afhandeling van het dossier.

Steden en gemeenten

Parallel aan dit netwerk van laagdrempelige socio-economische contactpunten worden eveneens met de steden en gemeenten samenwerkingsvormen uitgewerkt om bedrijven maximaal te kunnen bereiken en te informeren over de mogelijkheden inzake bedrijfsondersteuning en bedrijfsbegeleiding die de Vlaamse overheid aanbiedt.

Virtueel aanspreekpunt

Parallel aan het netwerk van fysieke aanspreekpunten wordt het virtueel aanspreekpunt verfijnd waarop de ondernemer snel de weg getoond wordt in de Vlaamse regelgeving voor bedrijven. Het is niet de bedoeling een exhaustief overzicht te bieden van alles wat voor de ondernemer van belang is en zo de websites van andere overheidsinstellingen grotendeels te kopiëren, maar een summiere wegwijzer aan te bieden waarin de ondernemer snel op het goede pad gezet wordt.

HOOFDSTUK 6: VLAANDEREN ALS COMPETITIEVE INVESTERINGSREGIO

6.1 Het sociaal-economisch streekontwikkelingsbeleid

6.1.1 Ondernemingsvriendelijke gemeente

Het project ondernemingsvriendelijke gemeente waarbij via de realisatie van 10-tal concrete projecten zoals KMO-ambtenaren, vergunningsbeleid, huisvesting bedrijven..., de lokale overheid wordt gestimuleerd om een efficiënte dienstverlening voor KMO's te organiseren, loopt in 2007 ten einde.

Na een evaluatie van de projecten en van het concept als geheel, zal over een vervolg worden beslist. Opleiding en netwerkvorming blijken nu reeds belangrijke elementen te vormen.

6.1.2 Omgaan met regio-specifieke impulsen

In 2007 zouden de Resoc's streekpacten kunnen indienen bij de Vlaamse overheid, in het bijzonder bij de ministers van Werk en van Economie. De communicatie met de Resoc's over de streekpacten zal in 2008 geïntensiveerd worden zodat het beleidsveld Economie gevoed kan worden met belangrijk regio-specifieke informatie om streekontwikkelingsprojecten te kunnen aflijnen en ondersteunen. Zowel over de inhoudelijke behandeling van de streekpacten als wat betreft de financiële ondersteuning werden de mogelijkheden voorzien.

6.2 Ruimte om te ondernemen

6.2.1 Juridisch instrumentarium ruimtelijk-economisch beleid

Meer ruimte creëren om te ondernemen zal een speerpunt worden in het beleid voor de resterende tijd van deze legislatuur. Niet enkel het aanbod aan bedrijventerreinen moet verhoogd worden, de terreinen moeten ook kwaliteitsvol en duurzaam (her)ingericht worden. Daarom worden vanaf 2008 aanzienlijk meer middelen voorzien voor het faciliteren van het ganse ontwikkelingsproces van bedrijventerreinen, het activeren van reeds bestemde terreinen en het stimuleren van een zorgvuldig en kwalitatief ruimtegebruik.

Momenteel ontbreekt de juridische grondslag om binnen een geregeld kader slagkrachtige instrumenten te kunnen inzetten of uit te breiden naar niet-gesubsidieerde terreinen. Zo is het beheer van bedrijventerreinen enkel afdwingbaar als subsidievoorwaarde. Het bewerkstelligen van CO₂-neutraliteit op nieuwe kavels kan bijvoorbeeld ook enkel via het – omslachtige – verbintenissenrecht afgedwongen worden waardoor een meer doelmatige, gedragssturende sanctionering niet mogelijk is. Daarnaast is het noodzakelijk de huidige subsidieregelgeving van een transparantere en goed gestructureerde juridische grondslag te voorzien in plaats van op een combinatie van verschillende decretale grondslagen.

Om aan deze knelpunten te kunnen verhelpen zal er in de loop van 2008 onderzocht worden hoe het bestaande juridische instrumentarium op het vlak van het ruimtelijk-economisch beleid decretaal verankerd en uitgebreid kan worden.

6.2.2 Permanente actualisering van de ruimtelijk-economische kaart en de monitoring van de ijzeren voorraad bedrijventerreinen

In 2007 werden enkele sleutelaspecten m.b.t. de monitoring van de ijzeren voorraad bedrijventerreinen verder geoperationaliseerd. De inventarisatie van het huidige gebruik van de bedrijventerreinen gebeurt via de GIS-inventaris bedrijventerreinen. Deze wordt bijgehouden door het VLAO en is gedeeltelijk consulteerbaar op www.gisvlaanderen.be. In het najaar van 2007 werd er een kortlopende

onderzoeksopdracht opgestart die enerzijds moet leiden tot een toekomstscenario voor het GIS-bedrijventerreinen en anderzijds tot aanbevelingen in verband met informatieverzameling, informatiedoorstroming en kwaliteitsbewaking. In 2008 zal gestart worden met de uitvoering van deze aanbevelingen.

Om invulling te geven aan de monitoring van de ijzeren voorraad wordt er ook gewerkt met een atlas van zoeklocaties en een ruimtelijk economische kaart Vlaanderen. De atlas van zoeklocaties bevat zones die nog niet de bestemming bedrijventerrein hebben, maar waarvan geoordeeld wordt dat ze de vereiste kwaliteiten hebben om deze bestemming te krijgen. Deze informatie kan dan ingebracht worden in de planningsprocessen ruimtelijke ordening. De atlas wordt gevoed met zones aangeleverd door eigen onderzoek van de administratie en zones voorgesteld door derden (ROTO-project van VOKA, Resoc's enz.). In 2007 werden twee thematische studies opgestart, respectievelijk rond watergebonden bedrijventerreinen en locaties voor Sevesobedrijven. In 2008 worden deze studies gefinaliseerd en in de atlas verwerkt.

De ruimtelijk-economische kaart Vlaanderen bevat de belangrijke terreinen die op de markt te koop zijn of op korte termijn op de markt zullen komen. Op deze kaart wordt het aanbod aan belangrijke strategische bedrijventerreinen weergegeven. Ook terreinen waarvoor er al een principiële beslissing werd genomen, maar die het volledige besluitvormingstraject nog niet hebben doorlopen, worden op de kaart weergegeven met inbegrip van de verdere timing. Deze ruimtelijk-economische kaart Vlaanderen moet een belangrijk instrument worden voor de promotie van Vlaanderen als investeringsregio. Om deze reden dient ook de differentiatie aan bedrijventerreinen duidelijk te zijn: watergebonden, geschikt voor Sevesobedrijven, wetenschapsparken, hotspots voor logistiek o, etc. De verschillende zones worden in de loop van 2008 in een eenvormige format verwerkt.

Een goede monitoring vereist ook dat de voortgang in besluitvormingstrajecten en realisatietrajecten op de voet worden gevolgd zodat eventuele knelpunten tijdig gedetecteerd kunnen worden. Omwille van de complexiteit wordt dit dynamische aspect van de monitoring vandaag gebiedsgericht opgevolgd, maar in de toekomst zou dit voor gans Vlaanderen moeten gebeuren. Momenteel wordt er binnen het coördinatieplatform voor de nadere uitwerking van het economische netwerk Albertkanaal ervaring opgedaan met een dergelijke monitoring. In 2008 zal er ook een intensieve monitoring opgestart worden voor het Vlaams stedelijk gebied rond Brussel en/of de luchthavenregio.

6.2.3 Verdediging ruimtelijk-economische invalshoek door advisering

Het beleidsveld Economie adviseert ruimtelijke uitvoeringsplannen waarin een economische bestemming aanwezig is. De realisatie van een ijzeren voorraad, de kwaliteit en duurzaamheid van bedrijventerreinen, het creëren van voldoende mogelijkheden voor economische activiteiten buiten bedrijventerreinen en de differentiatie aan bedrijventerreinen zijn hierbij belangrijke aandachtspunten. In 2008 zal het beleidsveld Economie nauwer gaan samenwerken met de provinciale planologische diensten gelet op de stand van zaken van heel wat provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen.

6.2.4 Subsidiëring van terreinen

Op 16 mei 2007 keurde de Vlaamse Regering het Besluit van de Vlaamse Regering houdende subsidiëring van bedrijventerreinen goed. Dit besluit kent ten opzichte van het vorige besluit een aantal vernieuwingen. Er wordt nog meer de nadruk gelegd op de herontwikkeling van verouderde terreinen en brownfields. Zo worden voortaan ook de voortrajecten (de studie- en coördinatiefase voorafgaand aan de ontwikkeling) voor de herontwikkeling van terreinen gesubsidieerd. Bedrijventerreinen waarbij nieuwe kavels worden aangelegd moeten voortaan in hun energieverbruik CO₂-neutraal zijn. De bedrijven kunnen dit oplossen door bijvoorbeeld een contract af te sluiten voor groene stroom, zelf groene stroom te produceren of emissierechten aan te kopen. Ook de ontwikkelaar van het bedrijventerrein kan initiatieven nemen om de CO₂-neutraliteit te bereiken voor het ganse terrein. Op deze wijze wil ik als minister bevoegd voor Economie ook mijn bijdrage leveren aan het bereiken van de doelstellingen in het Vlaams klimaatsbeleidsplan.

Verder worden de eisen die gesteld worden aan het op te maken inrichtingsplan aangescherpt. Doel is om de kwaliteitsvolle aanleg en duurzaamheid van bedrijventerreinen te bevorderen. In 2008 zal het subsidiebesluit op kruissnelheid komen.

6.2.5 Subsidiering van bedrijfsgebouwen

Op 11 mei 2007 keurde de Vlaamse Regering het besluit van de Vlaamse Regering houdende subsidiëring van bedrijvencentra en doorgangsgebouwen goed. Vlaanderen beschikt reeds over een uitgebreid netwerk van bedrijvencentra die startende bedrijven ondersteunen door een aangepaste huisvesting en begeleiding. Het nieuwe besluit heeft tot doel de starters een nog betere managementondersteuning en begeleiding te garanderen, de doorgroei van startende ondernemingen te stimuleren en meer buitenlandse starters aan te trekken. Er wordt met een oproepsysteem gewerkt, waarbij een jury de beste projecten selecteert. Naast publieke spelers kunnen ook KMO's deelnemen aan deze oproepen.

Op 3 september 2007 werd de eerste oproep voor bedrijvencentra en doorgangsgebouwen onder het nieuwe besluit van de Vlaamse regering goedgekeurd. In 2008 zal de eerste oproep worden geëvalueerd en zal terug een oproep worden gelanceerd. Een budget van € 1.000.000 is daartoe voorzien.

6.2.6 Activering en verduurzaming van bestemde terreinen

Onder activering van bestemde terreinen worden alle inspanningen verstaan om bestemde bedrijventerreinen op de markt te krijgen. Dit kan variëren van het opvolgen van de ontwikkeling van nieuw bestemde bedrijventerreinen tot inspanningen om onderbenutte bedrijventerreinen en brownfields zorgvuldiger te benutten.

Volgende acties worden in 2008 opgestart of voortgezet:

- Toewijzing subsidies in het kader van de oproep 'onderhandelingsteams onbenutte bedrijventerreinen'. Deze oproep is een vervolg op de 'detailonderzoeken onbenutte bedrijventerreinen' uitgevoerd door de POM's. In de oproep onderhandelingsteams ligt de nadruk niet meer op inventarisatie, maar op effectieve vermarkting van onbenutte percelen.
- Toekenning subsidies voortrajecten en projectcoördinatie voor (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen. Deze subsidies werden structureel verankerd in het nieuwe subsidiebesluit bedrijventerreinen.
- Opvolging ontwikkeling van de zone Ham –Zwartenhoek en eventuele andere zones in het kader van het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA). Voor de zone Ham-Zwartenhoek heeft de Vlaamse Regering op 19 juli 2007 besliste een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan te laten opmaken om het gebied de bestemming gemengd regionaal en watergebonden bedrijventerrein te geven.
- Afwerken studie Wommelgem-Ranst (ENA).
- Ruimtemonitor Vlaams stedelijk gebied rond Brussel uitwerken, onder meer om de ruimte voor luchthavengerelateerde activiteiten te monitoren.
- Onderbouwing van de besluitvorming rond belangrijke herinrichtingsprojecten die aan uitvoering toe zijn (vb. Vilvoorde-Machelen, Willebroek-Noord, ...).
- Uitwerken van de rol van het beleidsveld Economie binnen de uitvoering van het decreet op de brownfieldconvenanten.

Bij de inrichting van bedrijventerreinen zal steeds meer actief gezocht worden naar een zo rationeel en efficiënt mogelijke aanwending van milieuvorraden zoals ruimte, water en energie. Daarbij wordt onder meer gedacht aan energie- en grondstofcascades (afval van het een bedrijf kan grondstof zijn voor een ander), en collectieve voorzieningen inzake ruimtegebruik, ecologische infrastructuur en transportstromen.

6.2.7 Omgaan met regio-specifieke impulsen

De communicatie met de Resoc's over de streekpacten zal in 2008 geïntensiveerd worden zodat het beleidsveld Economie gevoed kan worden met belangrijk regio-specifieke informatie om streekontwikkelingsprojecten te kunnen aflijnen en ondersteunen.

6.2.8 Ontwikkeling van de luchthaven(regio) Zaventem

Bij de opmaak van de Strategische visie Zaventem 2025 wordt onderzocht hoe en tot op welk niveau de sociaal-economische groei van de luchthaven en de luchthavengerelateerde activiteiten haalbaar zijn vanuit het perspectief van draagkracht van ruimte, milieu en gezondheid op lange termijn.

Met het oog op de sociaal-economische ontwikkeling van de luchthavenregio rond Zaventem werd het START-project opgezet, met volgende doelstellingen:

- Voldoende ruimte creëren voor nieuwe activiteiten en nieuwe tewerkstelling.
- De mobiliteit in de regio verbeteren.
- De luchthaven uitbouwen tot een volwaardige Vlaamse haven, als internationale poort in Vlaanderen.
- De leefomgeving in de regio verbeteren.

In het kader van de Task Force Luchthaven Zaventem zal vanuit het beleidsdomein Economie verder worden gewerkt aan de strategische projecten. Deze projecten zullen bijzondere aandacht hebben voor de regionale economische ontwikkeling.

6.3 Geïntegreerd en coherent beleid inzake aantrekken buitenlandse investeringen

6.3.1 Intensieve beleidsafstemming

Voor buitenlandse ondernemingen die een investering in Vlaanderen overwegen is het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (FIT) in vele gevallen het eerste aanspreekpunt. Maar FIT kan zelf geen beslissingen nemen over concrete elementen in potentiële investeringsdossiers. Nochtans is het cruciaal dat kandidaat-investeerders zo snel mogelijk een antwoord krijgen op hun vragen. Wanneer een onderneming een buitenlandse investering overweegt, worden de sterktes en zwaktes van verschillende landen en regio's tegen elkaar afgewogen. Vlaanderen is dus lang niet de enige regio die op de lijst staat van het buitenlandse bedrijf. Snel kunnen inspelen op de vragen van de kandidaat-investeerders is dus belangrijk om op zijn shortlist van investeringsbestemmingen te komen en te blijven. Om die reden besliste de Vlaamse Regering op 1 juli 2005 tot de oprichting van een speciale werkgroep, de Task Force Buitenlandse Investerings. De taskforce werd op 27 september 2005 officieel geïnstalleerd en heeft als opdracht om namens de Vlaamse overheid coherente voorstellen te formuleren aan de kandidaat-investeerder, om het overleg en de acties binnen de verschillende administraties te structureren en te coördineren, en om knelpunten rond het binnenhalen van investeringen op te sporen en aan te pakken.

In de eerste jaren heeft de taskforce zijn nut al kunnen bewijzen. Sinds het tweede deel van 2006 werd er een geleidelijke toename van het aantal ad hoc vergaderingen van de taskforce vastgesteld. Dit zijn vergaderingen die bijeengeroepen worden rond concrete en dringende dossiers en die plaatsvinden buiten de tweemaandelijks vastgestelde samenkomsten van de taskforce. Met deze ad hoc samengeroepen taskforce kan met een aangepaste samenstelling een dossier beter aangepakt worden. Om in te kunnen spelen op de prioriteiten van het beleid werd begin 2007 ook het IWT opgenomen in de taskforce.

De taskforce moet uitgroeien tot een platform waar ieder belangrijk potentieel investeringsdossier voor Vlaanderen een technische coördinatie en opvolging krijgt. Om dit instrument optimaal te kunnen benutten zal in 2007 de inspanningen om het ruimer bekend gemaakt worden bij beïnvloeders en beslissingnemers opgedreven worden door FIT. Ook zal er naast dossierbehandeling meer nadruk komen op de derde taak namelijk het opsporen en aanpakken van knelpunten rond het binnenhalen van investeringen.

6.3.2 Relaties met de buitenlandse investeerder

De titel van de *Barometer van de Belgische Attractiviteit* die Ernst & Young in 2007 voor de vierde keer op rij publiceerde vat het als volgt samen *Belgisch investeringsklimaat: zonnig met toenemende bewolking*. Tijdens het onderzoek werd vastgesteld dat de groep die nieuwe investeringen overweegt is geslonken van 29% in 2006 naar 21% in 2007. De groep die niet van plan is om nieuwe investeringen te doen in België groeit zelfs van 64 naar 76%. Het investeringsklimaat is hierbij de basis, maar opnieuw komen we tot de vaststelling dat de nazorgstrategie van FIT cruciaal blijft.

Het doel van de nazorgstrategie bestaat erin de buitenlandse investeerders, die al in Vlaanderen aanwezig zijn, zo correct mogelijk te informeren en in te spelen op hun concrete behoeften. Dat gebeurt via informatiesessies, alsook door bedrijfsbezoeken. De nazorgstrategie bepaalt per jaar per regio het aantal bedrijven dat zal worden bezocht met als doel nieuwe investeringen te detecteren.

Om de nazorgstrategie optimaal te kunnen uitvoeren is de samenwerking met VLAO een belangrijke succesfactor, aangezien zij een belangrijke rol vervullen met betrekking tot de detectie en follow up van potentiële investeringen van bedrijven die reeds in Vlaanderen gevestigd zijn. Er werden duidelijke afspraken over strategische en operationele nazorg ten behoeve van de vestigingen in Vlaanderen. In de eerste helft van 2010 wordt een globale evaluatie van de samenwerking van FIT en VLAO gepland.

De meeste grote bedrijven in Vlaanderen maken deel uit van een multinational waarvan het beslissingscentrum meestal niet in Vlaanderen gelegen is. Vaak staat de Vlaamse dochteronderneming in scherpe concurrentie met vestigingen in andere landen. Indien de investering niet in Vlaanderen plaatsvindt, kan dat zware gevolgen hebben voor de toekomst van de Vlaamse vestiging. Daarom is hier voor FIT, dat beroep kan doen op zijn buitenlandse netwerk om intensieve contacten met het moederbedrijf te behouden, een belangrijke rol weggelegd.

Vlaanderen scoort in verhouding beter op het vlak van uitbreidingsinvesteringen dan op het vlak van nieuwe investeringen. In Europa zijn bijna driekwart van de projecten nieuwe investeringen (71%) tegenover 29% uitbreidingsprojecten. Voor Vlaanderen lag het aandeel uitbreidingsinvesteringen in 2005 op 45%. Het is echter belangrijk om ook meer te streven naar het aantrekken van nieuwe investeringsprojecten in die sectoren die een nieuwe impuls kunnen geven aan onze economie. Daarom kent de beheersovereenkomst van FIT, in de evaluatie van de strategische organisatiedoelstellingen, een groter gewicht toe aan nieuw buitenlandse investeringen dan aan uitbreidingsinvesteringen.

6.3.3 Vlaams imago

Voor het derde jaar op rij stelt de *Barometer van de Belgische Attractiviteit 2007* vast dat bedrijfsleiders die al activiteiten in België hebben, opvallend positiever over ons land zijn, dan diegene die hier nog niet actief zijn. De eerste categorie geeft België duidelijk een betere score; bij de tweede categorie heeft België een eerder zwak imago. De verschillende studies die Ernst & Young sedert 2004 uitvoerde, tonen aan dat België vooral met een imagoprobleem kampt. Ons land is nog te weinig bekend als investeringsland wanneer we verder kijken dan onze onmiddellijke buurlanden. Op langere termijn vormt dit toch een bedreiging. Om in de toekomst buitenlandse investeringen te kunnen blijven aantrekken en onze producten te promoten in het buitenland heeft Vlaanderen behoefte aan een duidelijker en beter imago. De troeven die we bezitten zijn in het buitenland onvoldoende bekend.

Die betere bekendheid begint met de vertegenwoordigers van Vlaanderen in het buitenland. Het nieuwe logo voor gebruik in het buitenland dat op 25 september 2006 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd, maakte een einde aan het versnipperde optreden. De verschillende agentschappen en departementen die internationaal communiceren – en waarvan FIT veruit het belangrijkste is – behouden wel hun identiteit, maar zullen voortaan alle ook het nieuwe logo van Vlaanderen als sublogo, als kwaliteitsvol herkomstlabel gebruiken.

Tevens wordt er gewerkt aan een betere positionering van Vlaanderen zelf in het buitenland. De nieuwe promotiefilm voor Vlaanderen, *Flanders: best of both worlds*, die voor de eerste maal op 10 november 2005 in Shanghai werd getoond, is hiervan een overtuigend bewijs. Het traditionele beeld van een ‘land van bier en chocolade’ wordt bijgestuurd. Ook wordt niet enkel meer de troef van onze logistieke infrastructuur en centrale ligging uitgespeeld. Vlaanderen beschikt immers over bedrijven die in verscheidene sectoren internationaal aan de top staan en heeft met IMEC, VIB, IBBT en VITO strategische onderzoeksinstellingen van wereldformaat.

Het actieprogramma van FIT zal voorzien in de uitvoering van een strategie om het economische imago van Vlaanderen in het buitenland te verbeteren. Het nieuwe marketingplan van FIT zal rekening houden met de behoeftes voor imagoverbetering voor zowel buitenlandse investeerders als handelspromotie.

Op basis van de prioritaire sector-regio combinaties, zoals die zullen worden opgenomen in de focusstrategie van FIT, zal FIT naar de gespecialiseerde zakenpers of sectorpublicaties de troeven van Vlaanderen naar voor schuiven. Ook seminars in het buitenland spelen hierbij een belangrijke rol; deze laatste zullen meer dan voordien gefocust worden. Dit in samenwerking met partners, zoals het VIL.

Er is echter ook nood aan een meer promotie van de nieuwe federale maatregelen die Vlaanderen ook aantrekkelijker maken als investeringsland. We denken hierbij in eerste instantie aan de notionele intrest en de rulingcommissie. Een beter promotie van deze maatregelen werkt ondersteunend bij het plaatsen van Vlaanderen op de short-list van buitenlandse investeerders. Daarom zal er samen gewerkt worden met de federale overheid om deze instrumenten beter te promoten.

6.3.4 Diversificatie van de oorsprong van buitenlandse investeringen

Sinds jaar en dag is Vlaanderen afhankelijk van buitenlandse investeringen uit een beperkt aantal landen. Dit was vorig jaar nog steeds zo. Net geen kwart van de projecten in 2006 werd gerealiseerd door Amerikaanse investeerders, wat tevens het grootste aantal gecreëerde banen opleverde. Nederland, Frankrijk en Duitsland, traditioneel belangrijke investeerders in Vlaanderen, zorgen samen voor één derde van de projecten in 2006. India, Japan en het Verenigd Koninkrijk delen ten slotte de vijfde plaats in de top van belangrijkste investeerders in Vlaanderen. Om de investeringen op lange termijn te blijven verzekeren is er nood aan een verdere diversificatie in de oorsprong van de landen waar de investeringen vandaan komen. Dankzij de fusie van Export Vlaanderen en de Dienst Investeren in Vlaanderen op 1 juli 2005 werd het buitenlandse netwerk, dat als opdracht heeft om potentiële investeerders naar Vlaanderen te halen, sterk uitgebreid: van 6 posten in het buitenland naar 71. Dat biedt de mogelijkheid om, zoals in het regeerakkoord staat, de focus voor het aantrekken van investeringen uit te breiden naar West-Europa, Korea, Taiwan, Australië, Nieuw-Zeeland, Singapore, China en India. De beheersovereenkomst van FIT gaat nog een stap verder en vraagt dat het operationele plan van FIT gekwantificeerde doelstellingen bevat voor de sector-regiofocusstrategie die het agentschap hanteert.

Een eerste prioriteit blijft China. Daarom legt de Chinastrategie zo sterk de nadruk op de noodzaak om proactief Chinese bedrijven te benaderen met het oog op het investeren in Vlaanderen. FIT heeft dit in een aantal concrete actiepunten vertaald. Begin 2006 maakte FIT op zijn website plaats voor een versie in het Chinees, om de toegankelijkheid voor Chinese investeerders te verhogen. In augustus 2006 werd een Chinese versie van de *Legal Guide* voor investeerders ter beschikking gesteld. Die gids geeft een antwoord op veelvoorkomende vragen over het opstarten van een onderneming in

Vlaanderen. Verder zal FIT ook op het terrein een concreet prospectieprogramma opzetten om Chinese investeerders naar Vlaanderen aan te trekken.

Behalve China beschikt ook India en de andere BRIC-landen over een enorm reservoir van bedrijven die op korte of langere termijn in het buitenland zullen investeren. Voorlopig vinden die bedrijven nog onvoldoende hun weg naar Vlaanderen. Indische bedrijven kennen de weg al via overnames en staat samen met Japan op de vijfde plaats van oorsprong van buitenlandse investeringen in 2006, maar ook hier blijft het aantrekken van nieuwe investeringen belangrijk. FIT zal in zijn actieplan voor India dan ook extra inspanningen leveren om meer Indische bedrijven naar Vlaanderen te trekken.

6.3.5 Bedrijvencentra voor buitenlandse investeerders in Vlaanderen

Om zaken te doen in het buitenland is het voor een onderneming veelal een meerwaarde om een eigen vertegenwoordiger te hebben op de lokale markt. Bovendien is het zo dat een potentiële investering veelal in verschillende fases verloopt, gaande van een éénmansprospectiekantoor over een grotere verkoopseenheid tot een regionaal hoofdkantoor.

Om de eerste fase, die aanleiding kan zijn tot een grotere investering later, beter te ondersteunen, worden de troeven van de bedrijvencentra in Vlaanderen beter afgestemd op de behoeften van de potentiële buitenlandse investeerder. Het nieuwe subsidiebesluit bedrijfsgebouwen van 11 mei 2007, speelt hier op in met de strategische bedrijvencentra. De beheersovereenkomst van FIT stelt duidelijk dat FIT actief wordt betrokken bij de strategische bedrijvencentra. Dit impliceert een actieve ondersteuning van de buitenlandse ondernemers in deze bedrijvencentra, alsook de bekendmaking van de troeven van deze bedrijvencentra bij potentiële investeerders. De strategische bedrijvencentra zijn ook een concreet antwoord op het actiepunt rond de oprichting van dienstencentra in Vlaanderen voor Chinese ondernemingen, zoals opgenomen in de Vlaamse Chinastrategie.

6.3.6 Stuurgroep Investeren

Nieuwe buitenlandse investeringen geven de economie extra zuurstof, aangezien het veelal gaat om investeringen in nieuwe sectoren, die in de toekomst nieuwe uitbreidingen en groei met zich mee kunnen brengen. Ernst & Young stelt in zijn jaarlijkse barometer van de Belgische attractiviteit dat het onduidelijk imago van België ons hier echter in blijft parten spelen. België blijft namelijk achteraan bengelen in het Europese peloton als het aankomt op het totaal aantal nieuwe projecten en dit toont aan dat onze economie afhankelijk is van een aantal sectoren en van bedrijven die hier reeds actief zijn.

Gezien het belang van buitenlandse investeringen voor ons economisch weefsel wenst FIT een specifieke strategische denkoefening te maken met betrekking tot het aantrekken en begeleiden van buitenlandse investeerders. De bestaande strategie zal voor het einde van 2007 geactualiseerd worden, zowel met betrekking tot de geografische als de sectorale focus. Het resultaat van de oefening moet de bepaling zijn van landen, sectoren en combinaties van de twee waar FIT zich prioritair op zal focussen in haar prospectie activiteiten.

6.4 Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, Doelstelling 2 en 3

6.4.1 EFRO : Doelstelling 2

Vlaanderen kan bij de uitvoering van het sociaal-economisch beleid eveneens een beroep doen op Europese middelen. In het kader van de nieuwe programmaperiode 2007 – 2013 van het cohesiebeleid, werd m.b.t. Doelstelling 2 “Regionaal concurrentievermogen en werkgelegenheid”, een bedrag van 201 miljoen euro verkregen uit het EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling) voor de ondersteuning van initiatieven welke bijdragen tot het versterken van de economische groei en het bevorderen van de werkgelegenheid (Lissabon – doelstellingen).

Een eerste stap tot aanwending van deze Europese middelen betrof het opstellen van een Nationaal Strategisch Referentiekader (NSRK) voor België, aansluitend bij de Europese Verordeningen inzake

het nieuwe Cohesiebeleid en de Communautaire Strategische Richtsnoeren (CSR). De bijdrage van Vlaanderen werd, na een brede consultatieronde, definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 15 december 2006.

De Vlaamse bijdrage werd vervolgens verder uitgewerkt in het Doelstelling 2-operationeel programma 2007 – 2013, dat – eveneens na een algemene consultatieronde – door de Vlaamse Regering definitief werd goedgekeurd op 16 mei 2007 en ingediend bij de Europese Commissie. Voor dit nieuwe operationele programma gelden een aantal belangrijke innovaties:

- a) Themagerichte i.p.v. gebiedsgerichte benadering;
- b) Financiële concentratie op 4 beleidsprioriteiten;
- c) Beheer door een centraal programmasecretariaat en provinciale/stedelijke contactpunten;
- d) Organisatie van een projectoproep systeem;
- e) Elektronische indiening van projectvoorstellen (e-government);
- f) Belangrijke synergie met de strategische doelstellingen van het Agentschap Economie.

In tegenstelling met vorige programmaperiodes is het operationeel programma 2007 – 2013 voor de eerste maal van toepassing op het gehele Vlaamse grondgebied. De inspanningen worden niet langer toegespitst op beperkte gebieden (gebiedsgericht) maar gaan uit van belangrijke thema's welke bijdragen tot de Lissabon-doelstellingen.

De financiële middelen worden daarbij geconcentreerd op 4 prioriteiten:

- 1) Stimuleren van kenniseconomie en innovatie: gericht op sensibilisering en begeleiding, samenwerking en internationalisering, vernieuwende voorbeelden van kennisvalorisatie en innovatie van de plattelandseconomie;
- 2) Bevorderen van het ondernemerschap: gericht op het stimuleren van ondernemerszin en – vaardigheden, het creëren van een faciliterend start-, groei- en overnamekader, en het stimuleren van internationaal ondernemen;
- 3) Verbeteren van de ruimtelijk-economische omgevingsfactoren: gericht op de duurzame versterking van de economische poorten en de multimodale bereikbaarheid, kwaliteitsvolle bedrijfshuisvestingsmogelijkheden, Vlaamse en subregionale hefboomprojecten en het benutten van verduurzamingspotenties van economische concentraties;
- 4) Bevorderen van de stedelijke ontwikkeling: gericht op geïntegreerde stedelijke ontwikkelingsprojecten in de 13 Vlaamse centrumsteden en het Vlaams stedelijk gebied rond Brussel, en kleinschalige stedelijke projecten op buurt – en wijkniveau in Antwerpen en Gent.

Het totale geraamde programmabudget bedraagt 500 miljoen euro. Naast de EFRO – middelen ad. 201 miljoen euro (gelijkmatig verspreid over de 4 prioriteiten), wordt tevens een financiële bijdrage geleverd door het Vlaamse Gewest en de regionale/lokale besturen (220 miljoen euro) en de privé-sector (80 miljoen euro).

Het programma zal in tegenstelling tot de voorbije periode beheerd en ondersteund worden door één centraal programmasecretariaat bij het Agentschap Economie, bijgestaan door provinciale lokale contactpunten en grootstedelijke contactpunten in Antwerpen en Gent.

De selectie van de gesubsidieerde projecten zal voor de prioriteiten 1 en 2 gebeuren via een oproepsysteem (calls) waarbij o.m. de output- en resultaatindicatoren van een project belangrijke toetsstenen zullen vormen. Voor de prioriteiten 3 en 4 zullen projectvoorstellen doorlopend tijdens de programmaperiode kunnen worden ingediend. Beslissingen inzake de projecten zullen worden genomen in het Toezichtscomité, bestaande uit de Vlaamse ministers, de vertegenwoordigers van de provinciale en lokale autoriteiten en de sociale partners.

Aansluitend bij de talrijke inspanningen van de Vlaamse regering op het vlak van e-government, zullen de projectvoorstellen digitaal worden ingediend en afgehandeld. De ontwikkeling van een geïntegreerd informaticasysteem voor deze elektronische indiening, monitoring van het programma en uitwisseling van gegevens met de Europese Commissie, vormt een verder essentieel actiepoint.

De inbedding van het EFRO-programma in het Agentschap Economie zal een efficiënt beheer toelaten gezien reeds een belangrijke ervaring terzake werd opgebouwd en de vereiste infrastructuur en competenties optimaal aanwezig zijn. De programmaprioriteiten sluiten eveneens naadloos aan bij de strategische doelstellingen van het Agentschap. Daarbij kan het EFRO-programma als testbed dienen voor nieuwe initiatieven en kan de synergie tussen het beheer van Doelstelling 2 en Doelstelling 3 (Interreg) volledig worden aangewend. Tevens kan de regisseursfunctie tussen de verschillende actoren in de sociaal-economische streekontwikkeling hierdoor optimaal worden ontwikkeld.

Na de definitieve goedkeuring van het programma door de Europese Commissie zal een Vlaamse startmanifestatie worden georganiseerd om het ruime publiek te informeren. Daarnaast zijn voor de promotoren op provinciaal niveau informatiecampagnes gepland. Deze info- en promotiecampagnes zullen worden gevoerd op basis van een professioneel opgesteld communicatieplan. De globale doelstelling is om eind 2007 op kruissnelheid te zijn en tevens de eerste oproepen tot het indienen van projecten te lanceren.

6.4.2 EFRO : Doelstelling 3 (ex-Interreg)

Net zoals het Vlaamse EFRO Doelstelling 2 programma “Regionaal concurrentievermogen en werkgelegenheid”, staat Europese Territoriale Samenwerking voor de periode 2007-2013 helemaal in het teken van een versnelde realisatie van de doelstellingen uit de Lissabon en Göteborg agenda’s.

Opmaak en goedkeuring van de nieuwe programma’s

Gedurende 2007 werd geïnvesteerd in de opmaak van de operationele programma’s voor Europese Territoriale Samenwerking (Doelstelling 3) waaraan Vlaanderen zal participeren.

Hiervoor waren de volgende acties noodzakelijk:

- het verrichten van studiewerk wat de mogelijke inhoud van de programma’s betreft;
- het voeren en coördineren van consultaties in Vlaanderen gericht op potentiële projectpromotoren en beleidsmatige stakeholders; daarbij werd actief op zoek gegaan naar nieuwe potentiële promotoren/stakeholders in het licht van de nieuwe prioriteiten (Lissabon & Göteborg) voor samenwerking;
- de redactie van de operationele programma’s in samenwerking met andere partnerlanden en – regio’s;
- het voeren en coördineren van de onderhandelingen met deze partners en de Europese Commissie over de finale inhoud van deze programma’s.

Op één programma na, werden alle operationele programma’s voor Territoriale Samenwerking reeds goedgekeurd door de Vlaamse Regering en finaal bij de Europese Commissie ingediend. Het gaat hierbij om de volgende programma’s:

Grensoverschrijdende territoriale samenwerking

- Vlaanderen-Nederland
- Euregio Maas-Rijn
- Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen

Transnationale territoriale samenwerking

- Noordzee Regio
- Noordwest Europa

Interregionale territoriale samenwerking

- Interreg IVC
- Interact
- Urbact II

De Europese Commissie zal de operationele programma's vermoedelijk in het najaar van 2007 goedkeuren. Een nieuw grensoverschrijdend maritiem programma zal nog in het najaar van 2007 aan de Vlaamse regering voorgelegd worden alvorens het bij de Europese Commissie in te dienen. De opmaak hiervan ging pas in april 2007 van start. De goedkeuring van dit programma wordt verwacht begin 2008.

Opstart van de programma's en lanceren van de projectoproepen.

Zodra de programma's goedgekeurd zijn, zullen de Comités die instaan voor de uitvoering ervan samengesteld worden. Tegelijkertijd zullen zij de eerste projectoproepen lanceren. De eerste projecten zullen mogelijk reeds eind 2007 – begin 2008 goedgekeurd worden.

Het is voor Vlaanderen belangrijk om van bij de start mee de agenda en inhoud te bepalen van de verschillende projectoproepen. Via het Agentschap Economie zal er toezicht op worden gehouden dat Vlaanderen deze pro-actieve rol vervult en dat Vlaamse beleidsprioriteiten mede gerealiseerd en ondersteund worden.

Ter ondersteuning van potentiële Vlaamse promotoren zal het Agentschap Economie in 2008 onder meer een workshop "Projectindiening in programma's voor Europese Territoriale Samenwerking" organiseren.

Beheersovereenkomsten

Met het oog op de dagelijkse uitvoering van deze programma's zullen de nodige werkafspraken worden gemaakt en eventueel beheersovereenkomsten afgesloten worden met zowel andere bestuursniveau's in Vlaanderen als met buitenlandse overheden.

Participatie

De ultieme doelstelling is een versnelde realisatie van de Lissabon en Göteborg doelstellingen via een intensievere samenwerking tussen personen, instellingen, bedrijven...over heel de Unie. Vlaanderen dient optimaal te profiteren van de kansen voor samenwerking en een versnelde opname/absorptie van innovatieve projectresultaten op het vlak van economie en innovatie, transport en mobiliteit, milieu en energie, ... die door deze programma's geboden wordt.

De participatiegraad van Vlaamse actoren in deze programma's en de intensiteit waarmee zij Europees samenwerken zal onder meer als een graadmeter fungeren voor het afmeten van het succes van deze programma's voor Vlaanderen.

Wat specifiek de transnationale samenwerkingsprogramma's betreft, is het de bedoeling om in te spelen op de kans die door de EU geboden wordt om een Vlaams contactpunt op te richten om promotoren maximaal te begeleiden naar deelname aan deze programma's.

6.5 CIP – Euro Info Centre

De Vlaamse overheid heeft, door de creatie van een consortium samengesteld uit het Agentschap Economie, VLAO en IWT, ingespeeld op de nieuwe oproep van de Europese Commissie voor een geïntegreerde aanpak van de Euro Info Centra en de Innovation Relay Centra (Europees kaderprogramma voor concurrentievermogen en innovatie "CIP")

Het consortium beoogt de KMO's in Vlaanderen een volledig en geïntegreerd gamma van diensten te verschaffen op het vlak van bedrijfsvoering en innovatie. Inhoudelijk zal deze dienstverlening zich concentreren rond 3 pijlers:

- bedrijfsadvies inzake EU-beleid, maatregelen en mogelijkheden en faciliteren van internationale

- samenwerking tussen ondernemingen;
- innovatie ondersteuning door het bevorderen van internationale innovatiepartnerschappen, en het vergemakkelijken van de toegang tot internationale netwerken en kennis, het versterken van de banden tussen onderzoek en bedrijfsleven en het oplossen van knelpunten in de innovatieketen;
 - de promotie van het 7^e Europese Kaderprogramma inzake onderzoek en ontwikkeling en de begeleiding van KMO's naar deelneming.

Bij deze dienstverlening zal een maximale klanteneffectiviteit worden nagestreefd door het implementeren van het “no wrong door” principe voor het Vlaamse bedrijfsleven, het systematisch in kaart brengen van de klantenbehoeften, specifiek en gerichte innovatieondersteuning, het coördineren van de dienstverleningspakketten voor internationalisering van de Vlaamse partners en het implementeren van klantentevredenheids-metingen.

Bij de implementatie van de maatregel zal ook maximaal worden samengewerkt met de bedrijfsorganisaties. Bij een aantal bedrijfsorganisaties is immers een sterk uitgebouwde dienstverlening rond Europese zaken operationeel. Deze opgebouwde ervaring zal maximaal gecapitulariseerd worden in de verdere uitbouw van het CIP – loket in Vlaanderen.

HOOFDSTUK 7: INTERNATIONAAL ONDERNEMEN

In 2006 duurde de wereldwijde hoogconjunctuur verder en groeide de wereldeconomie wederom aan een sterk ritme. De Wereldhandelsorganisatie schat voor 2006 de groei van de mondiale productie van goederen en diensten op 3,7%, het tweede sterkste percentage sinds 2000 en afgetekend hoger dan de 3,2% van 2005.

De wereldhandel

In dit gunstige klimaat kon ook de wereldhandel zich verder ontwikkelen, met een belangrijke toename van de wereldwijde export in zowel goederen als diensten. Opvallend daarbij is enerzijds dat de sterkste export- en importgroei genoteerd werd voor het Gemenebest van Onafhankelijke Staten, en anderzijds dat China in de tweede jaarhelft van 2006 meer goederen exporteerde dan de Verenigde Staten en zo voor die periode de tweede grootste exportregio van goederen werd na de EU.

Trends en cijfers

De wereldwijde export van goederen groeide met 15,4%, die van diensten met 11%. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met de 14% en 11% respectievelijk voor goederen en diensten van 2005. Met dit hogere groeiritme voor de wereldhandel dan voor de wereldeconomie zet de globalisering zich verder.

Evolutie van de wereldhandel

Projecties van het Internationaal Monetair Fonds indiceren dat het positieve economische klimaat ook in 2007 en 2008 zou blijven voortduren op een bovengemiddeld niveau, zij het met iets lagere groeipercentages voor de globale output en de wereldhandel dan in 2006.

In dit positieve klimaat blijven er evenwel enkele – niet onmiddellijk bedreigende – risico's bestaan die de verwachte hoge groei zouden kunnen afremmen: een verdere vertraging van de economie in de Verenigde Staten, een opstoot in de inflatie bij hogere olieprijsen en productietekorten, en het risico op een sterke, langdurige correctie van de financiële markten.

Met de voortschrijdende internationalisering van de wereldeconomie, is het respectieve belang van de dienstensector, de investeringsstromen en de efficiëntie van nationale regulatoren gegroeid ten koste van dat van de goederenhandel.² De handel in diensten belooft in de komende jaren de motor te worden van wereldwijde economische groei. De doorgedreven specialisatie van productieprocessen, en het toenemende belang van wereldwijde netwerken daarin, alsook de opkomst van nieuwe markten hebben ertoe geleid dat de geografische actieradius van internationaal ingestelde bedrijven vandaag de dag veel meer van de aardbol omspannt dan dat totnogtoe het geval was.

Een ruime consensus situeert de belangrijkste groeimarkten buiten de trans-Atlantische economische zone, die vandaag de dag instaat voor de grootste economische activiteit; m.n. in de BRIC - landen en de Aziatische tijgers in Zuidoost- en Oost-Azië. Het is duidelijk dat het aankweken van een exportreflex naar voornoemde regio's van wezenlijk belang is voor de economische toekomst van Vlaamse exportbedrijven. De positie van internationaal ingestelde Vlaamse bedrijven in deze groeimarkten is volledig afhankelijk van de mate waarin zij een antwoord kunnen bieden op de uitdagingen waarvoor het globaliseringsproces hen stelt. Bepalende factoren in dat verband zijn o.a. hun specialisatie, hun positionering in de internationale dienstenhandel en hun aantrekkelijkheid voor investeerders.

² De dienstensector maakt gemiddeld 70% van de Europese economieën uit. Handel in diensten daarentegen, maakt slechts 20% van de totale wereldhandel uit. De voortgezette liberalisering van de dienstenhandel houdt dus de belofte van een enorm groeipotentieel in zich; ook voor de Vlaamse economie.

Teneinde het potentieel van de wereldeconomie verder te ontwikkelen, zodat hun bedrijven hiervan de vruchten kunnen plukken, voeren regeringen van over de hele wereld vrijhandelsonderhandelingen op multilateraal en bilateraal niveau. De belangrijkste van al deze onderhandelingen is die op multilateraal niveau: de Doha-Ontwikkelingsagenda. Aangevat in 2001, voorziet deze ronde voor het eerst expliciet in de integratie van de ontwikkelingslanden in het mondiale handelsstelsel. Sinds hun opstart in 2001 verlopen de onderhandelingen binnen de WTO zeer moeizaam.³ De WTO-leden hopen op een doorbraak ná het zomerreces 2007. Indien er tegen eind 2007 geen akkoord komt, ziet het er naar uit dat de afsluiting van de DDA mogelijk zal worden uitgesteld tot 2009.

Aansluitend op de multilaterale vrijhandelsonderhandelingen in het kader van de WTO, lopen er eveneens bilaterale vrijhandelsonderhandelingen. Voortbouwend op de basisregels overeengekomen in van de WTO, kunnen dit type van handelsverdragen namelijk veel verder gaan in het openen van markten (markttoegang) en het overeenkomen van gemeenschappelijke regels voor de handel in diensten, directe investeringen, de bescherming van intellectuele eigendomsrechten, mededinging, openbare aanbestedingen en geschillenbeslechting.

Vrijmaking van de wereldhandel

Vlaanderen & het EU-Handelsbeleid

Voor het aanpakken van de talloze handelsbarrières waarmee Europese bedrijven in (groei)markten buiten de EU worden geconfronteerd, doen de EU-Lidstaten een beroep op de Europese Commissie als een cruciale onderhandelaar voor extracommunautaire handel.⁴ Als vertegenwoordiger van een economische unie die instaat voor een kwart van de wereldwijde economische rijkdom, beschikt zij immers over de nodige argumenten om derde landen te overtuigen.

In de praktijk vertaalt dit zich in een tweesporenbeleid. Als vertegenwoordiger van de EU binnen de Wereldhandelsorganisatie (WTO) voert de Commissie multilaterale onderhandelingen met derde landen. Complementair met deze benadering voert ze ook bilaterale gesprekken met specifieke partnerlanden en landengroepen over de mogelijkheid van het sluiten van vrijhandelsovereenkomsten. Tot slot, is er nog een rol voor de Commissie weggelegd inzake markttoegang. Als bewaker van de Europese Interne Markt, beschermt zij Europese bedrijven tegen oneerlijke concurrentie, o.a. via het gebruik van handelsdefensieve instrumenten. Als promotor van Europese economische belangen, draagt zij via het Europese Markttoegangsbeleid dan weer bij tot de verbetering van de toegang voor Europese bedrijven in derde markten.

In het voorbije jaar werd het EU-Handelsbeleid (of Gemeenschappelijk Handelsbeleid, GHB) geactualiseerd. In oktober 2006 legde de Commissie nieuwe krachtlijnen vast in de Mededeling *Europa als wereldspeler: Wereldwijd concurreren*.⁵ Hiermee verankerde ze (o.a. op vraag van de Europese bedrijfswereld) de vernieuwde EU-aandacht voor zowel bilaterale vrijhandelsonderhandelingen als de talloze handelsproblemen waarmee Europese bedrijven te maken krijgen in extracommunautaire markten. Naar aanleiding van deze Mededeling, werd in de loop van 2007 het licht op groen gezet voor het openen van nieuwe bilaterale vrijhandelsonderhandelingen met handelspartners in Oost- en Zuidoost-Azië, Centraal-Amerika en de in Andes.

³ Men denkt hierbij bijvoorbeeld aan de mislukking van de WTO Ministeriële Conferentie van Cancun (september 2003) en de teleurstellende resultaten van Hongkong (december 2005).

⁴ Met extracommunautaire markten bedoelt men de markten gelegen buiten de Europese Economische Ruimte. Deze bestaat uit het volledige lidmaatschap van de EU plus Noorwegen, Liechtenstein en IJsland. Hoewel de laatste drie landen geen lid zijn van de EU nemen ze wel deel aan de Interne Markt.

⁵ Europese Commissie, "Europa als wereldspeler: wereldwijd concurreren", COM(2006) 567, Brussel, 04.10.06. Op 13.11.06 bekrachtigde de Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen (RAZEB) deze krachtlijnen via Raadsconclusies. Zie: Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen, Raadsconclusies 2760ste zitting, persmededeling 14779/06, Brussel, 13.11.06.

In april 2007 bracht de Commissie een nieuwe Mededeling uit, *Europa als wereldspeler: een sterker partnerschap voor markttoegang ten behoeve van Europese exporteurs*, waarin ze nader inging op markttoegangsproblemen van Europese bedrijven.⁶ Dixit de Commissie dient het Europese Markttoegangsbeleid zich voor te nemen om het Europese bedrijfsleven te helpen met concrete markttoegangsproblemen en handelsbarrières in extracommunautaire markten, via “een resultaatgerichte aanpak, [en] met de snelheid en doeltreffendheid die bij de moderne handelsrealiteit horen”.⁷ Belangrijk voor Vlaamse exportbedrijven is dat daarbij expliciet aandacht wordt besteed aan de problemen van KMO's.

Als in antwoord op de “Wereldspeler”-Mededelingen en de nieuwe ontwikkelingen binnen het EU-Handelsbeleid, besloot de Vlaamse Regering op 19 juli 2007 om haar beleidsdoelstellingen en instrumenten beter af te stemmen op de actuele context van het vernieuwde EU-Handelsbeleid en een actieve deelname van de Vlaamse overheid aan het federale handelsoverleg mogelijk te maken.⁸

Met haar beslissing bevestigde de Vlaamse Regering nogmaals dat ze prioritair belang hecht aan de succesvolle onderhandeling van de Doha Ontwikkelingsagenda. De ontwikkelingen in de komende maanden zullen bepalend zijn voor de kansen op een succesvolle afronding van de huidige ronde WTO-vrijhandelsonderhandelingen tegen het einde van 2007. De lancering van nieuwe bilaterale vrijhandelsonderhandelingen met belangrijke Vlaamse handelspartners, in het bijzonder met India, Zuid-Korea, Zuidoost-Azië en China, alsook de vernieuwde Europese aandacht voor markttoegangsproblemen konden eveneens rekenen op groot enthousiasme vanwege de Vlaamse Regering.

Binnen bilaterale en multilaterale vrijhandelsonderhandelingen hecht de Vlaamse Regering groot belang aan de onderhandelingsluiken betreffende landbouw, industriële goederen en diensten. Daarnaast heeft de regeringsbeslissing van 19/7/07 ook oog voor een aantal belangrijke thema's van de internationale handel. Volgens de Vlaamse Regering is het boeken van vooruitgang dan ook gewenst op het vlak van:

- handel en ontwikkeling (speciale en gedifferentieerde behandeling voor ontwikkelingslanden);
- handel en duurzaamheid (respect voor milieu- en sociale normen);
- handel en culturele diversiteit (bescherming en bevordering van de culturele diversiteit);
- handel en regelgeving (in het bijzonder de vereenvoudiging van handelsprocedures).

De beleidsmatige opvolging van nieuwe voorstellen en initiatieven binnen het GHB en lopende vrijhandelsonderhandelingen, verloopt via de werkgroep EU-Handelsbeleid. Het Departement Internationaal Vlaanderen staat in voor de coördinatie en het secretariaat van deze gemengde werkgroep, samengesteld uit vertegenwoordigers van alle leden van de Vlaamse Regering en hun overheidsdiensten.

De werkgroep functioneert als het orgaan bij uitstek waarin het EU-handelsoverleg binnen de Vlaamse overheid wordt gestructureerd.⁹ De werkgroep is eveneens belast met de vertolking van Vlaamse

⁶ Europese Commissie, “Europa als wereldspeler: een sterker partnerschap voor markttoegang ten behoeve van Europese exporteurs”, COM(2007) 183, Brussel, 18.04.07. De strategie die in dit document uit de doeken wordt gedaan, bouwt voort op bestaande initiatieven rond markttoegang. Tot de actualisering van de Europese markttoegangstrategie werd besloten op basis van een extern doorlichtingrapport en een publieke consultatie, waaraan het Vlaamse Agentschap voor Internationaal Ondernemen en VOKA aan Vlaamse zijde deelnamen.

⁷ COM(2006) 567, p. 5.

⁸ Zie nota aan de Vlaamse Regering betreffende “Het Gemeenschappelijke Handelsbeleid van de EU: Actuele ontwikkelingen en tendensen – Vlaamse belangen, beleidsdoelstellingen en beleidsinstrumenten” (d.d. 19.07.07).

⁹ Deze werkgroep werd (her)opgericht in 2004. Zie nota aan de Vlaamse Regering betreffende: “De Wereldhandelsorganisatie, verslag over het Genève-akkoord van 31 juli 2004, en oprichting van een WTO-werkgroep binnen de Vlaamse overheid” (d.d. 03.12.04). Eertijds stond deze werkgroep bekend onder de

standpunten in externe overlegfora, zoals, bijvoorbeeld, het federale coördinatie-mechanisme en het Raadgevende Comité Markttoegang.

Een goed deel van de operationele instrumenten aansluitend bij de Europese markttoegangstrategie zijn in handen van het Vlaamse Agentschap voor Internationaal Ondernemen. Het Agentschap staat in voor de verlening van informatie, documentatie, advies en begeleiding betreffende alle aspecten van de internationale handel en het internationaal ondernemen. Via het buitenlandse netwerk van Vlaamse Economische Vertegenwoordigers is Vlaamse deelname aan concrete acties rond specifieke handelsproblemen mogelijk. Gebruik makend van de beschikbare Europese instrumenten, heeft het meldpunt handelsbelemmeringen dan weer tot doel om actief de handelsbelemmeringen aan te pakken waarmee Vlaamse bedrijven te maken krijgen in extracommunautaire markten (cf. infra).¹⁰ Sinds 2006 beschikt het Agentschap ook over een databank handelsbelangen, die de Vlaamse handelsbelangen in extracommunautaire markten in kaart brengt (cf. infra).

Hulp voor Handel

Aid for Trade vormt geen deel van de formele agenda van de Doha-ronde en de onderhandelingen hierover werden succesvol afgerond. De werkgroep *Aid for Trade* legde zijn rapport neer op 27 juli en de EU heeft bij monde van commissievoorzitter Barroso aangekondigd hiervoor 2 miljard euro vrij te maken. Hierbij engageert de EU zich om technische en financiële ondersteuning te leveren aan de ontwikkelingslanden, opdat die volwaardig aan de wereldhandel kunnen deelnemen.

Vorig jaar werden een aantal initiatieven ten gunste van KMO-ontwikkeling in Zuid-Afrika gesteund. In 2007 worden de mogelijkheden onderzocht om initiatieven op het vlak van handel en ontwikkeling te ondersteunen in het kader van het internationale handelsbeleid. Hierbij zal in de eerste plaats aandacht besteed worden aan initiatieven die het ondernemerschap en de deelname van zuidelijk Afrika aan de internationale handel bevorderen.

Bilaterale investeringsverdragen van de BLEU

Tijdens deze legislatuur werden de instemmingsdecreten bekrachtigd en afgekondigd voor de BLEU-overeenkomsten met: Azerbeidzjan, Bahrein, Bosnië en Herzegovina, Botswana, China, Congo (Democratische Republiek), Ethiopië, Guatemala, Libië, Madagaskar, Mauritius, Mozambique, Nicaragua, Pakistan, Peru, Servië en Montenegro¹¹, Uganda en de Verenigde Arabische Emiraten.

De Overeenkomsten met Rwanda, Sudan¹² en Zuid-Korea werden ondertekend.

benaming “werkgroep WTO”. Op 19 juli 2007 besloot de Vlaamse Regering om deze benaming te wijzigen in “werkgroep EU-Handelsbeleid”, teneinde deze in overeenstemming te brengen met de agenda van het Gemeenschappelijke Handelsbeleid van de EU, die zich geenszins beperkt tot de multilaterale vrijhandelsonderhandelingen in het kader van de WTO. Bovendien vormt de huidige benaming een betere weergave van de manier waarop Vlaanderen de multilaterale vrijhandelsonderhandelingen opvolgt. Er is namelijk geen sprake van een directe Vlaamse participatie in de WTO-onderhandelingen. Enkel de Commissie is daartoe gemachtigd. Via het federale overleg betreffende het EU-Handelsbeleid beschikt Vlaanderen echter over de mogelijkheid om zijn zegje te hebben over het mandaat van de Commissie voor de multilaterale onderhandelingen binnen de WTO.

¹⁰ Zie nota aan de Vlaamse minister bevoegd voor buitenlandse handel betreffende het “Meldpunt handelsbelemmeringen” (d.d. 31.08.06). Directe aanleiding hiervoor was de vaststelling door de Vlaamse overheid dat de informatie over Vlaamse handelsbelangen in deze markten slechts gefragmenteerd beschikbaar was en beleidsmatig onderbenut werd.

¹¹ Montenegro werd onafhankelijk op 3 juni 2006. Servië is de rechtsopvolger voor internationale verdragen. De Overeenkomst met Montenegro heeft verder uitwerking tot wanneer zij hetzij bevestigd hetzij heronderhandeld wordt.

¹² De BLEU-overeenkomst met Sudan werd op 7 november 2005 ondertekend. Om politieke redenen werd de procedure voorlopig opgeschort.

Voor de Overeenkomsten met Kirgizië, Mauritanië, Nigeria, Panama, Qatar en Syrië verleende de Vlaamse Regering haar goedkeuring en machtiging tot ondertekening.

(Her)onderhandelingen over BLEU-Overeenkomsten worden gevoerd met Jordanië, Rusland, Turkije, Turkmenistan, Singapore, Maleisië.

7.1 Een centrale rol voor Flanders Investment & Trade

De Vlaamse overheid heeft ervoor gekozen om van FIT het centrale agentschap ter ondersteuning van het internationaal ondernemen van en naar Vlaanderen te maken. FIT is het scharnierpunt voor de initiatieven die de Vlaamse overheid neemt om het internationaal ondernemen in al zijn facetten te ondersteunen.

Om een volwaardig aanspreekpunt te kunnen zijn voor alle vragen met betrekking tot internationaal ondernemen moeten de mogelijkheden die FIT biedt ter ondersteuning van het internationaal ondernemen nog beter worden bekendgemaakt bij de doelgroep en moet de toegangsdrempel om op de diensten van FIT een beroep te doen zo laag mogelijk liggen.

Dit gebeurde in het afgelopen jaar onder andere door de fysieke integratie van de provinciale kantoren van FIT in de provinciale antennes van VLAO.

De Beheersovereenkomst

Omdat FIT dicht bij het bedrijfsleven staat en vlot moet kunnen inspelen op de internationale economische uitdagingen, werd bij het uittekenen van de structuur Beter Bestuurlijk Beleid geopteerd om FIT als een extern verzelfstandigd agentschap (EVA) op te richten. Als EVA heeft FIT een grote autonomie om zijn opdracht te realiseren. De sleutel tot die autonomie ligt in de beheersovereenkomst die de Vlaamse Regering op 20 juli 2006 heeft goedgekeurd. Het was de eerste beheersovereenkomst die met FIT of een van zijn voorgangers gesloten werd. Zoals vastgesteld in het kaderdecreet Bestuurlijk Beleid van 18 juli 2003 heeft het Vlaams Parlement de overeenstemming tussen de beheersovereenkomst en de doelstellingen van de goedgekeurde beleidsnota getoetst.

De beheersovereenkomst verankert de beleidsopties inzake internationaal ondernemen voor de rest van de legislatuur en vertaalt deze in de strategische organisatiedoelstellingen van FIT. Een halfjaarlijkse rapportering door FIT over de uitvoering van de beheersovereenkomst moet garanderen dat FIT zijn opdrachten ook daadwerkelijk uitvoert. Vermits de raad van bestuur van FIT voor meer dan de helft bestaat uit bedrijfsleiders of mensen uit het economische middenveld, is het nu mee de verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven om erop toe te zien dat de engagementen uit de beheersovereenkomst worden nageleefd en de doelstellingen worden gerealiseerd.

De beleidsdoelstellingen van de Vlaamse Regering inzake internationaal ondernemen werden in de beheersovereenkomst van FIT vertaald in de volgende vier strategische organisatiedoelstellingen (SOD's):

1. het leveren van een significante bijdrage tot de bevordering van het internationaal ondernemen door bedrijven die in Vlaanderen gevestigd zijn, met speciale aandacht voor KMO's;
2. het leveren van een significante bijdrage tot het aantrekken en verankeren van buitenlandse investeringen naar en in Vlaanderen;
3. het stimuleren van duurzaam en ethisch internationaal ondernemen;
4. het verlenen van een uitmuntende dienstverlening aan zijn klanten.

Een eerste klantenbevraging, die ook diende als nulmeting, vond begin 2007 plaats. Een extern bureau voerde via een telefonische enquête een steekproef uit bij 406 klanten die in het afgelopen jaar beroep hadden gedaan op FIT met betrekking tot het luik internationaal ondernemen en 31 bedrijven die in de afgelopen twee jaar hebben samengewerkt met FIT voor een investeringsproject. Hieruit bleek dat ruim 90% van de bedrijven tevreden tot uiterst tevreden zijn over de dienstverlening van FIT.

Bijna zes op tien Vlaamse bedrijven zegt dankzij de informatie en netwerking van FIT concrete handelsoportunities te hebben ontdekt in het buitenland. Een kwart verwacht dat dit nog zal

gebeuren. 67% van degene die, als gevolg van de dienstverlening van FIT, concrete opportuniteiten in het buitenland hebben ontdekt, geven aan dat ze, als gevolg van de dienstverlening van FIT, nieuwe activiteiten op het vlak van internationaal ondernemen hebben gerealiseerd.

Dit zijn, zeker gezien het feit dat het slagen van een project meestal meer dan een aantal maanden in beslag neemt, zeer mooie resultaten. Het toont aan dat FIT een meerwaarde heeft voor de bedrijven, maar we blijven steeds streven naar verbetering. Vooral de open vragen die ruimte gaf aan de bedrijven om mee te geven wat zij vinden dat de sterkste en de zwakste punten zijn van FIT. Hieruit is het mogelijk om in eerste instantie al een aantal verbeterpunten te selecteren.

De beheersovereenkomst legt een grote nadruk op prestatiemeting: het realiseren van de strategische organisatiedoelstellingen wordt opgevolgd aan de hand van tien kritische performantie-indicatoren. Aangezien het de eerste keer is dat een dergelijke prestatiemeting zal plaatsvinden binnen FIT, werd eerst de nulmeting afgerond en wordt dan de normering van de kritische performantie-indicatoren voor de resterende jaren van de beheersovereenkomst vastgelegd. Dit zal als addendum aan de beheersovereenkomst worden toegevoegd.

7.2 De Vlaamse buitenlandse handel in kaart gebracht

Algemeen gesteld heeft de Vlaamse economie offensieve belangen op het vlak van de handel in *industriële goederen, diensten* (bedrijfsdiensten, financiële diensten, telecommunicatie, bouw- en baggerwerken, distributie, transport en logistieke diensten, toerisme en recreatie), *milieugoederen en –diensten*, en in de zgn. *nieuwe handelsthema's* (vereenvoudiging van het handelsverkeer, mededinging, investeringen, openbare aanbestedingen en de bescherming van intellectuele eigendomsrechten). In deze sectoren wordt de verbetering van de markttoegang vooropgesteld, via de progressieve eliminatie van bestaande tarifaire en niet-tarifaire barrières. Omgekeerd, heeft de Vlaamse economie defensieve belangen in de sectoren van de *landbouw* en de *gevoelige dienstensectoren*: (openbare audiovisuele, culturele, onderwijs-, gezondheids- en welzijndiensten). Een afdoende bescherming van deze sectoren dient te worden voorzien.

7.2.1 Vlaamse export en de handelsbalans

De Vlaamse uitvoer van goederen is in 2006 gestegen tot 178,2 miljard euro, een stijging met 5,6% ten opzichte van 2005. Vlaanderen doet het daarmee iets minder goed dan in 2005, toen de uitvoer toenam met 6,6%; maar scoort ongeveer even goed als de Belgische export, die in 2006 met 5,9% toenam. Daarmee blijft het aandeel van Vlaanderen in de totale Belgische uitvoer status quo op 80%.

Geografische spreiding van de uitvoer

De Vlaamse uitvoer blijft hoofdzakelijk bestemd voor de Europese Unie van 25 lidstaten, met een aandeel van 74,8% in 2006. De stijging van de export binnen de EU bedroeg in 2006 6,7%, ruim 1% boven de gemiddelde exportgroei en meer dan 2% beter dan in 2005, toen die 4,6% bedroeg. Deze stijging is in eerste instantie te danken aan de sterke toename van onze uitvoer naar de nieuw lidstaten (gemiddeld +18% in de EU-10). Bij de oude lidstaten valt de export naar Nederland op (+8,5%), dat daarmee onze tweede afzetmarkt wordt na Duitsland. Ook voor de andere Europese landen kent Vlaanderen een sterke stijging van de export, waarbij Rusland (+34,8%), Oekraïne (+29,1%), Bulgarije (+25,2%) en Roemenië (+23,1%) blikvangers zijn. De niet-EU-landen trekken zo het groeipercentage van de uitvoer naar het Europese continent verder omhoog tot 7,2%.

Ook de exportgroei naar Afrika (+15,8%) lag boven het Vlaamse gemiddelde en deed zelfs 5% beter dan in 2005. In Azië moest de Vlaamse uitvoer net geen 4% inleveren, met een daling van de export naar Israël (-16,2%) en India (-12,2%) ten gevolge van een geringere diamanthandel, en naar Japan (-10,7%) met een mindere uitvoer in de automotive sector. Door de goede exportgroei naar Hongkong

(+10,5%), V.A.E. (+8,9%) en ook China (+4,9%) wordt de achteruitgang in Azië beperkt. Azië blijft ook veruit de belangrijkste extracommunautaire doelregio voor Vlaanderen, met 40,5% van de Vlaamse extracommunautaire uitvoer in 2006.

De uitvoer naar de Verenigde Staten, goed voor ruim 70% van de Vlaamse afzet op het Amerikaanse continent, moest in 2006 ruim 7% inleveren, hoofdzakelijk ten gevolge van een verminderde afzet van farmaceutische producten, maar ook van minerale producten en machines. Die kan mogelijk verbonden worden aan de opvallende verzwakking van de binnenlandse vraag in de VS in de tweede jaarhelft van 2006. In Canada (+9,4%) en ook in Zuid-Amerika (+13,6%) deed Vlaanderen het daarentegen uitermate goed, duidelijk afgetekend boven de gemiddelde Vlaamse uitvoergroei.

Sectorale spreiding van de uitvoer

In 2006 bleven de vijf belangrijkste uitvoersectoren ongewijzigd ten opzichte van 2005, met in volgorde van belangrijkheid: de chemische en farmaceutische nijverheid, vervoermaterieel, machines en elektrisch materieel, kunststoffen en rubber, en de onedele metalen. Samen waren zij goed voor meer dan 62% van de totale Vlaamse uitvoer. In het oog springt de sterke toename van de uitvoer van onedele metalen (+21,3%), sector die intussen 9,5% opmaakt van de Vlaamse export. De diamantsector kende daarentegen een moeilijk jaar (-3,5%).

Invoer blijft hoger dan uitvoer

Voor het tweede jaar op rij is de invoer naar Vlaanderen hoger dan de Vlaamse uitvoer. In 2006 bedroeg de Vlaamse invoer 182,7 miljard euro, wat 6,9% meer was dan in 2005. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de stijging van de prijzen van olie, gas en andere grondstoffen. Verwacht wordt dat als de energie- en grondstofprijzen dalen, we opnieuw zullen evolueren naar een 'overschot op de handelsbalans'. Verder blijft Vlaanderen ook een aanzienlijke negatieve balans behouden met Japan en met China, dat de zevende leverancier van Vlaanderen blijft en in 2006 goed was voor 3% van de Vlaamse invoer.

7.2.2 Buitenlandse investeringen in Vlaanderen

De directe buitenlandse investeringen in Vlaanderen zijn in 2006 gestegen tot een indrukwekkend niveau. De cijfers van FIT tonen een stijging van het aantal projecten van 143 in 2005 naar 153 in 2006, een toename met 10 projecten. Enkele grote projecten zorgden voor een forse stijging van het investeringsbedrag en het aantal bijgekomen jobs. Het investeringsbedrag verdubbelde bijna van 1,44 miljard euro in 2005 tot 2,78 miljard euro in 2006; het aantal gecreëerde jobs steeg tot 4034 (2939 in 2005). Hiermee komen de telling van FIT voor 2006 op een uitzonderlijk goed resultaat.

Voor liefst 60 van deze projecten betrof het nieuwe investeringen (greenfield). In 50 gevallen ging het over uitbreidingsprojecten, en in 43 gevallen over overnames. In 2005 was deze verdeling nog 52 nieuwe projecten, 58 uitbreidingsprojecten en 33 overnames. Daarmee is er in 2006 een verbetering van de verhouding tussen greenfield en uitbreidingsinvesteringen merkbaar.

Net geen kwart van de projecten werd gerealiseerd door Amerikaanse investeerders, wat tevens het grootste aantal gecreëerde banen opleverde. Nederland, Frankrijk en Duitsland, traditioneel belangrijke investeerders in Vlaanderen, zorgen samen voor één derde van de projecten in 2006. India, Japan en het Verenigd Koninkrijk delen ten slotte de vijfde plaats in de top van belangrijkste investeerders in Vlaanderen.

Uit de European Investment Monitor van Ernst & Young komen gelijkaardige observaties naar voren. Volgens die cijfers houdt België in 2006 stand als top-5 investeringsregio in Europa met 185 investeringsprojecten, een positie die in 2005 verworven werd. Enkel Spanje, dat een uitzonderlijk sterke groei in investeringen kent, haalt ons in. De top-3 bestaat onveranderd ten opzichte van 2005 uit het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland. 105 van de naar België aangetrokken investeringen

werden in Vlaanderen gerealiseerd (57% van het totaal), waarmee Ernst & Young een bijna status quo optekent voor Vlaanderen. Dit verschil met de cijfers van FIT is te verklaren door het feit dat Ernst & Young, in tegenstelling tot FIT geen overnames meetelt in haar statistieken.

7.3 Maximaliseren van de Vlaamse economische belangen

7.3.1 Het aanzetten tot internationaal ondernemen van new-to-export bedrijven

Begin dit jaar bleek uit een studie die VOKA – kamer van koophandel Mechelen uitvoerde in samenwerking met Akron Consulting dat elke euro die geïnvesteerd werd in een exporterend bedrijf, resulteerde in een tewerkstelling die tot driemaal hoger ligt dan bij niet exporterende bedrijven. De omzet zou zelfs tot vijfmaal hoger liggen. Er werd dan ook gepleit voor een verdere internationalisering van de regio door onder meer het aantrekken en inbedden van internationale spelers. Dit is natuurlijk een belangrijk element, maar daarnaast is het ook belangrijk om in Vlaanderen bestaande en gevestigde ondernemers te begeleiden naar het buitenland.

De huidige groeimarkten liggen echter niet meer direct bij onze buurlanden, en zelfs niet meer in Europa. De toenemende globalisering zorgt voor een grotere concurrentie, wat Vlaamse bedrijven ertoe dwingt om nieuwe internationaal gerichte strategieën uit te werken. Het blijft een permanente opdracht van FIT om bedrijven te sensibiliseren voor internationaal ondernemen en hen in dit proces te begeleiden. FIT organiseert hiervoor regelmatig informatiesessies rond bepaalde landen of rond bepaalde thema's (bijvoorbeeld agentuurovereenkomsten, exportfinanciering). Kennis- en ervaringsuitwisseling wordt gestimuleerd door nieuwe exporteurs in contact te brengen met internationaal meer beslagen bedrijven tijdens zendingen of workshops. Met de exportmeter wordt de exportvaardigheid van een bedrijf gemeten, wat nadien kan leiden tot een individueel begeleidingstraject door een exportbegeleider.

Het stimuleren en begeleiden van ondernemingen in een vroeg stadium bij hun internationalisering blijft een duidelijk aandachtspunt. De ondersteuning van new-to-exportondernemingen naar buitenlandse markten is immers als een van de kerntaken in de beheersovereenkomst van FIT opgenomen. Bij de nulmeting in dit kader stelde men vast dat slechts 3% van het huidige klantenbestand van FIT minder dan 3 jaar geleden is begonnen met exporteren of nog niet met export is gestart. Hoewel het ondersteunen van alle bedrijven op nieuwe markten een blijvende opdracht blijft van FIT, is het cruciaal dat meer bedrijven een internationaal potentieel ontwikkelen. Na een analyse van welke sectoren en bedrijven in aanmerking komen, zal FIT een actieve benadering uitwerken om nog meer startende exporteurs te bereiken.

7.3.2 Technologische Attachés

Er bestaat een duidelijk positieve relatie tussen innovatie en de internationale gerichtheid van een land. Uit het onderzoek *Je bent ondernemend en je start wat: over starten in Vlaanderen* (2005) van het steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en Innovatie blijkt onder meer dat driekwart van de starters in traditionele sectoren niet exporteren, terwijl de helft van de hoogtechnologische starters meer dan 50% van hun omzet uitvoert, en dat vooral buiten Europa.

Een recent onderzoek van Agoria toonde aan dat 33% van de Vlaamse export voortkomt uit de technologische industrie. Het aandeel van de wederuitvoer is echter te hoog en de uitvoer naar de BRIC-landen te laag. 80% van de export van de technologische nijverheid gaat naar West-Europa, tegenover 75% van de traditionele export. De groei zit echter in de verre markten.

De internationale ervaring van de oprichters van hoogtechnologische bedrijven bepaalt sterk het succes van die bedrijven. Bedrijven die zich toeleggen op innovatieve producten hebben een extra troef op de internationale markt, maar ze hebben niet steeds de nodige tijd of ervaring om zich op hun internationalisering toe te leggen. Bovendien werd aangetoond dat Vlaamse ondernemingen die in het buitenland actief zijn, kennis verkrijgen van creatieve en innovatieve trends en op die manier opnieuw innovatie en efficiëntie uitlokken bij hun toeleveranciers en medewerkers in Vlaanderen.

We moeten vaststellen dat het aandeel van hoogtechnologische producten in de totale Vlaamse export lager ligt dan bij andere, vergelijkbare landen. In 2005 bedroeg dit cijfer voor Vlaanderen 7,2% ten opzichte van een Europees gemiddelde van 17,8%.

Aangezien Vlaanderen duidelijk achterop hinkt, moeten we ons richten op het stimuleren van meer onderzoek en ontwikkeling en creativiteit, en moeten we een grotere internationalisering nastreven. FIT zal een samenwerking aangaan met het IWT opdat innovatieve en technologische bedrijven op de volledige waaier aan (aangepaste) steun van de overheid kunnen rekenen.

Om Vlaamse bedrijven met hoogtechnologische en kennisintensieve activiteiten beter te kunnen begeleiden op buitenlandse markten, heeft FIT in 2007 vier ‘technologische’ vertegenwoordigers aangeworven. Één specialist in ICT voor India, (New Delhi) en één voor de Westkust van de VS (Los Angeles). Een specialist in biotechnologie voor de Oostkust van de VS (New York) en een expert in nano- en biotechnologie voor Japan (Tokyo). Een vijfde technologische attaché, een specialist in milieu en energie voor China (Beijing) zal in de komende maanden aangeworven worden.

De ‘technologische’ vertegenwoordigers zullen in die markten een belangrijke rol spelen, naast de eventueel al aanwezige Vlaamse economische vertegenwoordiger, zowel voor het aantrekken van investeringen als voor de bevordering van het internationaal ondernemen.

Gezien het ruimere doelpubliek en de specifieke sector gebeurt de *inhoudelijke, strategische*, taakbeschrijvende aansturing van het netwerk in samenspraak tussen de verschillende partijen betrokken bij de internationalisering van de innovatie en technologie in Vlaanderen. Dit kan bv. In een stuurgroep met o.m. FIT, IWT, AWI, DiV, VRWB, Voka, Agoria, Leuven R&D en anderen. Dit mond jaarlijks uit in een actieve betrokkenheid bij het opstellen van de sector-regio focusstrategie binnen het operationeel plan en het ondernemingsplan met betrekking tot deze sector.

Operationele, dagelijkse aansturing gebeurt, gezien zijn centrale rol, binnen FIT.

Voor de aanwerving van de ‘technologische’ vertegenwoordigers werd vanaf 2007 een extra budget van 1,75 miljoen euro voorzien op de begroting van FIT. In 2010 zal er een algemene evaluatie van de werking van de technologische vertegenwoordigers voorzien worden.

Een ander nieuwe instrument dat de technologische samenwerking tussen bedrijven zal ondersteunen zijn akkoorden die Vlaanderen afsluit met andere landen om de ondersteuning van betrokken bedrijven te verzekeren. Een eerste voorbeeld hiervan is het Programme d’Accord Industriel dat in november 2006 werd gesloten met Québec.

De samenwerking heeft als doel om technologische samenwerking te bevorderen en ondersteunen tussen Vlaanderen en Québec. FIT staat in voor de implementatie ervan en zal in het kader van de focusstrategie onderzoeken met welke landen of regio’s een dergelijk akkoord een meerwaarde betekend voor de Vlaamse ondernemers.

Ook de Vlaamse economische diplomaten van 2007 die van 4 tot 7 september plaatsvonden stonden in het teken van innovatie en creativiteit. *Naderhand aan te vullen...*

7.4 Instrumenten en strategieën

7.4.1 Erkenning van de faciliterende rol van bedrijfsgroeperingen en gemengde kamers van koophandel

Om beter te kunnen voldoen aan de eisen van het internationaal ondernemen werd de subsidieregeling ter ondersteuning van individuele ondernemingen in 2005 herzien en uitgebreid. Deze nieuwe regeling ging in op 1 oktober 2005 en is nu op kruissnelheid gekomen.

De initiële dotatie 2006 voor deze vorm van individuele steun bedroeg 3.582.000 euro. Om beter aan de gestegen vraag te kunnen beantwoorden, werd dit bedrag in september 2006 verhoogd met 2 miljoen euro. Voor 2007 werd het initiële budget verdubbeld.

Om de transparantie te vergroten zal in 2008 de dotatie 41.06 worden opgesplitst. Tot nu toe had deze rubriek betrekking op zowel de subsidies aan bedrijfsgroeperingen en gemengde kamers van koophandel als op de subsidies aan individuele bedrijven. De nieuwe basisallocatie 41.09 zal 2.250.000 euro bevatten, middelen die uitsluitend zullen aangewend worden voor subsidiëring van de kamers en bedrijfsgroeperingen.

Onder de regeling van 2005 konden bedrijfsgroeperingen op een quasi identieke manier als de bedrijven subsidies aanvragen voor hun prospectieactiviteiten op het vlak van export. Deze benadering was echter onvoldoende dynamisch gebleken en hield geen rekening met de actieve rol die bedrijfsgroeperingen kunnen spelen in het internationale ondersteuningsbeleid. De kamers van koophandel in Vlaanderen, beroepsorganisaties en bedrijfsverenigingen moeten hun leden er actief toe kunnen aanzetten om internationaal te ondernemen. Daarnaast kunnen ook de gemengde kamers van koophandel in België en in het buitenland een faciliterende rol spelen in de internationale handelsrelaties tussen Vlaanderen en het land of de regio waar zij actief zijn. Deze organisaties kunnen bijdragen tot de goede economische betrekkingen tussen België en het doelland en kunnen hun leden ondersteunen bij het zakendoen aldaar.

Daarom keurde de Vlaamse Regering op 10 februari 2006 het besluit goed tot vaststelling van de voorwaarden en de regels inzake de toekenning van subsidies voor projecten ter bevordering van de uitvoer door bedrijfsgroeperingen en gemengde kamers. Het besluit stelt een callsysteem in, waarbij bedrijfsgroeperingen en gemengde kamers projecten kunnen indienen die bijdragen tot het internationaal ondernemen bij hun leden. De projecten worden geëvalueerd en gescoord aan de hand van een aantal vooraf bepaalde criteria zoals de economische meerwaarde voor Vlaanderen, het duurzame, ethische en innovatieve karakter, evenals de wijze waarop de projecten aansluiten bij het Vlaams beleid inzake internationaal ondernemen. De best gerangschikte projecten krijgen een subsidie van maximum 50%.

Om de werking van het Vlaams besluit na te gaan, heeft het Departement Internationaal Vlaanderen een evaluatie opgestart. Het doel van deze beleidsevaluatie is nagaan of de oorspronkelijke doelstellingen van het subsidiebesluit, projectfinanciering voor vernieuwende projecten vanwege bedrijfsgroeperingen en gemengde kamers van koophandel en businessclubs die Vlaamse bedrijven ondersteunen bij het internationaal ondernemen, gehaald werd.

7.4.2 Subsidies voor uitrustingsgoederen en haalbaarheidsstudies gecentraliseerd bij FIT

Binnen het kader van het Beter Bestuurlijk Beleid (BBB) was één van de doelstellingen om te komen tot een betere aflijning van de verschillende bevoegdheden. In dat licht werden alle steunmaatregelen ter bevordering van het internationaal ondernemen ondergebracht bij FIT. Begin 2006 werden de subsidies met betrekking tot het ter beschikking stellen van Vlaamse uitrustingsgoederen, met het oog op de exportbevordering naar landen of regio's aangeduid door de Vlaamse Regering, ondergebracht bij FIT.

Op 10 april 2006 keurde de Vlaamse Regering het besluit tot toekenning van subsidies voor haalbaarheidsstudies goed. Het betreft een steunmaatregel voor een gedeeltelijke financiering van de haalbaarheidsstudies inzake bouw- en milieuprojecten in het buitenland met Vlaamse betrokkenheid. Het beheer van deze steunmaatregel werd toegekend aan FIT.

7.4.3 Oprichting van een Vlaams Trustfund bij de International Finance Corporation

De International Finance Cooperation (IFC) is de pijler voor de private sector binnen de Wereldbank Groep. De organisatie heeft als doelstelling duurzame private investeringen in ontwikkelingslanden te bevorderen om zo armoede tegen te gaan en levenskwaliteit te verbeteren. De IFC ondersteunt private

ondernemingsprojecten in ontwikkelingslanden door leningen, kapitaalparticipaties, het verschaffen van een vlotte toegang tot internationale financiële markten, en het verlenen van advies en technische assistentie aan lokale ondernemers en overheden.

De IFC heeft een eigen trustfundprogramma, het Technical Assistance Trust Fund Program (TATF). TATF werd opgestart in 1988 en bestaat uit verscheidende donortrustfunds. Donoren zorgen voor middelen op korte termijn voor eenmalige technische assistentie, uitgewerkt door externe consultants in het kader van investeringsprojecten. TATF wordt gesponsord door 23 donorlanden en -regio's, die per jaar voor 15 tot 20 miljoen dollar ongeveer 100 tot 150 projecten ondersteunen.

De Vlaamse Regering besliste op 8 december 2006 een Vlaams trustfund binnen het TATF op te richten. Een samenwerkingsovereenkomst die de concrete modaliteiten van het trustfund regelt, werd ondertekend op 13 december 2006 door de Vlaamse Regering, FIT en IFC. De implementatie van de samenwerkingsovereenkomst gebeurt door FIT. De projecten van het trustfund worden op de website van FIT gepubliceerd: www.flandersinvestmentandtrade.com.

De Vlaamse overheid maakte twee miljoen euro vrij vanuit de provisie voor het economische relancebeleid en stortte het bedrag op 7 maart 2007 in het Vlaamse trustfund. Het fonds is voor een deel (50%) gebonden, zodat er ook kan worden gewerkt met Vlaamse consultants. Omwille van beleidscoherentie zal de samenwerkingsovereenkomst bijzondere aandacht schenken aan projecten in Zuid-Afrika, Mozambique en Malawi, de partnerlanden voor Vlaanderen op het vlak van ontwikkelingssamenwerking. Volgende activiteiten kunnen gefinancierd worden: opstellen van (pre-) haalbaarheidsstudies, opzetten van piloot- of demonstratieprojecten, technische hulp bij het bijsturen van bestaande projecten in moeilijkheden, technische hulp bij de transfer van technologie, technische hulp bij privatiseringen en hulp bij het opstarten van Vlaamse investeringen in ontwikkelingslanden.

Opdat de projectmanagers van het IFC het Vlaamse trustfund optimaal zouden benutten, gaf de Vlaamse overheid volgende sectorale klemtonen aan dit fonds mee: milieu en watervoorziening en -zuivering, industrie en productie, infrastructuur (in het bijzonder havens en luchthavens) en de ontwikkeling van de private sector met een klemtoon op kleine ondernemingen.

Het Vlaamse trustfund is een instrument dat ondersteuning biedt aan Vlaamse consultants die geselecteerd willen worden voor een opdracht bij de Wereldbank. Vlaamse consultancycontracten kunnen tevens een hefboom zijn voor aannemers en toeleveranciers die in een latere projectfase aan bod komen.

IFC maakte het Vlaamse trustfund op 4 maart 2007 ook via de internationale pers bekend. FIT publiceerde op zijn website op 24 april 2007 een persbericht en kondigde het verzenden van een vragenlijst aan de Vlaamse ondernemingen met interesse voor deelneming aan deze projecten aan. [Dat zal in het najaar van 2007 gebeuren] Op basis van de respons op deze vragenlijst zal FIT een shortlist opmaken ten behoeve van IFC.

Voor de selectie van de opdrachten komen zowel individuele experts als ondernemingen in aanmerking. De opdrachten gaan dus niet noodzakelijk naar grote bedrijven, integendeel. Naast consultants in de letterlijke zin van het woord komen ook de volgende ondernemingen in aanmerking: fabrikanten of leveranciers van technologie en uitrusting, projectleiders en hun technische partners; etc.

FIT kreeg alvast één concrete vraag van IFC voor het aanwerven van twee Spaanstalige ingenieurs/consultants voor de aanleg van wegen in Colombia, en is inmiddels op zoek naar overeenstemmende profielen in de Vlaamse bedrijfswereld. Een jaar na de reële opstart van het Vlaams "Technical Assistance Trust Fund", omstreeks april 2008, wordt geëvalueerd in welke mate de geografische focus aan bod komt in de projecten van het Vlaamse trustfund en zo nodig worden voorstellen geformuleerd om een ondervertegenwoordiging te remediëren. Drie jaar na de

ondertekening wordt de samenwerkingsovereenkomst door de drie partijen geëvalueerd. De resultaten hiervan worden aan de Vlaamse Regering voorgelegd.

7.4.4 Operationalisering Fonds Vlaanderen Internationaal

Uit de studies *Delokalisatie, innovatie en werkgelegenheid* van het Planbureau (juni 2000) en *Nieuwe internationaliseringstrategieën van Vlaamse ondernemingen* van het Steunpunt Ondernemerschap, Ondernemen en Innovatie (december 2004) bleek al duidelijk de positieve correlatie tussen de investeringen van een bedrijf in het buitenland en de groei van zijn omzet, zijn toegevoegde waarde, zijn tewerkstelling en zijn directe investeringen in Vlaanderen. Die bevindingen werden zeer recent nog bevestigd in de studie *Internationaliseringperspectieven voor het MKB – Ervaringen in drie Europese regio's* van ING (februari 2006): de verwachte effecten van *captive offshoring* (de term die de studie gebruikt voor de oprichting van een eigen vestiging in het buitenland) zijn positief voor de Vlaamse economie, omdat er per saldo geen werkgelegenheid verloren gaat en de fiscale afdrachten zullen toenemen door hogere omzet- en winstgroei. De studie wijst ook uit dat de oprichting van een buitenlandse vestiging trouwens voornamelijk is bedoeld om nieuwe afzetmarkten efficiënter te kunnen aanboren en om betere toegang te krijgen tot buitenlandse kennis, en slechts in een minderheid van de gevallen gebeurt omwille van kostenbesparingen.

Met het Fonds Vlaanderen Internationaal wil de Vlaamse Regering de financiering van buitenlandse vestigingen door Vlaamse bedrijven vergemakkelijken, door als minderheidsaandeelhouder mee in het kapitaal van de buitenlandse dochter te participeren. Het fonds ging in oktober 2006 definitief van start. Midden september 2007 werden reeds 3 dossiers goedgekeurd voor een totaalbedrag van 1.900.000 euro. Ook FIT zal actief meewerken aan de bekendmaking van het fonds bij de KMO's in Vlaanderen.

7.4.5 Stimulering van bedrijvenclusters

Internationalisering is de motor achter de groei van een KMO. Zeker voor kleinere bedrijven is het zinvol om de krachten te bundelen om nieuwe markten te betreden. Het is de taak van FIT om samenwerkingsopportunities tussen Vlaamse bedrijven actief te stimuleren. Het nieuwe personeelsplan van FIT voorziet in de aanwerving van productmanagers die instaan voor de contacten met bepaalde sectoren en dus ook actief moeten meewerken aan de verdere uitbouw van bedrijvenclusters. Deze productmanagers zullen voor het einde van 2007 aangenomen worden.

Naast de bedrijvenclusters is het belangrijk om ook de verschillende actoren van het economische middenveld in een aantal sectoren samen te brengen. Voor twee sectoren nam FIT al het initiatief om die actoren in een zogenaamd platform te verenigen: het Vlaams Logistiek Platform en het Vlaams Automotive Platform.

Het Vlaams Logistiek Platform is een informeel overleg tussen officiële en semi-officiële instanties die in de logistieke sector actief zijn (de havenbedrijven, verenigingen van havengebonden bedrijven, BIAC, NMBS, regionale luchthavens, de binnenvaart, het wegtransport,...). Het Vlaams Instituut voor de Logistiek en FIT spelen een faciliterende rol. Opzet van het platform is om Vlaanderen als 'logistiek center of excellence' in het buitenland op de kaart te zetten, via een *unique selling proposition*. Hiervoor werden een gezamenlijke powerpointpresentatie en een promotiefilm gemaakt. De film zal in zeven talen ter beschikking worden gesteld aan alle leden van het platform, het buitenlands netwerk van FIT en de privébedrijven.

Het Vlaams Automotive Platform is een informeel overleg tussen een aantal vertegenwoordigers van federaties die actief zijn in de automotive sector. Ook hier is FIT als facilitator betrokken. Bedoeling van het platform is om Vlaanderen als automotive regio in het buitenland te promoten.

7.4.6 Partnersearch

Naast de klassieke export, winnen andere vormen van internationalisering aan belang. Vooral op verre markten denken steeds meer ondernemers aan investeringen in het buitenland, uitbesteding,

partnerschappen, technologieakkoorden, etc.. Heel wat studies tonen aan dat deze nieuwe vormen van internationalisering en met name, investeren/uitbesteden aan het buitenland positieve effecten hebben op de performantie en competitiviteit van de Vlaamse bedrijven, en dit zowel in termen van rendabiliteit als werkgelegenheid. Het laat Vlaamse ondernemers immers toe de waardenketen op te splitsen en meer toegang te krijgen tot buitenlandse knowhow, technologie en markten.

Bij deze vormen van internationaal zakendoen nemen de netwerken een steeds prominentere plaats in. Het komt er hierbij op aan goede buitenlandse partners te vinden. Uit een recente studie van VOKA blijkt dit nog steeds een grote hinderpaal te zijn voor de bedrijven.

Hier is een duidelijke rol weggelegd voor F.I.T. die door middel van zijn netwerk kan optreden als facilitator van internationale partnerschappen. Cruciaal hierbij is het screenen van partners op hun betrouwbaarheid. Er zal nagegaan worden op welke manier dit het beste kan, eventueel in samenwerking met derden. Door de krachten te bundelen en synergieën te creëren, kan de kwaliteit van een dergelijk systeem worden gegarandeerd.

7.4.7 Aansluiting bij de vier motoren voor Europa

Vlaanderen heeft de ambitie om bij de top van Europa te behoren. Daarom blijft Vlaanderen zijn activiteiten in het kader van het interregionaal samenwerkingsverband 'Vier Motoren voor Europa' actief voortzetten. Sinds januari 2005 werd Vlaanderen toegelaten tot de werkgroep Economie en nam ze deel aan gezamenlijke missies.

In februari 2007 nam Vlaanderen deel aan de missie naar India. Deze missie kaderde in het voorzitterschap van Rhône-Alpes waarin men de nadruk wou leggen op twee thema's, namelijk het gezamenlijk beleid ten opzichte van de Europese Unie met betrekking tot clusters en een gezamenlijke promotie van regio's buiten de Europese Unie. Mijn collega voor buitenlands beleid heeft de leiding van deze missie op zich genomen. De evaluatie hiervan was positief. In de toekomst zal Vlaanderen zoveel mogelijk deelnemen aan die missies die interessant zijn voor onze bedrijven en die aansluiten bij de strategie. FIT blijft zijn rol opnemen als permanent Vlaams vertegenwoordiger in de vergaderingen van de Vier Motoren en als organiserende partner van buitenlandse zendingen. De huidige voorzitter van de 'Vier Motoren voor Europa' is Baden Württemberg. Zij werken momenteel aan een missie naar Jekatarinenburg die zal plaatsvinden in van 6 tot 9 april 2008 met als thema levensmiddelen en medicijnen.

Naast de organisatie van deze handelsmissie werden ook eerste stappen gezet om na te gaan in hoeverre er samengewerkt kan worden op andere Europese thema's zoals voor het verkrijgen van Europese fondsen.

7.4.8 Club Diaspora

Op 13 juni 2005 werd de Club Diaspora gelanceerd, een virtueel netwerk van Vlamingen en niet-Vlamingen die actief zijn in het buitenland, een sterke band hebben met Vlaanderen én hun kennis en ervaring wensen te delen met ondernemers in Vlaanderen. De bedoeling is om bedrijven in Vlaanderen de kans te geven dit totnogtoe onaangeboorde potentieel van een Vlaams netwerk in het buitenland informeel aan te spreken en te betrekken bij hun internationale ambities.

Eind 2006 rondde Club Diaspora de kaap van 1.200 vrijwillige adviseurs in 84 landen en 35 economische sectoren. Een ledenlijst zoals die van Club Diaspora spreekt tot de verbeelding. Contacten leggen met de leden van dit netwerk betekent netwerken op hoog niveau en op lange termijn. Om dit project nog beter kenbaar te maken bij de ondernemingen in Vlaanderen heeft FIT, in samenspraak met Voka gewerkt aan een beter promotie ervan. Dit onder meer door Club Diaspora en zijn leden actief te betrekken en een vaste plek te geven bij reeds bestaande initiatieven waar bedrijven op aanwezig zijn. Ook in het 2007-2008 zal er verder gewerkt worden aan de promotie opdat dit netwerk optimaal benut kan worden.

Verder werden er inspanningen geleverd om buitenlandse alumni/alumnae van Vlaamse universiteiten en hogescholen voor projecten aan te trekken. In 2007 wil FIT onder andere virtuele fora oprichten

voor bepaalde landen. Een andere doelstelling is het opkrikken van het ledenaantal in groepipolen, in de eerste plaats de BRIC-landen.

7.4.9 Ondersteuning langdurige prospectie door tegemoetkoming huurkosten bij geselecteerde bedrijvencentra

Het concept van de diensten- of bedrijvencentra in het buitenland, waar kleine en middelgrote ondernemingen tegen een redelijke prijs een kleine ruimte kunnen huren voor een beperkte periode, is erg interessant voor startende bedrijven. Zij kunnen op deze manier alvorens daadwerkelijk over te gaan tot de oprichting van een eigen lokale entiteit, de markt gedurende langere tijd in kaart brengen. Dat is zeker van belang op markten die moeilijker toegankelijk zijn omwille van taal, cultuur, wettelijke en andere barrières.

Met zijn dienstencentrum in Shanghai heeft FIT de voorbije jaren aangetoond dat het de drempel om de Chinese markt te prospecteren aanzienlijk heeft kunnen verlagen voor een aantal Vlaamse bedrijven.

Uit eerder onderzoek blijkt dat de keuze voor een dienstencentrum in eigen beheer door FIT niet de meest optimale manier van werken was, omwille van de hoge up-front investeringskosten en omdat het beheer van vastgoed en het verlenen van allerlei ondersteunende administratieve diensten veraf staat van de kerntaken van de Vlaamse economische vertegenwoordigers in het buitenland. Daarom werd er voor geopteerd om voortaan samen te werken met bestaande buitenlandse dienstencentra, wat FIT moet toelaten om Vlaamse bedrijven veel sneller, goedkoper en op meer plaatsen, te ondersteunen.

Het besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 2007 wijzigde dan ook in die zin het eerdere besluit van de Vlaamse Regering van 27 mei 2005 tot vaststelling van de voorwaarden en de regels inzake de toekenning van subsidies voor activiteiten ter bevordering van de uitvoer. Het werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 23 april 2007.

Voor de dienstencentra in het buitenland wordt vanaf 2007 jaarlijks 600.000 euro uitgetrokken. Die middelen zijn afkomstig van de provisie voor het economische relancebeleid.

Die dienstencentra in het buitenland moeten aan de volgende criteria voldoen: het is een bedrijf dat of organisatie die op basis van gedeelde kosten modern uitgeruste kantoorruimte tegen betaling ter beschikking stelt van verschillende ondernemingen. Het is gevestigd in een land dat voorkomt op het operationeel plan op middellange en lange termijn, voorgesteld door de Raad van Bestuur van FIT. Bovendien moet het dienstencentrum opgenomen zijn op het door FIT dynamische, up to date gehouden en op zijn website toegankelijke lijst. Bij de samenstelling van de lijst wordt rekening gehouden met volgende criteria: meertalig secretariaat, individuele telefoonbeantwoording, post-administratie, domiciliëeringsfaciliteiten, juridische dienstverlening, vertaaldiensten, marketingadvies, ICT-ondersteuning, boekhouding, marktonderzoek, koerierdiensten, permanente toegankelijkheid, gunstige ligging, gemeenschappelijke infrastructuur zoals vergaderzalen, opslagruimte, parkeerruimte, keuken, sanitair, gemeenschappelijk gebruik en ter beschikking stellen van apparatuur zoals projectoren, telefoon, fax, kopieerapparatuur, internetaansluitingen, videoconferencing, LCD-projectoren enz.

De Vlaamse bedrijven die gebruikmaken van die dienstencentra kunnen onder bepaalde voorwaarden aanspraak maken op een financiële tegemoetkoming in de huurprijs (minimum drie maanden, maximaal achttien maanden tussenkomst in het gebruik). De aanvraag voor dergelijke tegemoetkoming kan on line, via de website van FIT worden ingediend.

Op 19 juni 2007 heeft Flanders Investment & Trade het in Beijing gevestigde Kingsphere Business Solutions officieel als dienstencentrum erkend, tijdens de prinselijke missie naar de V.R. China. Dit houdt in dat Vlaamse bedrijven die daar hun intrek nemen, hiervoor subsidies kunnen ontvangen van FIT. Drie Vlaamse bedrijven namen tot dusver al hun intrek in het dienstencentrum in Beijing. De

provincie Antwerpen, de universiteit van Leuven en de provincie Oost-Vlaanderen betonen interesse om er een afvaardiging in onder te brengen.

De volledige lijst van door F.I.T. erkende dienstencentra, waar voorlopig alleen dat van Beijing op figureert, is terug te vinden op www.flandersinvestmentandtrade.be onder de rubriek “subsidies”.

Prioritaire locaties voor de selectie van andere dienstencentra in 2008 zijn de BRIC-landen. Met name Brazilië, China, India en Rusland. Daarnaast kan Flanders Investment & Trade inspelen op opportuniteiten die zich voordoen zoals recent de oprichting van een lokale vertegenwoordiging door de provincie Oost-Vlaanderen in Vietnam (Ho Chi Minh City).

7.4.10 Oprichting van een meldpunt extracommunautaire handelsbelemmeringen bij FIT

Het belang van de extra-communautaire handel (buiten de EU) neemt toe. Vaak wordt de markttoegang voor onze bedrijven er echter nog gestoord door allerlei handelsbelemmeringen (cf. supra). Met de “Europa als Wereldspeler”-Mededelingen heeft de Europese Commissie duidelijk aangegeven dat deze problematiek een centrale plaats dient te krijgen binnen het EU-Handelsbeleid. Opmerkelijk in dat verband is de verschuiving van de aandacht van de kwantitatieve en andere beperkingen van handel die derde landen aan hun grenzen opleggen (tarieven, quota enz.) naar beperkende gebruiken en praktijken die handel in goederen en diensten belemmeren éénmaal voorbij de grenzen van deze landen (niet-tarifaire handelsbelemmeringen zoals douaneprocedures, certificatievereisten enz.).

Om deze problemen aan te pakken werd de idee gelanceerd van een nader te ontwikkelen strategisch partnerschap tussen de Commissie en de Lidstaten, deskundigen uit het economische middenveld (bijv. Kamers van Koophandel) en de bedrijfswereld, met als doel het verbeteren van de markttoegang in derde markten ten behoeve van Europese exporteurs (cf. supra). De nadruk zal daarbij komen te liggen op concrete acties op het terrein, de noden van exporterende KMO's en transparante informatieverstrekking en dienstverlening via de Europese databank Markttoegang.

Beslissing Raad van Bestuur (d.d. 06.10.2006): Opdat Vlaamse bedrijven zouden kunnen genieten van de voordelen van het vernieuwde Europese Markttoegangbeleid zette de Raad van Bestuur van het Vlaamse Agentschap voor Internationaal Ondernemen op 06.10.06 het licht op groen voor de uitbouw van een meldpunt extracommunautaire handelsbelemmeringen. Dit dient in te staan voor:

- a) de centrale registratie én verwerking van alle meldingen over extracommunautaire handelsbelemmeringen, via directe contactopname of via strategische partners van het Agentschap (zoals VoKa, de Euro-Infocentres en bedrijfsorganisaties enz.);
- b) de analyse van de gemelde problemen en de verwerking hiervan tot geaggregeerde gegevens;
- c) de regelmatige rapportering van vastgestelde handelsbelemmeringen aan de beleidsmakers, o.a. met het oog op de totstandkoming van weloverwogen Vlaamse standpunten t.a.v. het EU-Handelsbeleid en de interpellatie van de betrokken Belgische en Europese autoriteiten over handelsbelemmeringen ervaren door Vlaamse bedrijven;
- d) het faciliteren van het contact tussen Vlaamse bedrijven met concrete handelsbelemmeringen in extracommunautaire markten en de bevoegde diensten van de Europese Commissie belast met de eliminatie van dergelijke belemmeringen

Overleg met de Europese Commissie: Om de coherentie van de werking van het meldpunt met het Europese Markttoegangsbeleid te verzekeren, had het Agentschap in het voorjaar 2007 regelmatig contact met de Dienst Markttoegang van de Europese Commissie.

In de zomer van 2007 ontwikkelde het Agentschap een informaticatoepassing voor de registratie en beheer van dossiers betreffende handelsbelemmeringen. Begin september werd deze toepassing operationeel, samen met het bijhorende online registratieformulier, dat via de website van het Agentschap (www.flandersinvestmentandtrade.be) kan worden opgevraagd. Tijdens het netwerkevenement van het Agentschap te Zaventem op 6 september 2007 kond de Vlaamse minister bevoegde voor het buitenlandse beleid melden dat het meldpunt handelsbelemmeringen operationeel was geworden.

Sinds juli 2006 beschikt het Agentschap over een databank handelsbelangen (DAHB), die de Vlaamse handelsbelangen in extracommunautaire markten in kaart bracht. Als dusdanig is de DAHB een cruciaal instrument in de werking van het meldpunt handelsbelemmeringen. Het is namelijk op basis van de gegevens in de DAHB dat het meldpunt kan rapporteren aan beleidsmakers en andere belanghebbende partijen. De DAHB bestaat uit een gebruiksvriendelijke Lotus-toepassing, die gemakkelijk omzetbaar is in universeel gebruikte opslagformaten zoals Excel. De toepassing is online toegankelijk voor het gehele buitenlandse netwerk van het Agentschap.

Het Agentschap overweegt om in de nabije toekomst de DAHB te verfijnen en te verbeteren. Op termijn dient ook de informaticatoepassing die de gemelde handelsbelemmeringen beheert te worden gekoppeld aan de DAHB, zodat een totaaloverzicht van Vlaamse handelsbelangen en handelsbarrières in belangrijke extracommunautaire markten mogelijk wordt.]

Een rondvraag van het VLEV-netwerk in 2006, die herhaald werd in de zomer van 2007, zorgde voor de nodige input voor de DAHB. Beiden vonden plaats in het bredere kader van de zogenaamde fotografische oefeningen georganiseerd door de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken. De beantwoordingsgraad van de VLEVs stemt tot tevredenheid. Midden augustus had de overgrote meerderheid reeds geantwoord. In het kader van de recent opgestarte vrijhandelsonderhandelingen er extra aandacht gevraagd voor handelsbelemmeringen in Zuid-Korea, India, en de ASEAN-landen, allen extracommunautaire markten die van groot belang zijn voor de Vlaamse economie. Een analyse van de resultaten van de fotografische oefening van 2007 door het Agentschap is wellicht mogelijk tegen het najaar.]

7.4.11 Volledige elektronische afhandeling van subsidiedossiers

FIT heeft in 2006 reeds een aantal stappen gezet om een volledige elektronische afhandeling mogelijk te maken van alle subsidieaanvragen inzake internationaal ondernemen, die onder zijn bevoegdheid vallen. Het gaat hier zowel om de subsidies voor exportbevorderende activiteiten van ondernemingen, om de subsidies ter bevordering van het internationaal ondernemen in het kader van de call voor bedrijfsgroeperingen en gemengde kamers als om de subsidies voor het ter beschikking stellen van uitrustingsgoederen en voor haalbaarheidsstudies met betrekking tot bouw- en milieuprojecten in het buitenland met Vlaamse betrokkenheid.

Bij het lanceren van de vernieuwde Nederlandstalige website in 2006 werd de subsidieverwerking via een backoffice toepassing geïntegreerd, in 2007 worden de nog niet opgenomen subsidievormen aangepakt.

7.5 Strategische planning

Door de omvang van hun bevolking en hun economisch potentieel vormen de BRIC-landen (Brazilië, Rusland, India en China) een groeipool voor de toekomst. Projecties geven aan dat tegen 2050 hun gezamenlijke economieën groter zullen zijn dan die van de huidige G6. De ontwikkelingen in deze landen worden dan ook van nabij opgevolgd.

Brazilië

Van de vier BRIC-landen laat Brazilië de laagste verwachte BBP-groei optekenen; 3,7% in 2006. Voor 2007 en 2008 voorspelt de OESO een verbetering naar respectievelijk 4,4% en 4,5%. Deze groei is niet uitzonderlijk hoog, maar wel robuust en duurzaam. Daarenboven besliste de Braziliaanse overheid in januari 2007 tot een meer expansief beleid om de groei verder te versnellen. Structurele hervormingen, op vlak van innovatie en arbeidsmarktbeleid, lijken echter nodig om het groeipotentieel beter te benutten. In deze omstandigheden blijven machines en elektrische apparatuur (25,8%), petroleum en derivaten (16,6%), chemische producten (15,8%) en transportmaterieel (11,3%) de belangrijkste Braziliaanse invoerproducten in 2006.

De Vlaamse export naar Brazilië groeide in 2006 met ruim 13%, en betrof hoofdzakelijk vervoermaterieel (33,9%) chemische en farmaceutische producten (22,7%) en machines en elektrisch materieel (11,4%). Brazilië was zo in 2006 goed voor 0,44% van de totale Vlaamse export, en was daarmee onze 30^e exportmarkt. Dit zou nog verder opgevijseld kunnen worden, daar Brazilië globaal 0,7% van de totale wereldimport voor zijn rekening neemt.

Rusland

In 2006 groeide de Russische productie van goederen en diensten met 6,7%, evenveel als gemiddeld over de hele periode 1999-2005. Deze trend, mede gedreven door een gunstige 'terms-of-trade', binnenlandse consumptie en structureel hoge grondstofprijzen, zou zich ook in 2007 voortzetten aan 6,5% voor de groei in 2008 terugvalt tot 5,8%. Ondanks het hoge tempo, blijft de Russische groei vooral steunen op tijdelijk gunstige factoren. De grootste uitdaging in Rusland is dan ook een verschuiving naar een duurzame groei gebaseerd op binnenlandse investeringen. Het succes van zo'n verschuiving hangt in grote mate af van het opwekken van investeerdersvertrouwen en het aanwenden van de olie-inkomsten voor de modernisering en diversificatie van de Russische economie. Rusland zou zo, mits het juiste beleid, in de nabije toekomst een interessante locatie kunnen worden voor directe buitenlandse investeringen.

In 2006 bestond de Russische export voor liefst 65% uit minerale brandstoffen; de Russische import bevatte voornamelijk machines en uitrusting (40,3%), chemische producten (13,4%) en voeding, drank en landbouwproducten (13,3%). De Vlaamse uitvoer naar Rusland kende in 2006 voor het derde jaar op rij een indrukwekkende toename (22,2% in 2004; 25% in 2005; 34,8% in 2006), waardoor het land onze 17^e exportbestemming werd, goed voor 1,2% van de totale Vlaamse uitvoer. De belangrijkste uitvoerproducten waren in 2006 vervoermaterieel (18,2%), producten uit de chemische sector (17,8%), machines en elektrisch materieel (16,3%), kunststof en toepassingen (11,3%) en plantaardige producten (9,1%).

India

In 2006 groeide het BBP in India indrukwekkend met 9,2%; meer en meer gaat de vergelijking met de groeicurve van China op voor het land. Deze groei wordt voornamelijk gestut door binnenlandse investeringen en door de goede prestaties van de dienstensector, nu reeds goed voor 54% van het nationaal inkomen. Niet voor niets staat India wereldwijd gerangschikt als het tiende grootste uitvoerland van diensten (tegenover het 28^e van goederen). Voorspellingen geven aan dat deze groei wel zou terugvallen tot 8,5% in 2007 en 8% in 2008 onder de druk van een meer restrictief begrotings- en monetair beleid dat nodig zou zijn om de begrotingstekorten en de sterk oplopende inflatie in te tomen. Tot slot blijft de gebrekkige infrastructuur een rem op de potentiële groei van de Indiase economie.

India, met een klein tekort op de handelsbalans, voerde in 2005 hoofdzakelijk petroleum in (17,5%), en daarnaast ook kapitaalgoederen (9,2%), elektronische apparatuur (6,6%), edele metalen (5,6%) en edelstenen en diamanten (4,6%). Naast een belangrijke uitvoer van diensten, exporteerde India in 2005 voornamelijk industrie goederen (20,5%), textiel (15,3%) en juwelen en edelstenen (14,8%). India

blijft ook een belangrijke landbouwproducent. De Vlaamse uitvoer naar India, nog steeds gedomineerd door de edelstenen, edele metalen en diamant (**88,4% in 2006**), daalde in 2006 met 12,2% tengevolge van een zwakkere prestatie van de diamantsector. Toch blijft India de 8^e exportbestemming voor Vlaanderen (2,5% van de totale Vlaamse export). Diversificatie van de uitvoer, bijvoorbeeld naar diensten en infrastructuur toe, zouden de handelsrelaties verder kunnen opschroeven.

China

De Chinese economie groeide in 2006 aan een verschroeiend tempo van 10,7%. Ook in 2007 en 2008 zou er een groei van ongeveer 10,4% verwezenlijkt worden ten gevolge van een versnelling in de binnenlandse vraag die slechts gedeeltelijk door de importgroei opgevangen zou worden. De gezonde overheidsfinanciën, lage inflatie en slechts beperkte toename van de wisselkoers vormen het macro-economische kader waarbinnen een uitzonderlijk hoge spaarquote en aangehouden buitenlandse investeringen er voor zorgen dat de huidige groei ook in de toekomst verwezenlijkt zou kunnen worden.

Onder deze omstandigheden wordt China binnen afzienbare tijd niet alleen wereldwijd de belangrijkste exporteur van goederen, maar zal het land ook steeds meer internationaal investeren.

In 2006 nam de Chinese export van goederen met 26% toe. China exporteerde hoofdzakelijk kantoorapparatuur (13,9%), telecom-materiaal (12,7%), elektrische machines (10,5%) en kleding (9,8%). Daartegenover bestond de Chinese invoer ondermeer uit elektrische machines (22%) en petroleum en derivaten (10,6%). De Vlaamse uitvoer naar China steeg in 2006 met 4,9%; China was daarmee onze 14^e exportbestemming, goed voor 1,3% van de totale Vlaamse uitvoer. Vlaanderen voert voornamelijk edelstenen, edele metalen, diamant (27,2%) en machines en mechanische werktuigen (12,7%) uit naar China.

7.6 Duurzaam en Ethisch Internationaal Ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen is een thema dat wereldwijd zijn intrede heeft gevonden: van opleidingen op het gebied van milieu in San Francisco tot studies over de invloed die bedrijven kunnen hebben op aidspreventie bij hun werknemers in Zuid-Afrika.

Op 22 maart 2006 publiceerde de Europese Commissie een nieuwe publicatie onder de titel: *Implementing the Partnership for Growth and Jobs: Making Europe a pole of excellence on Corporate Social Responsibility*. Die studie toont aan dat ondernemingen in hun bedrijfsactiviteiten en in hun relaties met stakeholders vrijwillig aandacht besteden aan sociale kwesties en aan het milieu. De ondernemingen gaan op die manier verder dan hun minimale wettelijke verplichtingen. Steeds meer worden ondernemingen daar actiever op aangesproken. Zo vragen aandeelhouders om meer transparantie en eisen ze goed ondernemingsbestuur. Ook klanten stellen steeds meer eisen op sociaal en ecologisch gebied.

Eén van de krachtlijnen van het huidige beleid bestaat erin om de ondernemer in Vlaanderen aan te moedigen duurzaam en ethisch te ondernemen op regionaal en internationaal vlak, waarbij duurzaam en ethisch ondernemen erop gericht is het maatschappelijk verantwoord ondernemen concreet vorm te geven voor de ondernemer. Duurzaam en Ethisch Internationaal Ondernemen (DEIO) stimuleren is dan ook één van de strategische doelstellingen van FIT. Zowel intern als bij de bedrijven waarmee ze samenwerken, zullen ze de nadruk leggen op de duurzame en ethisch verantwoorde aspecten van het zakendoen.

FIT werkte een actieprogramma uit om zowel de medewerkers van FIT als de Vlaamse ondernemers te sensibiliseren en op te leiden. Zo heeft FIT samen met KAURI het *lerend netwerk internationaal ondernemen* gecreëerd. Het netwerk past binnen het thema bedrijfsleven en NGO's. Het heeft als doelstelling de huidige Vlaamse internationale ondernemers te informeren en te begeleiden bij het

implementeren van beste praktijken op dit terrein. Het project loopt tot eind 2007 en wordt ondersteund door de ministers van Sociale Economie en Werk, in samenwerking met het ESF-Agentschap in het kader van de lerende netwerken rond MVO..

Bovendien nam FIT deel aan de organisatie van het congres op 22 november 2006 met als titel 'Duurzame Innovatie'. Dit congres werd georganiseerd ter afsluiting van de Week van de Innovatie. Duurzaam en ethisch ondernemen én innovatie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Innovatie leidt tot duurzame oplossingen zowel op het vlak van producten (gezondere producten, minder gebruik van grondstoffen, meer potentieel tot hergebruik,...), processen (meer geïntegreerde processen, kortere productiecycli,...) en partnerships (in samenwerking met andere bedrijven, buurten, NGO's, de overheid, ...). Omgekeerd is een open houding ten aanzien van duurzaam en ethisch ondernemen de sleutel tot een innovatieve ingesteldheid. Zo kan het samenwerken met de betrokken stakeholders, zoals werknemers, consumenten en de gemeenschap, leiden tot nieuwe waardevolle ideeën en succesvolle innovaties. Het doel van de congresdag was dan ook de ondernemers vertrouwd te maken met de principes van duurzaam en ethisch (internationaal) ondernemen en om de synergie tussen duurzaam en ethisch ondernemen en innovatie te belichten.

In het kader van de optimalisatie van de gegevensuitwisseling tussen de verschillende lerende netwerken, is het deel Internationaal Ondernemen het Digitaal Kenniscentrum MVO van de Vlaamse Gemeenschap uitgebouwd. Daarnaast bevat de vernieuwde Nederlandstalige website van FIT een hoofdstuk rond duurzaam en ethisch internationaal ondernemen, waarin de verzamelde gegevens beschikbaar worden gesteld aan alle ondernemers. Bovendien is er een hoofdstuk Duurzaam en Ethisch Internationaal Ondernemen (DEIO) opgenomen in 90% van de landenfiches die FIT ter beschikking stelt via zijn website.

Tijdens de Exportdagen in Vlaanderen konden de deelnemende bedrijven een workshop over DEIO volgen. Bedrijfsleiders en exportmanagers uit tal van sectoren maakten kennis met best practices en richtlijnen rond een duurzaam en ethisch verantwoord, internationaal ondernemingsbeleid. Ondernemers die op zoek waren naar meer diepgang konden in 2007 deelnemen aan een driedaagse opleidingsreeks.

Voor het binnenlands personeel was er begin 2007 een specifieke opleiding over de inhoud en de betekenis van DEIO en de rol die FIT hierin kan vervullen.

Ook in 2008 blijft FIT actief Vlaamse ondernemers sensibiliseren en motiveren om stappen te zetten in de richting van een duurzaam en ethisch internationaal bedrijfsbeleid. Er zal gewerkt worden aan meer adviezen en informatie op maat van bedrijven. Zo zullen een 10-tal bedrijven een beroep kunnen doen op FIT voor een individuele trajectbegeleiding naar een duurzaam internationaal beleid.

7.7 Structuren

7.7.1 Optimalisering van het buitenlandse netwerk

Zoals vastgelegd in artikel 15 van het oprichtingsdecreet van FIT bepaalt de beheersovereenkomst de wijze waarop de vaststelling van de standplaatsen van de kantoren wordt gemotiveerd. Het agentschap zal elke twee jaar een planning opmaken van het buitenlandse netwerk. De beheersovereenkomst voorziet ook in een aantal basisprincipes. De volgende optimalisatie-oefening in 2008 zal dan ook gebeuren op basis van de afspraken in de beheersovereenkomst.

In de eerste helft van 2007 werd de vorige optimalisatie-oefening afgerond. Tijdens deze oefening werd er een conflict vastgesteld tussen de noden van Vlaanderen en de intergewestelijke overeenkomst.

Het spreekt echter voor zich dat FIT zich, ook binnen de samenwerking, voldoende flexibel moet kunnen opstellen om gepast te kunnen inspelen op de dynamische en economische omgeving waarin we ons bevinden.

7.7.2 Samenwerking met strategische partners en kennispartners

Intergewestelijke overeenkomst

Op 26 november 2005 trad de overeenkomst in werking tussen FIT, het Waalse Agentschap voor Export en Buitenlandse Investerings en de Directie Buitenlandse Handel van het Ministerie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de samenwerking in de gemeenschappelijke posten. Die overeenkomst gaf uitvoering aan een akkoord dat de drie bevoegde regionale ministers op 14 februari 2005 sloten om de buitenlandse netwerken beter te laten samenwerken.

Als gevolg hiervan kunnen Vlaamse bedrijven zich richten tot 17 extra buitenlandse handelsposten, waardoor FIT in 15 bijkomende landen is vertegenwoordigd. Het akkoord kan echter niet als een statisch gegeven worden beschouwd. Het is een instrument voor een efficiëntere inzet van de middelen en voor een verbeterde dienstverlening aan de bedrijven.

Het instrument werd dan ook na een evaluatie van de werking op 22 september 2006 door de drie betrokken regionale agentschappen zelf, onderworpen aan een evaluatie door het Departement internationaal Vlaanderen.

Het departement kwam tot de vaststelling dat dankzij deze nieuwe overeenkomst de intergewestelijke samenwerking sterker gefocust is en dat de feitelijke samenwerking tussen de agentschappen minder vrijblijvend is geworden. Dossiers van Vlaamse bedrijven worden in principe niet meer enkel behandeld indien er nog tijd overschiet op de Waalse of Brusselse post. Op de handelsposten die onder de toepassing vallen van deze overeenkomst ontvingen de economische vertegenwoordigers van de drie agentschappen meer dossiers van ondernemingen uit een anders gewest dan voorheen.

De versterkte focus van de intergewestelijke samenwerking behoort allicht tot de gewenste effecten van de geïnitieerde krachtenbundeling. Het verdient daarom aanbeveling dat de oprichting van gemeenschappelijke handelsposten zorgvuldig wordt afgewogen, en in functie van de marktevoluties regelmatig geëvalueerd.

De kwaliteit van de extra dienstverlening werd door de bedrijven in een enquête overwegend positief beoordeeld. 81% van de bedrijven antwoorden dat zij dit een efficiënte manier vinden om het buitenlandse netwerk uit te breiden. Zij zijn ook overwegend positief over de kwaliteit van de diensten die zij ontvingen van handelsvertegenwoordigers van AWEX en Brussel Export, en ervaren het noodzakelijk gebruik van andere talen in deze context niet als een minpunt.

17% van de bedrijven toonde zich evenwel ontevreden over de termijnen waarbinnen hun vragen beantwoord werden door de vertegenwoordigers van AWEX of Brussel Export. Ook de objectieve cijfers geven aan dat dit een pijnpunt is in de samenwerking.

Voor Vlaanderen moet de kwaliteit van de dienstverlening actief worden opgevolgd, en is regelmatige bijsturing van de in de Overeenkomst (2005) betrokken handelsposten aangewezen. Zoniet is het wellicht efficiënter om af te stappen van het enge kader van de Overeenkomst (2005) en terug te keren naar de meer losse samenwerking opgezet door het Akkoord (1994).

Samenwerking met andere Vlaamse agentschappen

Met het oog op een optimale dienstverlening aan zijn klanten en een bundeling en harmonisering van de initiatieven ter ondersteuning van het internationaal ondernemen, beschikt FIT over de bevoegdheid om samenwerkingsovereenkomsten te sluiten en duurzame samenwerkingsverbanden aan te gaan met strategische partners en met kennispartners.

In 2007 sloot FIT dan ook samenwerkingsakkoorden af met VOKA, UNIZO en Agoria.

Samenwerkingsakkoorden zullen worden gesloten met Vlaamse overheidsorganisaties zoals VLAO, het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) en het IWT. Daarnaast is FIT volop

bezig met het uitwerken van een alliantiestrategie, enerzijds met strategische partners van FIT, anderzijds met kennispartners. Als strategische partners kunnen worden beschouwd die representatieve organisaties die Vlaamse bedrijven hebben als leden hebben en die een significante activiteit op het vlak van internationaal ondernemen ontwikkelen. Kennispartners zijn dan die organisaties die over bepaalde aspecten van het economisch, technologisch, industrieel, wetenschappelijk,... weefsel van Vlaanderen een gespecialiseerde kennis hebben die kan bijdragen tot de uitbouw van het internationaal ondernemen in Vlaanderen.

7.7.3 Tarifiering dienstverlening

FIT onderzoekt de mogelijkheid van tarifiering van bepaalde diensten. Om dat op een nuttige wijze te doen zal eerst een onderzoek worden uitgevoerd naar de kosten die verbonden zijn aan de afhandeling van de verschillende dossiers.

De invoering van een tijdsregistratiesysteem is hierbij een mogelijkheid. FIT brengt op 1 december 2008 verslag uit bij de minister over de bevindingen van het onderzoek. Aan de hand van die resultaten zal de Vlaamse Regering beslissen om al dan niet over te gaan tot de tarifiering van bepaalde diensten.

HOOFDSTUK 8: OVER DE INVOER, DOORVOER EN UITVOER VAN WAPENS EN AANVERWANT MATERIEEL, EVENALS VAN GOEDEREN EN TECHNOLOGIE VOOR TWEEERLEI GEBRUIK

8.1 De dienst Controle Wapenhandel

In het kader van het proces Beter Bestuurlijk Beleid, werd binnen het Departement Internationaal Vlaanderen de cel Wapenexport omgevormd tot de entiteit dienst Controle Wapenhandel.

8.2 De databank van de dienst Controle Wapenhandel

Diepgaande maatregelen werden genomen om een moderne database te ontwikkelen. Deze is nu operationeel en heeft de opvolging en controle over het vergunningsverloop performant en gebruiksvriendelijk gemaakt.

De optimalisatie ervan is niettemin een continu proces. Zo zal in 2008 onderzocht worden of de databank opengesteld kan worden voor aanvragers, zodat deze via elektronische weg een vergunningsaanvraag kunnen indienen. Ook zal een koppeling van deze databank aan andere databanken worden onderzocht, teneinde de dataverwerking te vereenvoudigen naar het bedrijfsleven toe. Zo zal ook elektronisch de juistheid van bepaalde data automatisch kunnen worden gecontroleerd.

8.3 Transparantie en controle doorheen het vergunningsbeleid

Een substantieel aantal nieuwe initiatieven inzake rapportering werd genomen om het vergunningsbeleid transparant te maken, zowel naar het parlement als naar de burger en de ondernemingen toe. Deze open rapportering maakt maximaal gebruik van de mogelijkheden van de nieuw ontwikkelde database. Rapporten zijn te raadplegen op de website van de dienst Controle Wapenhandel (www.vlaanderen.be/wapenhandel).

Inzake de wapens en aanverwant materieel worden nu naast de bij wet opgelegde jaarlijkse en halfjaarlijkse rapporten ook maandelijkse rapporten gepubliceerd. Deze worden afgestemd op het kalenderjaar dat start op één januari om internationale vergelijking mogelijk te maken.

De rapporten vermelden individueel voor iedere gegunde en geweigerde aanvraag de categorie en subcategorie van het goed, de generieke benaming met indien nodig een specifieke benaming overeenkomstig een verfijnde indeling in subcategorie. Deze indeling volgt de gemeenschappelijke Europese lijst voor militaire goederen. In sommige gevallen werden bijkomende Vlaamse categoriën opgesteld om tegemoet te komen aan onze strengere wetgeving. Per individuele vergunning worden ook de waarde van het goed, het land van eindbestemming, het land van eindgebruik en de aard van de eindgebruiker weergegeven (internationaal organisme, overheid, ministerie van defensie, industrie, defensiegerelateerde industrie, particulier of wapenhandelaar).

De jaarverslagen bevatten telkens een relevant thema, dat ieder jaar verschillend is en specifiek wordt uitgediept om de lezer het inzicht in de wapenproblematiek te verduidelijken. Voor de jaarverslagen wordt tevens een korte samenvatting in het Engels aangeboden.

Inzake de goederen en technologie voor tweeërlei gebruik wordt sinds januari 2007 maandelijks een rapport gepubliceerd over de gegunde en geweigerde aanvragen met individuele vermelding van het land van bestemming, de categorie en subcategorie overeenkomstig de desbetreffende EU Verordening en de waarde. Hierdoor werd Vlaanderen op het vlak van dergelijke complete rapportering over goederen voor tweeërlei gebruik een unicum in de EU en zelfs internationaal.

8.4 De vertegenwoordiging in internationale fora

Grondige besprekingen hebben geleid tot een samenwerkingsakkoord tussen de drie gewesten en de FOD Buitenlandse Zaken teneinde het Vlaamse gewest volgens het principe “in foro interno, in foro externo” toe te laten haar bevoegdheid ook op internationaal vlak te kunnen uitoefenen.

Dit samenwerkingsakkoord regelt de vertegenwoordiging van de Belgische Staat binnen de EU en de internationale exportcontroleorganismen die te maken hebben met in-, uit- en doorvoer van wapens en goederen voor tweërlei gebruik. Op EU-niveau onderscheiden we werkgroepen voor conventionele wapens en voor goederen voor tweërlei gebruik. Op internationaal niveau onderscheiden we werkgroepen binnen de betrokken internationale exportcontroleorganismen, te weten het “Wassenaar Arrangement”, de “Australiëgroep” en het “Missile Technology Control Regime”.

Dit samenwerkingsakkoord regelt ook de uitwisseling van informatie tussen de FOD Buitenlandse Zaken en de gewesten over de politieke situatie in diverse landen met inbegrip van de mensenrechten. Landenfiches werden opgesteld o.a. op basis van de informatie ingewonnen door de diplomatieke posten. Deze informatie is bij een vergunningsaanvraag vereist om het Vlaamse Gewest toe te laten een geopolitieke analyse aan de hand van de EU-gedragscode te maken.

Een tweede samenwerkingsakkoord werd gesloten tussen de federale overheid en de gewesten over de implementatie van de Overeenkomst tot verbod van de ontwikkeling, de productie, de aanleg van voorraden en het gebruik van chemische wapens en inzake de vernietiging van deze wapens.

Beide samenwerkingsakkoorden werden door alle betrokken partijen ondertekend. Voorts zal het Vlaamse gewest nog een aantal uitvoeringsbesluiten opstellen om het samenwerkingsakkoord over de chemische wapens praktisch te kunnen uitvoeren. Bepaalde elementen behoren immers exclusief tot de gewestelijke bevoegdheid.

8.5 Het Vlaams Vredesinstituut

In 2004 werd bij decreet het Vlaams Vredesinstituut opgericht, dat intussen diverse studies heeft opgesteld.

Het oprichtingsdecreet stelt in artikel 6 §2 dat jaarlijks in de beleidsbrief van de bevoegde minister voor wapens en aanverwant materieel een lijst voorkomt van situaties waarbij het advies van het Vredesinstituut wordt gevraagd. Deze beleidsbrief maakt, na advies van het Vredesinstituut, voorwerp uit van een parlementair debat.

In overleg met het Vlaams Vredesinstituut werden volgende twee situaties in deze beleidsbrief opgenomen. Het Vredesinstituut zal worden geconsulteerd:

- bij het afsluiten van een samenwerkingsakkoord m.b.t. de in-, uit- en doorvoer van wapens en aanverwant materieel evenals voor goederen voor tweërlei gebruik;
- bij een neerlegging van een voorontwerp van decreet ter vervanging van de federale wapenwet van 5 augustus 1991 betreffende wapens en aanverwant materieel, evenals bij de uitvaardiging van een besluit ter uitvoering van dit decreet.

8.6 Het Vlaams wapenexportdecreet

In 2005 werd er een aanvang genomen met het uitwerken van een nieuw decreet inzake wapenexport ter vervanging van de federale wet van 5 augustus 1991.

Tijdens de uitwerking is gebleken dat diverse aspecten een diepgaander onderzoek vereisen, zoals de toepassing van de criteria van de EU gedragscode, de invoering van de preliminaire vergunning en de regeling betreffende tussenhandel.

Zo werd inmiddels een benchmarking-studie besteld om na te gaan hoe deze aspecten juridisch en administratief geregeld worden in de EU lidstaten met de focus op de ons omringende landen. De resultaten hiervan zullen progressief beschikbaar worden begin 2008.

8.7 De adviescommissie Wapenhandel

In 2006 werd de ambtelijke adviescommissie Wapenhandel opgericht met het doel een breder maatschappelijk draagvlak te voorzien voor de niet bindende advisering over specifieke aanvragen voor de uit- en doorvoer van wapens en aanverwant materieel en goederen voor tweërlei gebruik. De adviescommissie Wapenhandel gaf tot hiertoe in een beperkt aantal gevoelige dossiers een advies op basis van een eerste analyse door de dienst Controle Wapenhandel en op initiatief van de minister.

Deze adviescommissie Wapenhandel werkt nu meer dan een jaar. De adviescommissie dient nog in haar huishoudelijk reglement de criteria op te stellen om aanvragen voor te leggen en te behandelen op initiatief van de administratie.

BIJLAGEN:**Bijlage 1: Stand van Zaken uitvoering moties Vlaams Parlement**

- **Resolutie d.d. 21 december 2006 van de heer Jan Laurys, de dames Annick De Ridder en Anissa Temsamani en de heren Jan Peumans en Bart Van Malderen betreffende het preventief bedrijfsbeleid**

(motie stuk 1025 (2006-2007) – Nr. 1)

Op het informele VESOC van 14 september 2007 werd er een akkoord bereikt tussen de sociale partners en de Vlaamse minister van Economie over het te voeren preventief bedrijfsbeleid. Het bereikte akkoord komt volledig tegemoet aan het compromisvoorstel van de SERV-partners van 6 december 2006 en bestaat uit vier krachtlijnen, met daarbij een focus op onderzoek en screening:

- Luik 1: sensibiliseren van ondernemingen om continu een pad te volgen van diagnose, planning en uitvoering van bedrijfsplannen ten behoeve van de continuïteit.
- Luik 2: het ter beschikking stellen aan de ondernemingen van instrumenten voor zelfdiagnose en het verstrekken van eerstelijnsadvies door de VLAO-accountmanagers via een diagnosetool.
- Luik 3: het aanbieden van een vervolgtraject aan de ondernemingen in geval van mogelijke continuïteitsproblemen.
- Luik 4: het oprichten van een subcomité Preventief Bedrijfsbeleid, waarin de sociale partners paritair advies geven aan VLAO over aanvragen tot screening (vanuit werknemerszijde).

De structuren voor de uitbouw van een preventief bedrijfsbeleid binnen de schoot van het VLAO werden principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 28 september 2007. Bij definitieve goedkeuring is het VLAO gemachtigd en uitgerust om bovenstaande krachtlijnen voor een preventief bedrijfsbeleid in Vlaanderen verder uit te werken. De volledige operationalisering wordt voorzien tegen begin 2008.

- **Resolutie d.d. 4 juli 2007 van de heren Bart Van Malderen, Dirk De Cock en Loius Bril, mevrouw Trees Merckx-Van Goey en de heer Jan Peumans betreffende de subsidiëring van kenniscentra voor innovatie**

(motie stuk 1196 (2006-2007) – Nr. 1)

De aanbevelingen van het Rekenhof zijn reeds meegenomen in het generieke gedeelte van de beheersovereenkomsten die in 2006-2007 werden afgesloten met de strategische onderzoekscentra IBBT, IMEC en VIB. Hetzelfde zal gebeuren voor de nog af te sluiten beheersovereenkomst met VITO. De aanbevelingen van het rekenhof vormen ook een belangrijke leidraad bij het opstellen van het in voorbereiding zijnde basisdecreet wetenschap en innovatie. Het voorontwerp van dit decreet zal in de loop van 2008 bij het Vlaams Parlement worden ingediend.

- **Met redenen omklede motie dd..10 juli 2007 van de heren Eric Van Rompuy en Koen Van den Heuvel, mevrouw Annick De Ridder en de heren Bart Van Malderen en Jan Peumans tot besluit van de op 5 juli 2007 door de heer Eric Van Rompuy in commissie gehouden interpellatie tot mevrouw Fientje Moerman, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de verdeling van de compensaties voor de Airbus A350 tussen Vlaanderen en Wallonië**

(motie stuk 1285 (2006-2007) - Nr. 1)

Uit het verleden is gebleken dat het Vlaamse aandeel bij de ontwikkeling van de Airbus A 380 slechts 34% bedroeg en dat het Vlaamse aandeel binnen het Belgische aandeel bij de A400M gestrand is op een magere 20%.

Uit een studie van de FOD Economie blijkt dat het Vlaamse aandeel bij compensatiebestellingen voor militaire goederen gemiddeld over een periode van 20 jaar ongeveer 54% bedraagt.

Daarom heeft minister Moerman in het A350 XWB dossier voor Vlaanderen een regionale verdeelsleutel geëist, die de jure in het samenwerkingsakkoord wordt vastgelegd.

Bij de ontwikkeling van de A350 XWB zal de nadruk vooral liggen op hoogtechnologische projecten, die voor minstens 300 miljoen euro door Vlaamse bedrijven kunnen ingevuld worden.

Daarom heeft minister Moerman een verdeelsleutel geëist waarbij Vlaanderen in functie van haar industriële en financiële draagkracht aan bod komt en die het belang van die luchtvaartsector niet miskent. Om geen ondermaatse participatie te aanvaarden eist Vlaanderen minstens 56 %.

De onderhandelingen tussen het federale niveau en de drie gewesten hebben er tot hiertoe niet toe geleid dat een dergelijk principe door de andere gewesten aanvaard wordt.

Bijlage 2: Lijst van de gebruikte afkortingen

BAN	Business Angel Netwerk
BBB	Beter Bestuurlijk Beleid
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBRP	Bruto Binnenlands Regionaal Product
BEA	Budget voor Economisch Advies
BLEU	Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
BOF	Bijzonder Onderzoeksfonds
BRIC	Brazilië, Rusland, India en China
CIP	Europees Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
ERSV	Erkende Regionale Samenwerkingsverbanden
EU	Europese Unie
FDI	Foreign Direct Investment (directe buitenlandse investeringen)
FIT	Flanders Investment & Trade, het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen
FOD	Federale Overheidsdienst
GATS	General Agreement on Trade in Services
IFC	International Finance Corporation
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IOF	Industrieel Onderzoeksfonds
IPO	Interbestuurlijk Plattelandsoverleg
IWT	Instituut voor de Aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie
KKP	Koopkrachtpariteit
KMO	Kleine en Middelgrote Ondernemingen
MKB	Middelgrote en Kleine Bedrijven
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NFTE	Network for Training Entrepreneurship
NGO	Niet-Gouvernementele Organisatie
NRC	Non Recurring Cost
O&O	Onderzoek & Ontwikkeling
PMV	Participatie Maatschappij Vlaanderen
TATF	Technical Assistance Trust Fund Program
VINNOF	Vlaams Innovatiefonds
VLAO	Vlaams Agentschap Ondernemen
VLEV	Vlaams Economisch Vertegenwoordiger

VON	Vlaams Ondernemerschapsbevorderend Netwerk
VRWB	Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid
WTO	Wereldhandelsorganisatie

Bijlage 3: Regelgevingsagenda

- Basisdecreet wetenschap en innovatie
- Wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 januari 1994 houdende regeling van de toekenning van specialisatiebeurzen door het Vlaams Instituut voor de bevordering van het wetenschappelijk-technologisch onderzoek in de industrie
- Wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 september 2000 betreffende de financiering van de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap
- Wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de ondersteuning van de Industriële Onderzoeksfondsen in 2006 en 2007
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de subsidiëring van onderzoeks- en innovatie-infrastructuur in Vlaanderen
- Wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 september 2002 betreffende de ondersteuning van interfaceactiviteiten van de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap
- Wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 november 2001 tot regeling van de steun aan projecten van technologisch onderzoek en ontwikkeling van het bedrijfsleven in Vlaanderen
- Wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 tot regeling van de steun aan projecten van innovatiestimulering, technologisch advies en collectief onderzoek op verzoek van Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de financiering van e-media-projecten
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de financiering van het projectmatig wetenschappelijk onderzoek aan de hogescholen
- Besluit van de Vlaamse Regering inzake strategische investeringssteun en strategische opleidingssteun